

Luonnos Ota kantaa-palvelussa

**Selvitys mahdollisuuksista toteuttaa
kansallinen yhtenäinen kielikoulutus sosiaali-
ja terveydenhuollossa**

[Tuplaklikkaa ja kirjoita ministeriö](#)

Klikkaa ja valitse tekijänoikeustaso

ISBN pdf: [VNK täyttää](#)

ISSN pdf: [VNK täyttää](#)

ISBN painettu: [VNK täyttää](#)

ISSN painettu: [VNK täyttää](#)

Publication distribution

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

[Institutional Repository](#)
[for the Government](#)

[Helsinki 2025](#) Finland ([kieliversioissa](#))

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Selvitys mahdollisuuksista toteuttaa kansallinen yhtenäinen kielikoulutus sosiaali- ja terveydenhuollossa

VNK täyttää, sarja ja numero		Teema	Napsauta ja kirjoita
Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Tekijä/t	Napsauta ja kirjoita		
Toimittaja/t	Napsauta ja kirjoita		
Yhteisötekijä	Napsauta ja kirjoita		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	VNK täyttää
Tiivistelmä	Selvityksen tavoitteena oli saada kuva suomen ja ruotsin kielikoulutuksen järjestämisestä muuta kuin suomen tai ruotsin kieltä äidinkielenään puhuville sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille sekä tehdä ehdotuksia kielikoulutuksen kehittämiseksi. Tarkastelussa oli kieli- koulutuskokonaisuus lähtömaasta työelämään saakka. Kielikoulutus voisi olla osittain am- mattiryhmille yhteistä ja osittain eriytyvää. Johtopäätökset ja suositukset koskevat: Alkeiskielitaidon hankkimista: Tarjottavien koulutusten tuottamaa osaamista tulee yhdenmu- kaistaa ja arvioida. Lääkärin ja sairaanhoitajien laillistamiskoulutuksen tai lähihoitajakoulutuksen pääsyaati- musten mukaisen kielitaidon hankkimista: Yleiskielitaidon osalta kaikille tulee olla tarjolla ko- toutumiskoulutusta vastaavaa alkuvaiheen kielikoulutusta. Lisäksi tarvitaan uusi ammattikie- leen keskittyvä, ammattiryhmille yhteinen koulutus. Laillistamisprosessin tai lähihoitajakoulutuksen aikaista kielikoulutusta: Nykyisiä ja kehitteillä olevia koulutusmalleja tulee kehittää ammattikohtaisesti, ja kielen opetus tulee integroida am- matilliseen opetukseen. Kielen opiskelua ammattioikeuden saavuttamisen jälkeen: Työnantajien tulee luoda kielistra- tegiat, joissa määritellään kielen oppimisen ohjaus ja tuki. Lisäksi tarvitaan työpaikalla tapah- tuvaa, oppijan tarpeiden mukaista ja moniammatillista kielikoulutusta. Lisäksi suositellaan, että työnantajan vastuuta työntekijöiden kielitaidon rahoittamisesta lisä- tään ja ammatillisen kielitaidon arviointiin kehitetään yhdenmukaisia menetelmiä ja otetaan käyttöön sosiaali- ja terveysalan kielitesti.		
Klausuuli	VNK täyttää		
Asiasanat	sosiaali- ja terveydenhuolto, kielikoulutus https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF	VNK täyttää	ISSN PDF	VNK täyttää

Sisältö

1	Taustaa.....	7
1.1	Selvityksen toimeksianto	7
1.2	Sosiaali- ja terveysalan työvoimatarve	11
1.3	Terveystenhuollon ammattihenkilöiden laillistukset ja nimikesuojaukset	13
1.3.1	Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilönä työskentely.....	13
1.3.2	Tutkintojen tunnustaminen	14
1.3.3	Laillistusten ja nimikesuojauksen määrät	17
2	Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön kielenoppimisen polku.....	20
2.1	Kotoutumiskoulutus	21
2.2	Ammattikohtaiset kielenoppimisen polut	24
2.2.1	Lääkärit ja hammaslääkärit.....	24
2.2.2	Sairaanhoitajat.....	26
2.2.3	Lähihoitajat	28
3	Sosiaali- ja terveysalan kielikoulutuksen nykytilanne.....	32
3.1	Lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentava koulutus	34
3.2	Hammaslääkäreiden pätevyyskoulutus	38
3.3	Sairaanhoitajien pätevyyskoulutus	40
3.4	Lähihoitajan tutkintoon johtava koulutus	49
3.5	Terveysalan kielikoulutuksissa käytetyt pedagogiset ratkaisut	65
4	Vertailu muihin Pohjoismaihin	70
4.1	Kansainvälisten työntekijöiden kotoutumiskoulutukset.....	70
4.2	Sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöiden kansainvälinen rekrytointi muihin Pohjoismaihin	72
4.3	Lääkärien, hammaslääkärien ja sairaanhoitajien kielikoulutustarjonta.....	73
4.4	Lähihoitajan koulutusta vastaava koulutus muissa Pohjoismaissa	75
5	Suomen kielen oppimisen tuki työpaikoilla – hyvät käytänteet ja kehittämistarpeet.....	79
5.1	Työnantajien kokemuksia kielen oppimisen tukemisesta työpaikoilla	79
5.2	Kielenoppimisen ohjaus ja tuki lähihoitajien oppisopimuskoulutuksessa	87

6	Yhteenveto nykytilasta.....	91
6.1	Kielitaitovaatimukset ja kielitaidon arviointi	91
6.2	Laillistusprosessin tai ammattipätevyyden hankkimisen aikainen koulutus.....	93
6.3	Harjoittelut ja työelämässä oppiminen.....	95
6.4	Kielen oppiminen työssä laillistamisen tai tutkinnon valmistumisen jälkeen.....	97
7	Keskeiset johtopäätökset ja suositukset.....	98
7.1	Yhteisen kielikoulutuksen toteutusmalli	98
7.2	Kielikoulutuksen kustannukset ja rahoitus.....	104
7.2.1	Jatkovalmistelu	107
	Liitteet.....	114
	Lähteet.....	115

VNK TÄYTTÄÄ, MINISTERIÖN JULKAISUSARJAN NIMI JA JULKAISUN VUOSI : SARJANUMERO.

1 Taustaa

1.1 Selvityksen toimeksianto

Selvitystyön toimeksiantaja oli Sosiaali- ja terveysministeriö. Selvitystyön taustalla on Suomessa oleva ja ennusteiden mukaan kasvava pula sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista. Petteri Orpon hallitus haluaa ratkaista hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden saatavuutta uhkaavan henkilöstön vajeen sosiaali- ja terveystoimessa sekä pelastustoimessa. Hallitusohjelmassa osana sote-alan henkilöstövajeen ratkaisua tunnistetaan kansainväliset osaajat ja tuetaan hyvinvointialueita rekrytoinnissa sekä suomen kielen taidon varmistamisessa. Hallitus haluaa lisätä työvoimaa ensisijaisesti EU- ja ETA-alueelta. Lisäksi hallitus ottaa käyttöön kohdemaamallin työperusteisen maahanmuuton kohdentamiseksi. Kohdemaat ovat Intia, Filippiinit, Brasilia ja Vietnam. Työperäisen maahanmuuton painopisteenä ovat korkeakoulutetut ja työntekijät sellaisilla aloilla, jotka voidaan aidosti todentaa työvoimapula-aloiksi.

Hallitusohjelmanⁱ mukaisessa Hyvän työn -ohjelmassa yhtenä kuudesta sisällöllisestä kokonaisuudesta ja niitä tukevasta ohjelmatyöstä on rekrytoinnin laajentaminen sekä kotimaassa että ulkomailta. Tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa EU/ETA-maiden ulkopuolella koulutettujen ammattihenkilöiden ammattioikeuden saamista. Hallitusohjelman mukaan vakinaistetaan projekteissa kehitetyt ulkomailla koulutettujen sairaanhoitajien pätevöittämiskoulutusten toimintamallit osaksi ammattikorkeakoulujen perustoimintaa. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet toteuttaa kansallinen yhtenäinen kielikoulutus.

Tämän selvitystyön tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva kielikoulutuksen järjestämisestä osana sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten laillistamisprosessia henkilöille, jotka eivät puhu suomen tai ruotsin kieltä äidinkielenään. Tarkoituksena oli myös tehdä ehdotuksia kielikoulutuksen kehittämiseksi ja eri ammattiryhmille yhtenäisen kielikoulutuksen järjestämiseksi. Tarkasteltavana oli koko prosessi mahdollisesta lähtömaasta henkilön työpaikkaan saakka Suomessa. Kielikoulutuksella tarkoitetaan tässä selvityksessä suomen ja ruotsin opetusta. Kielikoulutus kattaa sekä puhutun että kirjoitetun kielen ymmärtämisen ja tuottamisen. Selvitys koskee sekä EU/ETA-valtioista ja EU/ETA-

valtioiden ulkopuolelta tulevia, että Suomessa jo olevia henkilöitä, jotka eivät puhu äidinkielenään suomea tai ruotsia.

Selvityksen toteuttivat Taina Pitkänen, yliopisto-opettaja Tampereen yliopisto, Salla Seppänen, korkeakouluyksikön johtaja Laurea-amk ja Riitta Vihunen, lehtori Omnia.

He edustivat osaamista ja kokemusta sosiaali- ja terveydenhuollon kielikoulutuksesta yliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Selvitystyö yhtenäisestä kielikoulutuksesta koostui seuraavista osa-alueista:

1. Terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamisprosessin osana olevan kielikoulutuksen järjestämisen rahoituksen ja nykytilanteen kartoittaminen niiden henkilöiden osalta, jotka eivät puhu suomen tai ruotsin kieltä äidinkielenään. Selvityksessä kartoitettiin sekä oppilaitosten että muiden toimijoiden tarjoama kielikoulutus.
2. Kartoittaminen, miten terveydenhuollon ammattilaisten kielikoulutus on järjestetty muissa Pohjoismaissa (Ruotsi, Norja ja Tanska).
3. Ehdotukset terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamisprosessin osana olevan kielikoulutuksen kehittämiseksi henkilöille, jotka eivät puhu suomen tai ruotsin kieltä äidinkielenään, sekä tämän koulutuksen yhtenäistämiseksi ja rahoittamiseksi. Ehdotukset käsittelivät seuraavia teemoja:
 1. miltä osin kielikoulutus voisi olla yhtenäistä
 2. miltä osin kielikoulutus olisi erillistä eri terveydenhuollon ammattihenkilöille
 3. mikä osa kielikoulutuksesta voisi olla digitaalisesti toteutettua ja mikä osa tulisi toteuttaa muulla tavoin
 4. mikä osa kielikoulutuksesta voisi olla työpaikalla toteutettavaa ja miten sitä voitaisiin tukea
 5. miten kielitaidon osoittamista voitaisiin porrastaa, mikä osa koulutuksesta voisi olla jo lähtömaassa toteutettavaa
 6. miten olisi mahdollista hyödyntää koulutuksessa selkokieltä.

Lisäksi selvityksessä käsiteltiin, miltä osin kielikoulutusta, oppimateriaaleja ja kehitettäviä malleja voisi hyödyntää myös niiden EU/ETA-valtioiden ulkopuolelta Suomeen tulevien henkilöiden kohdalla, joilla on alan koulutusta, mutta ei kokonaista tutkintoa. Selvitysryhmän ehdotuksessa huomioitiin myös mahdollisuus painottaa kielikoulutusta ruotsin kielen koulutukseen. Rahoituksen osalta ehdotukset käsitelivät kehittämiskustannuksia, pysyviä kustannuksia sekä rahoituskanavia. Selvitys rajattiin koskemaan lääkäreitä, hammaslääkäreitä, sairaanhoitajia ja lähihoitajia.

Selvitystä varten haastateltiin eri koulutuksentarjoajien edustajia ja tehtiin kyselyjä suomea toisena kielenä puhuville ammattilaisille, käynnissä oleville hankkeille ja työelämälle. Tehdyt kyselyt ja haastattelut on koottu Taulukkoon 1.

Taulukko 1.

Selvitystä varten tehdyt haastattelut ja kyselyt

Kysely: Suomen kielen osaaminen lähihoitajaopintojen alkaessa	154 vastaajaa
Kysely: Suomen kielen osaaminen lähihoitajaksi valmistumisvaiheessa	32 vastaajaa
Kysely SAILA-hankkeessa Laurean ammattikorkeakoulun sairaanhoitajan laillistamiskoulutuksen valintakokeeseen osallistuneille ulkomailla sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille (Liite 1)	49 vastaajaa
Kysely ulkomailla tutkintonsa suorittaneille lääkäreille (Liite 2)	52 vastaajaa
Teams-ryhmähaastattelu 18.11.2024	S2-opettajat, edustettuina lääkäriskoulutus, sairaanhoitajakoulutus ja lähihoitajakoulutus
Kysely laillistamisprosessin aikaisesta kielikoulutuksesta, hammaslääkärien pätevyyskoulutus (Liite 3)	UEF hankesuunnittelija, UTU pätevyyskoulutuksen yhteyshenkilö, HY kliininen opettaja
Kysely laillistamisprosessin aikaisesta kielikoulutuksesta, lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentava koulutus (Liite 3)	TAU, HY, UEF S2-opettajat
Kysely Jotpa-hankkeille: Terveystieteiden ammattilaisten pätevyyspolku (Liite 4)	Metropolia S2-opettaja ja hoitotyön opettaja

Kysely Jotpa-hankkeille: Ulkomaisen sairaanhoitajan tutkinnon (Bachelor) suorittaneiden suomen kieltä vahvistava ja pätevöittävä koulutus (Liite 4)	DIAK S2-opettaja ja hoitotyön opettaja
Kysely Jotpa-hankkeille: Sairaanhoitajaksi Suomessa (Liite 4)	Laurea, Savonia vastaajat (OAMK, TAMK TurkuAMK) S2-opettaja ja hoitotyön opettajat
Haastattelut sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen järjestäjille (Liite 5)	Gradia, Lappia, Omnia, Riveria, Sakky, Sedu, Tredu esihenkilöt
Sähköpostikysely suomi toisena kielenä opettajille sote-alan perustutkinnon oppisopimus-koulutuksessa (Liite 6)	Gradia, Lappia, Omnia, Riveria, Sakky, Sedu, Tredu suomi toisena kielenä -opettajat
Haastattelut	Omnia, S2-kielenopettaja Kukka-Lotta Parkkinen, työelämäopettaja Ulla-Maija Arminen ja erityisopettaja Elina Luukkonen
Sähköpostihaastattelu Ruotsin kotoutumiskoulutusta vastaavan koulutuksen järjestäjälle	Vux Huddinge koulutuskoodinaattori
Sähköpostikysely työnantajille	Helsingin kaupunki, johtava hoitotyön asiantuntija Mari Riila
	HUS yhtymä, projektipäällikkö Susanna Ruuskanen
	Pirkanmaan hyvinvointialue, TKI-palvelujohtaja Katja Luojus
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, asiantuntijaylihoitaja Annukka Tuomikoski
	Pohjois-Savon hyvinvointialue, klinisen hoitotyön asiantuntija Anne Vaajoki ja koulutusjohtaja Minna Taam-Ukkonen
	Vantaa-Kerava hyvinvointialue, professioylihoitaja Raija Hietikko
	Varsinais-Suomen hyvinvointialue, koulutusasioista vastaava henkilöstön kehittämisspäälikkö Sirpa Saarinen
Kirjallinen haastattelu kansainvälisen rekrytoinnin henkilöstöpalveluyrityksille	Barona Sote Oy Päivi Mäenpää, Senior Specialist, Global Recruitment, Social and Health Care

1.2 Sosiaali- ja terveysalan työvoimatarve

KEHA-keskuksen toimeksiannosta vuoden 2024 lopulla tehdyllä koottiin tietoa sote-alan kansainvälisistä rekrytointitarpeista. Kyselyyn vastasivat kaikki hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki sekä 41 yritystä ja 32 järjestöä.

Hyvinvointialueista yli puolella on tällä hetkellä vireillä rekrytointihankkeita ulkomaisen työvoiman saamiseksi. Vuonna 2023 kaikki hyvinvointialueet ilmoittivat välittömästä rekrytointitarpeesta ulkomailta. Isoista yrityksistä yhdellä oli kyselyhetkellä vireillä rekrytointihanke, yhdellä tarve vuoden sisällä. Etenkään pienillä toimijoilla ei ole tarvetta ulkomaisille rekrytoinneille. Suurimmalla osalla yrityksistä tai järjestöistä ei tule olemaan tarvetta ulkomailta rekrytoinnille. Kielitaito-ongelmat ovat yleisin syy siihen, etteivät rekrytoinnit kohdistu ulkomaiseen työvoimaan.

Vastaajilta kysyttiin, kuinka suuri osuus työvoimasta tulisi täydentää ulkomailta Hyvinvointialueiden vastausten mukaan 21 % työvoimasta tulisi täydentää ulkomailta ja kaikkien vastaajien kesken 13 %. Osuudet olivat samat kuin vuotta aiemmin tehdyssä kyselyssä. Hyvinvointialueilla tarpeissa korostuu perusterveydenhuolto, johon kaivataan ulkomaisia lääkäreitä, sairaanhoitajia ja lähihoitajia. Lähihoitajia kaivataan perusterveydenhuollon lisäksi etenkin ikääntyneiden palveluihin ja vammaispalveluihin. Hoiva -avustajille on tarvetta ikääntyneiden ja vammaisten palveluissa.

Suurin osa vastaajista ei ollut linjannut, mistä maista ulkomaista työvoimaa tulisi ensisijaisesti rekrytoida. Jos linjaus on tehty, se kohdistui hallitusohjelman mukaisiin kumppanimaihin. Ulkomaisen työvoiman rekrytoinnin keskeisin haaste liittyy kielitaitoon, jopa 86 % vastaajista näki tämän haasteena. Vastaajilta kysyttiin myös, mitkä syyt ovat edesauttaneet ulkomailta tulleen työvoiman sopeutumista työskentelyyn suomalaisessa terveydenhuollossa? Kielikoulutus ja koulutus suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista olivat yleisiä vastauksia.

Kansainvälisten osaajien vetovoimatekijöitä ovat muun muassa Suomen yhdenvertaiset ja syrjimättömät työmarkkinat sekä turvallinen yhteiskunta. Pito-voiman näkökulmasta erittäin tärkeitä ovat maahantulijan mahdollisimman pitkä oleskelulupa ja koko perheen oikeus asettautumista ja kotoutumista edistäviin palveluihin. Suomessa on käynnistynyt uusi maksuton työnantaja-neuvonta julkisena viranomaispalveluna, joka on osa valtion [Work in Finland](#) palvelun kokonaisuutta. Työnantajaneuvonta tarjoaa tietoa, tukea ja ohjausta kansainvälisten työntekijöiden rekrytoinnista, palkkaus- ja lupaprosesseista sekä Suomeen muutosta ja asettautumisesta.

Hyvinvointialueet, kunnat ja yksityiset palveluntarjoajat ovat pääosin ulkoistaneet kansainväliset rekrytointipalvelut henkilöstöpalveluyrityksille. Yritykset tarjoavat ulkomailla asuville työnhakijoille lähtömaassa annettavaa kieli- ja kulttuurikoulutusta ja Suomeen tultaessa asettautumispalvelut, asumisjärjestelyt ja työpaikat.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n teettämän selvityksen mukaan kielitaito on merkittävä tekijä sosiaali- ja terveysalan Suomeen muuttaneiden rekrytoinnissa. Työnantajat korostavat, että erityisesti terveydenhuollon ammattilaisten on hallittava työtehtävissä tarvittava suomen tai ruotsin kieli potilasturvallisuuden vuoksi. Lähtömaassa järjestetty kielikoulutus on havaittu riittämättömäksi. Työnantajilla puolestaan on haasteita järjestää tarvittavaa kielikoulutusta ja osaamisen arviointia Suomessaⁱⁱ.

Viime vuosina kansainvälisessä rekrytoinnissa on tunnistettu monia epäkohtia. Sosiaali- ja terveysministeriön helmikuussa 2023 julkaisemat vastuullisuussuositukset korostavat, että läpinäkyvä, dokumentoitu ja systemaattisesti toteutettu kansainvälinen rekrytointiprosessi vähentää riskejä siihen, että työntekijät joutuisivat kokemaan lainvastaista tai epäasiallista kohtelua missään rekrytoinnin vaiheessa. Työnantajien on tärkeää tunnistaa kansainväliseen rekrytointiin liittyviä hyväksikäyttöriskejä ja huolehtia vastuullisesta toiminnasta rekrytointiprosessissa aina lähtömaasta alkaen.

Kyseisten suositusten mukaan rekrytoinnin tulee vastata todelliseen työvoimatarpeeseen. Rekrytoinnin laadukas ja vastuullinen toteuttaminen vaatii aikaa ja panostusta sekä työnantajaorganisaatiolta että rekrytointikumppaneilta. Rekrytointipalvelujen hankintamenettelyssä on tärkeää selvittää ja arvioida yritysten osaamista, toimintatapoja ja vastuullisuuden tasoa.

Lisäksi kansainvälisessä rekrytoinnissa tulee ottaa huomioon, että Suomeen muuttavat työntekijät pystyvät päteväytymään ja työllistymään osaamistaan ja koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Työntekijöitä on tärkeää tukea integroitu- maan suomalaiseen yhteiskuntaan esimerkiksi tarjoamalla kielipintoja. Hei- dän työsopimuksissaan ei saa heikentää työlainsäädännössä ja virka- ja työ- ehtosopimuksissa voimassa olevia työehtoja. Rekrytoivan työnantajan on suo- siteltavaa kattaa rekrytoinnista syntyvät kustannukset. Rekrytoitavalle henki- löstölle ei saisi syntyä kuluja rekrytointiprosessin aikanaⁱⁱⁱ.

1.3 Terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistukset ja nimikesuojaukset

1.3.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilönä työskentely

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt jaetaan laillistettuihin ja nimike- suojattuihin ammattihenkilöihin. Laillistettavien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden (mm. lääkäri, hammaslääkäri, sairaanhoitaja) tehtävissä saa toimia vain Valviran myöntämän laillistuksen saanut henkilö.

Laillistamisen yhteydessä hakijan pitää osoittaa riittävä suomen tai ruotsin kie- len taito jollain seuraavista tavoista

- valtionhallinnon kielitutkinto: vähintään tyydyttävä taitotaso kaikilta osa- alueilta
- yleinen kielitutkinto (YKI): vähintään keskitason tutkinto (tasot 3–4) si- ten, että kaikki osa-alueet ovat vähintään 3 samassa kokeessa
- peruskoulun tai lukion päättötodistus tai ylioppilastutkintotodistus: hy- väksytty arvosana suomesta tai ruotsista äidinkielenä tai toisena kie- lenä
- todistus ammatillisen tutkinnon suorittamisesta suomeksi tai ruotsiksi
- todistus yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritetuista virkamies- suomen tai virkamiesruotsin opinnoista tai kypsyysnäytteestä
- työnantajan antama lausunto kielitaidosta.

Valvira myöntää hakemuksen perusteella nimikesuojauksen kyseiseen ammattiin sekä Suomessa että ulkomailla koulutetuille terveydenhuollon/sosiaali-huollon ammattihenkilöille ja merkitsee ammattioikeuden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekistereihin.

Nimikesuojatuissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden (mm. lähihoitaja) tehtävissä voivat toimia muutkin kuin rekisteriin merkityt nimikesuojauksen saaneet henkilöt. Kun työnantaja palkkaa henkilön nimikesuojatun ammattihenkilön tehtäviin, työnantajan tulee varmistua siitä, että valitulla henkilöllä on edellytykset toimia kyseisissä tehtävissä, mukaan lukien tehtävien edellyttämä suullinen ja kirjallinen kielitaito^{iv}.

1.3.2 Tutkintojen tunnustaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi toukokuussa 2024 asiantuntijaryhmän raportin^v, jossa tarkasteltiin EU/ETA-valtioiden ulkopuolella lääkärin, hammaslääkärin ja sairaanhoitajan tehtäviin pätevöityneiden laillistamisprosessia ja tehtiin ehdotukset niiden kehittämiseksi. Suomen kielen osaamista ja sen kehittymistä sivutaan laillistamisprosessin kuvauksessa, mutta sitä ei ole avattu tarkemmin.

Lääkärit

Lääkäreiden laillistamisprosessi on toisesta EU-maasta muuttaneille erilainen kuin EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville. Suurin ero on se, että EU-kansalaisen EU-maassa hankittu ammattipätevyys tulee tunnustaa Ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin (2005/36/EY) säännösten nojalla, jolloin ammattipätevyys voidaan pääsääntöisesti tunnustaa automaattisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti, kun taas EU/ETA-alueen ulkopuolella lääkärin tutkinnon suorittaneet joutuvat läpikäymään monivaiheisen laillistamisprosessin.

EU/ETA-alueen ulkopuolella tutkintonsa suorittaneiden lääkäreiden laillistamisprosessi koostuu neljästä vaiheesta. Aluksi Valvira tarkistaa, että hakijan tutkinto on lääkärin tutkinto ja tutkintotodistus on aito. Sen jälkeen hakijan on suoritettava vähintään kuuden kuukauden amanuenssiharjoittelu julkisen terveydenhuollon yksikössä. Sitä seuraa Tampereen yliopistossa suoritettava kolmivaiheinen kuulustelu, johon kuuluu kaksi kirjallista koetta sekä käytännön

potilastentti. Kun ensimmäinen kuulustelu on suoritettu hyväksytysti, Valvira voi myöntää rajoitetun toimiluvan, jolla saa toimia lääkärinä tietyssä toimipisteessä. Ensimmäisen kuulustelun jälkeen rajoitetulla toimiluvalla voi toimia lääkärinä sairaalassa ja toisen kuulustelun jälkeen myös terveyskeskuksessa. Kun kolmaskin tentti on suoritettu, Valvira myöntää hakijalle täydet lääkärin oikeudet.^{vi} Kolmivaiheiseen kuulusteluprosessiin kuluu keskimäärin kolme vuotta, mutta yksilölliset erot ovat suuria: nopeimmillaan siitä voi suoriutua vajaan vuoden kuluessa ja pisimmillään siihen on yksittäisiltä lääkäreiltä kulunut lähes kymmenen vuotta^{vii}. Laillistaminen antaa oikeuden toimia Suomessa yleislääkärinä. Erikoislääkärin laillistusta on haettava erikseen^{viii}.

Terveystieteiden ammattihenkilöistä annetun lain^{ix} mukaan laillistamiskuulusteluihin osallistuvan lääkärin on ennen ensimmäistä kuulustelua todistettava kielitaitonsa toimittamalla Valviralle todistus [eurooppalaisen viitekehyksen \(EVK\)](#) tasoa B1 vastaavasta kielitaidosta. Lisäksi laillistamiskuulusteluja järjestävä Tampereen yliopisto edellyttää todistusta B2-tasoisesta kielitaidosta ennen viimeiseen kuulusteluun eli potilastenttiin ilmoittautumista. Myös työnantajalla on velvollisuus arvioida, että henkilöllä on riittävä kielitaito työtehtäviinsä. Toisessa EU-maassa tutkintonsa suorittaneelle kielitaitovaatimus on sama kuin EU/ETA-alueen ulkopuolisille.^x

Hammaslääkärit

EU/ETA-alueen ulkopuolella tutkintonsa suorittaneiden hammaslääkäreiden laillistamisprosessi on samankaltainen kuin lääkäreiden, eli siihen kuuluu tutkinnon hyväksyminen, harjoittelun suorittaminen terveydenhuollon toimintayksikössä, pätevyyskuulustelut yliopistossa ja niiden jälkeen rajoitettu ammatinharjoittamisoikeus toimiluvalla vähintään yhden vuoden ajan^{xi}. Pätevyyskuulusteluihin kuuluu kaksi kokonaisuutta, teoriakuulustelut ja käytännön kuulustelut. Kuulustelut voi suorittaa kokonaisuudessaan yhdellä kerralla tai osissa viiden vuoden aikana. Pätevyyskuulustelujen järjestämisestä vastaa Helsingin yliopisto. Hammaslääkärien laillistamiseen vaadittava kielitaitotaso on B1, ja riittävän kielitaidon osoittamista koskevat säännöt ovat samat kuin lääkäreillä.

Jos opiskelumaassa vaaditaan ammatinharjoittamisoikeuden saamiseksi tutkinnon jälkeinen harjoittelu, mutta laillistusta hakeva ei ole sitä suorittanut, hän voi palata opiskelumaahansa ja tehdä harjoittelun siellä. Toinen vaihtoehto on hakea laillistusta ilman harjoittelua. Silloin Valvira tekee ulkomailta hankitun

pätevyyden vertailun Suomessa vaadittavaan pätevyyteen EU-oikeuden yleisten periaatteiden nojalla, ja jos hakijan ammattipätevyys ei yliopiston antaman lausunnon perusteella vastaa Suomessa vaadittavaa ammattipätevyyttä, hakijan on täydennettävä koulutustaan ja haettava sen jälkeen laillistusta uudestaan^{xii}.

Sairaanhoitajat

Valvira myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa Suomessa sairaanhoitajan ammattia laillistettuna ammattihenkilönä EU- tai ETA-valtion kansalaiselle, jolle on jossakin muussa EU- tai ETA-valtiossa kuin Suomessa saadun koulutuksen perusteella kyseisessä valtiossa myönnetty unionin tunnustamissäännöksissä tarkoitettu muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja, joka kyseisessä valtiossa vaaditaan oikeuden saamiseksi sairaanhoitajan ammatin harjoittamiseen itsenäisesti.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi perustellusta syystä vaatia EU- tai ETA-valtion kansalaista osoittamaan riittävän suomen tai ruotsin kielen taidon ammatinharjoittamisoikeuden tai ammattinimikkeen käyttöoikeuden myöntämisen edellytyksenä. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi vaatia kielitaidon tarkistamista vasta kun ammattipätevyys on tunnustettu tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 559/1994^{xiii} 8 c §:ssä tarkoitettu eurooppalainen ammattikortti myönnetty.

EU/ETA-alueen ulkopuolella kouluttautuneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden, esimerkiksi sairaanhoitajien, tutkintoja tunnustetaan harvoin suoraan. Jos ulkomainen tutkinto ei täysin vastaa suomalaisia sairaanhoitajan tutkintoa, hakijalta voidaan vaatia täydentäviä opintoja, harjoittelua tai osaamisen osoittamista erityisellä kokeella ennen tunnustamisen myöntämistä.^{xiv}

Lähihoitajat

Ulkomailla kouluttautuneen henkilön ammattioikeuden myöntämisen edellytys on, että hänellä on ulkomaisen toimivaltaisen viranomaisen antama asiakirja, joka antaa kyseisessä valtiossa oikeuden harjoittaa samaa ammattia, johon hän hakee ammattioikeutta Suomessa. Ulkomailla suoritettuun koulutukseen perustuvia lähihoitajien rekisteröintejä koskevat lukumäärät ovat pieniä, ja lähihoitajan rekisteröintiä hakevat henkilöt tulevat pääsääntöisesti Ruotsista ja Virossa. EU/ETA-alueen ulkopuolisen koulutuksen perusteella ei ole tehty yh-

tään rekisteröintiä. Vaikka ulkomaisen tutkinnon perusteella ei saakaan lähihoitajan ammattioikeutta, niin opiskelijan aiemmin hankittu vastaava ajantasainen osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan suoritettavaan tutkintoon. Tunnustetusta tutkinnon osasta tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueesta tehdään tunnustamispäätös, joka kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ja arkistoidaan. Mikäli tunnustamispäätöstä asiakirjojen ja selvitysten perusteella ei voida tehdä, opiskelija voidaan ohjata soveltuvien tutkinnon osien näyttöön tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osalta muuhun osaamisen arviointiin³.

1.3.3 Laillistusten ja nimikesuojausten määrät

Valviran toimintakertomuksen mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeuksien kokonaislukumäärä vuoden 2024 lopussa oli 557 748, jossa edelliseen vuoteen lisäystä 11 560. Luku ei sisällä sosiaalihuollon nimikesuojattujen lähihoitajien ammattioikeuksien määrää, joka oli 188 829. Ammatinharjoittamisoikeutta koskevien myönteisten päätösten määrä nousi vuonna 2024 verrattuna edelliseen vuoteen. Tämä johtui suurelta osin hoitoalan ammattioikeushakemusten kasvusta.

Myönnetyt laillistukset ja nimikesuojaukset yhteensä ja ulkomaisen tutkinnon nojalla oikeuden saaneisiin. Samalle henkilölle voidaan myöntää sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon ammattioikeus (taulukko 4).

Taulukko 4. Terveystenhuollon ja lähihoitajien uudet laillistukset ja nimikesuojaukset

	2021	2022	2023	2024
Ammattioikeudet yhteensä	17 502	16 357	19 444	22 404
Laillistetut lääkärit ja erikoislääkärit	1 738	1 715	1 922	1 925
Laillistetut sairaanhoitajat	4 145	3 302	4253	4 603
Nimikesuojatut sosiaali- ja terveydenhuollon lähihoitajat*	11 619	11 340	13 269	15 876
Ammattioikeudet, tutkinto suoritettu ulkomailla	358	366	508	566
Laillistetut lääkärit ja erikoislääkärit	307	314	440	475
Laillistetut sairaanhoitajat	48	45	61	79
Nimikesuojatut sosiaali- ja terveydenhuollon lähihoitajat *	3	7	7	12

* Yhdelle henkilölle on voitu myöntää sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon lähihoitajan ammattioikeus. Taulukko kertoo myönnettyistä ammattioikeuksista, ei työssä olevien henkilöiden määrää

Lääkärit ja erikoislääkärit

Lääkäreille myönnettyjen laillistusten kokonaislukumäärä nousi vuoden 2022 lukumäärästä. Kokonaislukumäärän nousu johtui siitä, että toisessa EU/ETA-maassa koulutettujen lääkäreiden laillistustilukumäärät nousivat merkittävästi.

Sairaanhoitajat

Suomessa koulutettujen sairaanhoitajien laillistusten lukumäärä nousi edellisestä vuodesta. Vuonna 2023 myönnettiin sairaanhoitajan laillistuksia 935 edellisvuotta enemmän. Ulkomaiseen sairaanhoitajakoulutukseen perustuvia laillistuksia myönnettiin edellisvuotta enemmän. Toisessa EU/ETA-maassa koulutuksen suorittaneita sairaanhoitajia laillistettiin yhteensä 36 (muun muassa Viro 11, Ruotsi 9), kun vuonna 2022 lukumäärä oli 22. Myös EU/ETA-alueen ulkopuolella koulutuksen suorittaneiden sairaanhoitajien laillistusten lu-

kumäärä hieman nousi. Vuonna 2023 myönnettiin 25 sairaanhoitajan laillistusta EU/ETA-alueen ulkopuolella suoritettua sairaanhoitajan tutkinnon perusteella, kun vuonna 2022 lukumäärä oli 22. Suurin osa laillistetuista sairaanhoitajista oli lähtöisin Filippiineiltä.

Valvira osallistui vuoden 2023 aikana erityisesti EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville sairaanhoitajille suunnatun laillistusprosessin ja siihen olennaisesti liittyvän valtakunnallisen ja pysyvän pätevytymiskoulutuskokonaisuuden suunnitteluun ja kehittämiseen yhteistyössä eri ministeriöiden ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Valvira sai sujuvoitettua ja nopeutettua EU/ETA-alueen ulkopuolella kouluttautuneiden sairaanhoitajahakijoiden prosessia. Tähän myötävaikuttivat sairaanhoitajan koulutusta järjestävien ammattikorkeakoulujen niin sanotut pätevytymishankkeet: Terveysalan ammattilaisten pätevytymispolku, Ulkomaisen sairaanhoitajatutkinnon (Bachelor) suorittaneiden suomen kieltä vahvistava ja pätevä koulutus ja Sairaanhoitajaksi Suomessa. Tulos näkynee Valviran päätöslukumäärissä tulevina vuosina. Vuoden 2024 loppuun mennessä Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeen pätevytymiskoulutuksesta tulee valmistumaan yhteensä 69 ulkomailla tutkinnon suorittanutta sairaanhoitajaa.

Lähihoitajat

Lähihoitajien rekisteröintejä ammattihenkilörekistereihin tehtiin suomalaisen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteella vuoden 2023 aikana selvästi edellisvuotta enemmän, yhteensä 13 269 (11 340 vuonna 2022). Suomalaisen koulutuksen perusteella lähihoitajaksi rekisteröityjä henkilöitä oli myös edellisvuotta enemmän, kaiken kaikkiaan 8 358 henkilöä (7 023 vuonna 2022). Nimikesuojattuja terveydenhuollon lähihoitajia rekisteröitiin yhteensä 7 381 henkilöä (6 267 vuonna 2022). Ulkomailla suoritettuun koulutukseen perustuvia lähihoitajien rekisteröintejä tehtiin saman verran kuin edellisenä vuonna. Lukumäärät ovat pieniä, ja lähihoitajan rekisteröintiä hakevat henkilöt tulevat pääsääntöisesti Ruotsista ja Virosta. EU/ETA-alueen ulkopuolisen koulutuksen perusteella ei tehty yhtään rekisteröintiä.^{xv}

2 Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön kielenoppimisen polku

Suomeen muuttaville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille kieliopinnot ovat olennaisia, koska työssä tarvitaan sujuvaa suomen tai ruotsin kielen taitoa, ja hyvä kielitaito on välttämätön myös ammatillisten pätevyyksien ja lupien saamiseksi.

Valviran edellyttämää kielitaitotasoa B1 kuvaillaan kielitaidon arvioinnin eurooppalaisessa viitekehyksessä (EVK) itsenäisen kielenkäyttäjän kielitaidoksi. Taulukossa 5 on esitetty eurooppalaisen viitekehyksen taitotasot ja niitä vastaavat Suomessa käytettävät kielitestit.

Taulukko 5.

Eurooppalaisen viitekehyksen taitotaso	Yleinen kielitutkinto (YKI)	Valtionhallinnon kielitutkinto (VTK)
A1 Alkeiskielitaito	YKI 1	-
A2 Kehittyvä peruskielitaito	YKI 2	-
B1 Toimiva peruskielitaito	YKI 3	tydyttävä
B2 Toimiva itsenäinen kielitaito	YKI 4	hyvä
C1 Taitavan kielitaidon perustaso	YKI 5	hyvä
C2 Taitava kielitaito	YKI 6	erinomainen

Valviran (2023)^{xvi} näkemyksen mukaan nykyisiä sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöiden kielitaitovaatimuksia on tarpeellista kehittää, jotta ne tukisivat paremmin asiakas- ja potilasturvallisuutta. Yhtenäistämällä kielitaitovaatimuk-

set EU/ETA-alueen sisällä ja ulkopuolella kouluttautuneille hakijoille varmistetaisiin, että kaikki terveydenhuollon ammattilaiset täyttävät saman kielitaitotason. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista Valviraa vaatimaan riittävän suomen/ruotsin kielitaidon osoittamista kaikilta sosiaali- ja terveysalan ammattipätevyyttä hakevilta henkilöiltä.

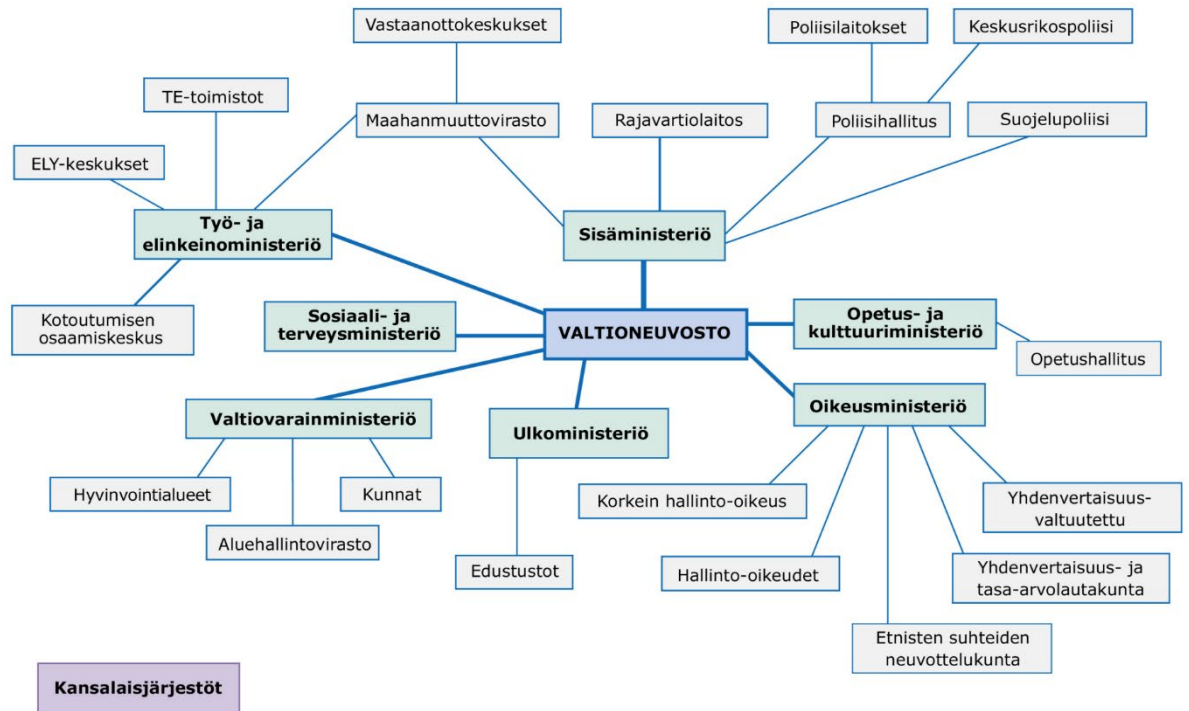
Tässä luvussa selvitämme maahan muuttaneiden sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten suomen kielen osaamisen nykytilaa ja hahmotamme kielen oppimispolkuja neljässä vaiheessa (ks. kuvio 1). Selvityksessä keskitytään kuvaamaan suomen kielitaidon hankkimista, mutta tiedonhaun, kyselyiden ja haastattelujen perusteella saatu kokonaiskuva vastaa yhtä hyvin myös ruotsin kielitaidon hankkimista. Käsittelemme ensin erikseen Suomeen saapumisen jälkeistä kielikoulutusta, joka useimpien kohdalla tarkoittaa käytännössä kotoutumiskoulutusta. Kansainvälisen rekrytoinnin kautta työhön tai opiskelemaan tulevat eivät osallistu kotoutumiskoulutuksiin, jolloin he eivät saa vastaavaa valmennusta suomen/ruotsin kielen oppimiseen ja yhteiskunnassa ja työelämässä toimimiseen. Kielenoppimispolun muita vaiheita esittelemme kunkin ammattiryhmän osalta erikseen.

Kuvio 1: Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön kielenoppimisen polku.

2.1 Kotoutumiskoulutus

Suomen maahanmuuttopolitiikan tavoitteena on tukea taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia sekä hallita maahanmuuttoon liittyviä ilmiöitä kokonaisvaltaisesti. Maahanmuuttohallinnon toiminta on moniviranomaistyötä, jota sisäministeriö johtaa ja koordinoi. Maahanmuuton keskushallinto muodostuu ministeriöistä ja niiden hallinnonalalla olevista valtakunnallisista virastoista ja laitoksista. Kuviossa 2 esitetään maahanmuuttohallinnon rakenne.

Kuvio 2: Maahanmuuttohallinnon organisaatio Suomessa.

Lähde: [Vuositainen maahanmuutto- ja turvapaikkaraaportti – Suomi 2023](#).

Kotoutumislaki ja sen uudistaminen

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) vastuu kotouttamispolitiikassa on keskeinen, koska se yhdistää työllistymisen, koulutuksen ja kielen oppimisen osaksi kotoutumisprosessia. Voimassa olevan kotoutumislain kokonaisuudistus ottaa huomioon viimeaikaiset toimintaympäristön muutokset, kuten käynnistyneet hyvinvointialueet ja TE-palveluiden uudistuksen. Uusi laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) tulee voimaan 1.1.2025 yhtä aikaa TE-palveluiden uudistuksen kanssa. TE-palveluiden uudistamisen yhteydessä vastuu työnhakijana olevien kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen edistämisestä siirtyy kunnille. Myös työvoimapalveluina järjestettävien kotoutumispalveluiden, kuten kotoutuskoulutuksen, järjestämisvastuu siirtyy kunnille. Kunta vastaa jatkossa sekä työnhakijana olevien että työvoiman ulkopuolella olevien maahan muuttaneiden kotoutumisen edistämisestä. Työvoimaviranomainen järjestää työnhakijana olevien palvelut työllisyysalueella. Tämä koskee myös työnhakijana olevia kotoutuja-asiakkaita.^{xvii}

Kotoutumislain kokonaisuudistuksen (KOTO24) tavoitteena on vahvistaa työvoiman ulkopuolella olevien maahan muuttavien kotoutumista, selkeyttää eri toimijoiden vastuita, vahvistaa monialaista yhteistyötä sekä yhteistyötä järjestöjen ja työnantajien kanssa ja päivittää kotoutumislaki vastaamaan viranomaistehtävien siirtojen aiheuttamiin muutostarpeisiin.

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on edistää kotoutujan kielitaitoa sekä muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien valmiuksien kehittymistä. Tavoitteena on tukea kotoutujan työllistymistä tai siirtymistä jatkokoulutukseen. Koulutuksella luodaan myös vahvemmat edellytykset osallistujien suomalaiseseen yhteiskuntaan integroitumiseen vahvistamalla heidän osallisuuttaan sekä tukemalla vastuunottoa oman kotoutumisen edistämisestä.

Suomi on virallisesti kaksikielinen maa, jossa maahanmuuttajilla on mahdollisuus kotoutua joko suomen tai ruotsin kielellä. Laki kotoutumisen edistämisestä antaa maahanmuuttajalle oikeuden valita, kumman kielen hän valitsee ensimmäiseksi kotoutumiskielekseen. Ruotsin kielen osaaminen on tärkeää erityisesti kaksikielisissä kunnissa, joissa on tarjolla myös ruotsinkielisiä opiskelu- ja työmahdollisuuksia.^{xviii xix}

Laissa kotoutumisen edistämisestä kotoutumiskoulutuksen kielelliseksi tavoitteeksi on asetettu B1-taso (EVK) eli toimiva peruskielitaito. Tämä tarkoittaa, että henkilö pystyy kommunikoimaan ja selviytymään useimmissa arkipäivän tilanteissa sekä ymmärtämään ja tuottamaan yksinkertaista, mutta johdonmukaista tekstiä. Tämä taitotaso on usein riittävä arjen sosiaaliseen kanssakäymiseen, suorittaviin tehtäviin työllistymiseen ja jatko-opintoihin pääsyyn. Asiantuntijatason työssä tarvitaan huomattavasti monipuolisempaa ja sujuvampaa kielitaitoa.

Koulutuksen enimmäislaajuus on 80 opintopistettä. Koulutuksessa tunnustetaan opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista ja tehdään työllistymiseen tai opiskeluun johtava jatkosuunnitelma. Koulutuksen kestossa huomioidaan kotoutujien yksilölliset valmiudet sekä osaamisen kehittämistarpeet. Koulutukseen sisältyy vähintään kahdeksan opintopisteen laajuinen työssäoppimisyksikkö, jonka aikana kotoutujia rohkaistaan käyttämään oppimaansa kieltä työtehtävien harjoittelun ohella. Kotoutuja saa koulutuksen läpäistyään todistuksen, jossa on arviot hänen kieli- ja viestintäosaamisestaan sekä yhteiskunta- ja työelämäosaamisestaan.

Kotoutumisen edistämisen lakiuudistuksessa annettiin Opetushallitukselle vastuu kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksesta. Opetushallituksessa on parhaillaan meneillään projekti, jossa kehitetään digitaalinen järjestelmä kielitaidon arviointia varten ja luodaan yhtenäinen kansallinen malli kotoutumiskoulutuksen päättöarviointiin. Arvioinnissa käytetään valtakunnallista standardoitua aineistoa, mikä takaa kotoutumiskoulutuksen laadun ja oppimistulosten vertailtavuuden. Kotoutumiskoulutukseen saadaan ajantasaisen tiedon perusteella aiempaa paremmat edellytykset oppimistulosten systemaattiseen seuraamiseen ja kotoutujien työllistymiseen tähtäävien jatko-opintopolkujen suunnitteluun.^{xx}

2.2 Ammattikohtaiset kielenoppimisen polut

2.2.1 Lääkärit ja hammaslääkärit

Tätä selvitystä varten tehtiin lääkäreiden kielenoppimisen polkujen selvittämiseksi maahan muuttaneille lääkäreille kysely, jota jaettiin Lääkäriksi Suomeen -nimisessä Facebook-ryhmässä sekä laillistamiskokeeseen valmentavan koulutuksen yhteydessä. Kyselyssä selvitettiin, millaisilla tavoilla ja kuinka kauan vastaajat ovat opiskelleet suomea ennen Suomeen muuttoa ja sen jälkeen. Lisäksi kysyttiin työskentelystä Suomessa sekä työnantajan mahdollisesti tarjoamasta kielikoulutuksesta. Kyselyyn vastasi 52 henkilöä (ks. taulukko 1).

Kyselyn vastaajista 4 oli muuttanut toisesta EU-maasta ja loput EU:n ulkopuolelta. Valtaosalla vastaajista laillistamisprosessi oli edelleen kesken. Vastaajista 3 oli asunut Suomessa alle vuoden; suurin osa (31 vastaajaa) oli asunut Suomessa 1–3 vuotta; 4–10 vuotta Suomessa asuneita oli 10 ja yli 10 vuotta asuneita 6.

Vastaajien suomen kielen taidon taso oli yleisimmin B1 (30 vastaajaa). B2-tasoisia oli 15 ja A2-tasoisia 3 vastaajaa. Lähes kaikkien kielitaito oli testattu YKI-testillä tai Valtionhallinnon kielitutkinnolla.

Suurin osa kyselyyn vastanneista lääkäreistä ei ollut opiskellut suomea ennen Suomeen muuttoa. Ne 14 vastaajaa, jotka olivat opiskelleet Suomea lähtömaassaan, olivat opiskelleet pääasiassa itsenäisesti ja erilaisten verkkokursien tai Duolingo-sovelluksen avulla. Yksi vastaaja mainitsi käyneensä Inkerin kirkon järjestämällä kielikurssilla. Opiskeluajat vaihtelivat kuukaudesta puoleentoista vuoteen ennen Suomeen muuttoa. Erikseen lääkäreille suunnattua lähtömaakoulutusta ei näiden vastausten perusteella näytä olevan ainakaan laajemmassa mittakaavassa olemassa.

Suomeen saavuttuaan lähes kaikki kyselyyn vastanneet lääkärit olivat aloittaneet suomen kielen opiskelun kotoutumiskoulutuksessa. Kotoutumiskoulutuksen kesto on 180 päivää, tai jos siihen sisältyy myös työelämämoduuli, kokonaiskesto on 240 päivää. Kyselyvastausten perusteella suurin osa lääkäreistä näyttää osallistuneen nimenomaan työelämämoduulin sisältävään kotoutumiskoulutukseen, jonka aikana he olivat olleet työharjoittelussa terveydenhuollon toimipisteissä.

Kotoutumiskoulutuksen jälkeen lääkäreiden kielenopiskelun polku on hyvin kirjava. Vastaajat mainitsivat erilaisia kesäyliopistojen, kansalais- ja työväenopistojen ja korkeakoulujen järjestämiä B-tason kielikursseja, joista monet ovat verkkokursseja. Muutama vastaaja perusteli erikseen verkkokurssin valintaa sillä, että paikkakunnalla ei ollut tarjolla lähiopetusta tai lähiopetus ei sopinut aikataulusyistä. Lääkärit hyödyntävät myös yksityisopetusta ja opiskelevat kieltä itsenäisesti.

Kyselyn vastaajista 11 oli osallistunut erityisesti terveydenhuoltoalan ammattilaisille tarkoitettuun kielikoulutukseen (36 ei ollut osallistunut, 5 ei vastannut kysymykseen). Koulutuksenjärjestäjinä mainittiin Tampereen, Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen Lääkäriin Suomi eli EU/ETA-alueen ulkopuolisten lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentava koulutus, Savonia ammattikorkeakoulun verkko-opetus, Metropolia ammattikorkeakoulu sekä Duodecimin verkkokursit.

Ammatilliseen kielikoulutukseen hakeutuessaan lääkärit olivat opiskelleet suomea tyypillisesti noin puolitoista vuotta ja heidän kielitaitonsa oli A2.2 tai B1.1. Esimerkiksi lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentavassa koulutuksessa

(Lääkäriin Suomi) lähtötaso on B1, mikä tarkoittaa, että hakijoissa on iso joukko, jotka eivät aivan yllä koulutusten lähtötasolle ja jäävät sen vuoksi valitsematta koulutukseen.

Kotoutumiskoulutuksen ja ammatilliseen kielikoulutukseen hakeutumisen välillä lääkärit olivat opiskelleet suomea itsenäisesti tai hakeutuneet B1-tason kielikursseille esimerkiksi aikuislukioihin, kesäyliopistoihin tai ammattikorkeakoulujen korkeakouluopintoihin valmentaviin koulutuksiin. He olivat myös saataneet työskennellä muissa ammateissa kuin lääkärinä. Kyselyn vastaajista 17 ilmoitti työskennelleensä muussa terveydenhuoltoalan ammatissa, muun muassa lähihoitajana, hoiva-avustajana, sairaanhoitajana ja mielenterveysohjaajana, mutta myös täysin eri aloilla, kuten postinlajittelijana, tiskaajana ja kalatilalla.

Työssä tapahtuvan kielen oppimisen osalta kyselyn tulokset ovat rajallisia, koska useimmilla vastaajilla laillistamisprosessi oli kesken, mikä tarkoittaa, että myös heidän työkokemuksensa Suomessa on rajallista. Vastaajista 9 kertoi työnantajan tarjonneen kielikoulutusta, esimerkiksi *"Malmin sairaalassa kerran viikossa kielikurssi"*, *"Hus tarjosi ruotsi maahanmuuttajille kurssin, minkä kävin 3kk ajan. En muista oliko suomen kielen kurssia tarjolla."*, *"Ne eivät ole järjestetty, sen tilalle työnantaja maksoi minun verkkokurssien kulut."* *"Pohjanmaan hyvinvointialueella on oma kieliohjaaja ja olen osallistunut kielikurssiin psykiatrialla työntekijöille."*

2.2.2 Sairaanhoitajat

Ulkomailla sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneiden ammattilaisten suomen kielen opintojen taustan kuvauksen osalta päädyttiin tätä selvitystä varten tekemään kysely Laurea ammattikorkeakouluun SAILA-hankkeen järjestämään laillistamisen edellyttämään täydennyskoulutukseen hakeneille ja valintakokeeseen saapuneille ammatilaisille. Valintakoe järjestettiin toukokuussa 2024 Laurean Tikkurilan kampuksen tiloissa. Valintakokeessa toimineet opettajat antoivat hakijoille vastattavaksi kyselylomakkeen, jonka he saivat halutessaan täyttää nimettömästi ja palauttaa siihen varattuun laatikkoon. Kyselyyn vastasi 49 ulkomailla sairaanhoitajatutkinnon suorittanutta henkilöä.

Vastaajista 36 oli opiskellut suomea lähtömaassa. Eniten oli mainintoja suomen kielen opiskelusta Filippiineillä (7 vastaajaa). Vastaajat olivat opiskelleet yritysten, aikuisopistojen ja lukioden, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten ja työväenopistojen järjestämissä kielikoulutuksissa. Yksi maininta oli myös internetin kautta tapahtuneesta omaehtoisesta opiskelusta.

Vastaajien oleskeluaika Suomessa vaihteli 2 ja 120 kk:n välillä (N=48). Keskiarvo oli 22,7 kk. Vastaajista 2–6 kk maassa oleskelleita oli 2 henkilöä. Maassa oloaika painottui 7–24 kk:een, joita vastanneista oli 32. Pidempään eli 25–48 kk maassa oleskelleita oli 6 ja yli 48 kk maassa olleita oli 8 henkilöä.

Kysymykseen, oliko sairaanhoitaja opiskellut suomen kieltä Suomessa ollessaan, vastasi 43 henkilöä. Kuusi vastasi, ettei ollut opiskellut suomen kieltä Suomessa ollessaan. Heidän Suomessa oloaikansa vaihteli 9kk–48 kk (ka. 20,6 kk).

Kysymykseen suomen kielen taidon testaamisesta yhdeksän vastasi, ettei heidän suomen kielen taitoaan ollut testattu missään vaiheessa. Heistä, joiden suomen kielen taito oli testattu (n=39), testauksen vuoden ilmoitti 23 henkilöä. Heille testaus oli tehty vuosien 2019–24 aikana, niin että 11 henkilöä ilmoitti suomen kielen testauksen olleen vuonna 2023 ja kuusi vuonna 2024.

Vastaajista 32 ilmoitti suomen kielen taitonsa tason: 22 ilmoitti suomen kielen tasonsa olleen tasolla A2 ja kymmenen tasolla B1 ja vain yksi vastaaja tasolla B2.

Kysymykseen, oliko henkilö saanut perehdytystä suomalaisen yhteiskuntaan, vastasi 44 henkilöä. Heistä 14 ilmoitti, että ei ollut saanut perehdytystä lainkaan. Vastaajista 20 oli saanut perehdytystä kouluttajan taholta sekä harjoittelussa ja työpaikalla. Vastanneista 23 oli työskennellyt Suomessa ja 23 ei ollut työskennellyt Suomessa. Kolme henkilöä jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Suomessa työskennelleistä 7 ilmoitti työskennelleensä hoiva-avustajana, 5 lähihoitajana, 1 laitoshoitajana, 2 henkilökohtaisena avustajana ja 1 ravintolatyöntekijänä. Lisäksi 6 vastaajaa ilmoitti työskennelleensä vanhainkodissa mutta ei kuvannut tehtävänimikettä.

2.2.3 Lähihoitajat

Tässä selvityksessä tehdyn kyselyn tulokset perustuvat kansainvälisen rekrytoinnin kautta tulleille terveysalan työntekijöille (registered nurse, care giver) lähihoitajaopintojen aloitusvaiheessa ja valmistumisvaiheessa. Heistä kaikki (N=164) olivat tulleet Suomeen EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta. Suomalainen henkilöstöpalveluyritys oli hoitanut lähtömaissa rekrytoinnit, valmentavat opinnot, maastalähtöluvat, matkat, oleskeluluvat Suomessa, asunnot ja työpaikat. Vastaajat solmivat työsopimukset yksityisten hoiva- ja palvelukotien kanssa. Vastaajista (N=154) 116 oli asunut Suomessa vähintään 1–3 kuukautta, 36 4–6 kuukautta, yli puoli vuotta 5 ja yli vuoden 3. Lisäksi 4 ilmoitti Suomessa asumisajaksi vastausvaihtoehdon "Muu". Vastaajat aloittivat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opinnot touko-kesäkuun 2024 aikana oppisopimuskoulutuksella.

Kyselyyn vastanneista (N=164) ainoastaan viisi ei ollut opiskellut suomea ennen Suomeen muuttoa. Kaikki muut olivat tehneet Zeldan NLRC (New Learning Resources Centre) Moodle-oppimisalustalla tarjotun verkkokurssin. Kurssi oli suunnattu terveydenhuollon ammattilaisille ja tavoitteena oli suomen kielen perusteiden lisäksi oppia oman alan kannalta olennainen sanasto ja ilmaiset. Osallistujat olivat edenneet kurssilla itsenäisesti ja opinnot kestivät 6–12 kk. Kurssille osallistuneiden lähtötaso ja oppimismennopeus vaikuttavat edistymiseen. Kurssin päätteeksi opiskelijoiden suomen kielitaito arvioitiin kouluttajan omalla testillä, jonka avulla tarkistettiin, että osallistujien osaaminen vastasi eurooppalaisen viitekehyksen mukaista A2.1 suomen kielen taitotasoa.

68 % vastaajista kertoi saaneensa perehdytystä suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään kieliointojen yhteydessä lähtömaassa. Hoiva-avustajan työtehtäviä 55 % vastaajista oli tehnyt ennen oppisopimuskoulutuksen alkamista.

Suomeen saapumisen jälkeen vain 39 vastaajaa oli opiskellut suomea ennen opintojen alkua. Työnantaja oli tarjonnut yli neljä kuukautta Suomessa olleille A2.2 kielitaitotasoon valmentavat opinnot. Lisäksi työnantaja hankki heille omatoimista harjoittelua varten lisenssit WordDive -mobiilisovellukseen. Kaksi vastaajaa oli opiskellut suomea osana ammattikorkeakouluopintoja Suomessa. Kaksi vastaajaa oli hyödyntänyt internetissä avoimesti saatavilla olevaa sisältöä, kuten kieltenoppimissovelluksia, esim. Duolingo, YouTuben suomen kielen opiskeluvideoita, esim. "Suomea Annan kanssa" -kanavaa,

Quizlet-sovelluksen interaktiivisia muistikortteja sanaston ja kieliopin harjoitteluun, Ylen kielikoulua ja Ylen uutisia selkosuomeksi. TV-ohjelmien katsomista suomenkielisillä tekstityksillä pidettiin myös hyödyllisenä luetun ymmärtämisen harjoitteluna.

Vastaajat (N=133) ilmoittivat suomen kielitaitonsa olevan oman arvionsa mukaan oppisopimuskoulutuksen alussa tasolla

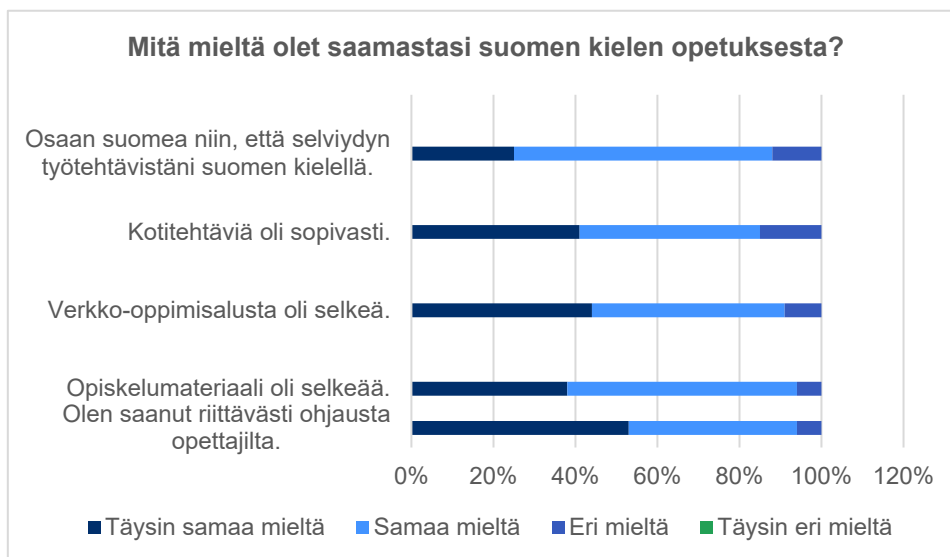
- A1.1–3, 38 vastaajaa
- A2.1–2, 94 vastaajaa
- B1.1–2.2, 1 vastaaja.

Opiskelijapalautteet suomen kieliopinnoista sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon valmistumisvaiheessa

Vastaavan lähtömaan koulutuksen käyneille opiskelijoille (N=32) tehtiin palautekysely oppisopimuskoulutuksesta lähihoitajiksi valmistumisen yhteydessä touko-elokuussa 2024. Opetusryhmällä 1 (N=17) kontaktiopetusta oli yhtenä päivänä viikossa etäyhteydellä Teams-verkkokokouksen välityksellä ja opetusryhmällä 2 (N=15) kahtena päivänä viikossa oppilaitoksessa. Opiskelijat valmistuivat yksilöllisessä aikataulussa. Opetusryhmän 1 opinnot kestivät 1 v 4 kk – 1 v 9 kk ja opetusryhmän 2 opintojen kesto vaihteli 9–11 kk välillä.

Opintojen aikana suomen kielenopetukseen kuuluivat seuraavat viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen osa-alueet: suomi toisena kielenä 4 osp, pakollinen, suomi toisena kielenä 3 osp, valinnainen, toinen kotimainen kieli (ruotsi) 1 osp kohtuullistettu ja korvattu Asiakaspalvelun suomi 1 osp, paikallisella valinnaisella opinnolla. Suomi toisena kielenä opettaja toimi samanaikaisopettajana ammattiopetuksen tunneilla. Lisäksi opiskelijat saivat ohjausta S2-tukipajassa yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Palautekyselyyn vastanneiden (N=32) suomen kielen opintoihin liittyvistä vastauksista tehtiin sisällönanalyysi, jonka tuloksia voidaan pitää vain suuntaa antavana, koska vastaajat olivat kahdesta opetusryhmästä, joiden opetusjärjestelyt ja opintojen kesto erosivat merkittävästi toisistaan.

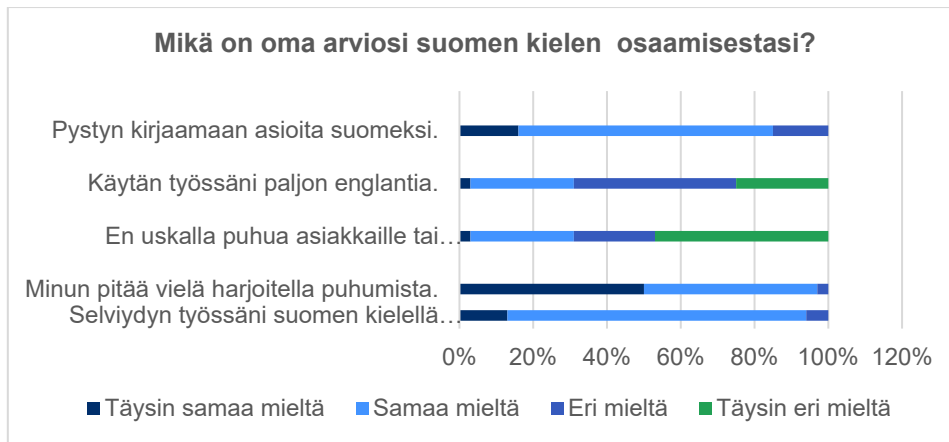

Kaavio 1: Opiskelijapalautteet suomen kielen opetuksesta.

Opiskelijoiden palautteissa korostui tyytyväisyys suomen kielenopetuksen opetuksen käytännönlähtöisyyteen ja vuorovaikutteisuuteen. Positiiviset palautteet liittyivät erityisesti opiskelijoiden saamaan ohjaukseen. Tärkeimmät opetusta koskevat kehittämiskohteet olivat kotitehtävien liian teoreettinen sisältö ja tehtävien paljous.

Opiskelijoiden suomen kielen oppimista edistivät eniten

- kontaktiopetuksessa tehdyt kieliharjoitukset ja monipuoliset oppimistehtävät, jotka tukivat kielen käyttöä arjessa ja työtilanteissa
- työpaikkaohjaajan tuki työtehtäviin liittyvissä kielenkäyttötilanteissa
- opiskelukavereiden kannustus ja yhdessä oppiminen.

Kaavio 2: Opiskelijoiden arviot suomen kielen osaamisestaan.

Suurin osa opiskelijoista koki hallitsevansa peruskielenkäytön taidot ja selviävänsä työtehtävistä suomen kielellä. Englantia käytettiin tukikielenä varsin vähän. Kaksi kolmannesta vastaajista koki tarvitsevänsä lisäharjoitusta suomen suullisessa kielenkäytössä, jotta rohkenisi puhua enemmän asiakkaiden ja työkavereiden kanssa.

Lähes kaikki opiskelijat pitivät suomi toisena kielenä opettajan tukea välttämättömänä ammatillisen opetuksen tunneilla. Kyseisten opiskelijoiden kohdalla S2-opettaja toimi ammattiopettajan rinnalla ja auttoi opiskelijoita ymmärtämään opetuksen sisältöä selventämälle heille suomen kielen sanastoa ja ammatillisia käsitteitä. Puolet opiskelijat pitivät Moodlessa olevia oppimateriaaleja ja tehtäviä hyödyllisinä kielenoppimisen kannalta.

Avointen kysymysten vastauksissa oli myös kehittämiskohteita, joissa vastaajat korostivat

- suomen kielen oppimisen vaikeutta, erityisesti silloin kun opetus toteutetaan pelkästään suomen kielellä opintojen alkuvaiheessa
- työtehtävissä tarvittavan ammatillisen kielitaidon opetuksen monipuolisuutta ja laajuutta
- tarvetta saada riittävän pitkää aikaa suomen kielenoppimiseen
- työhön ja opiskeluun kuluvaan ja vapaa-ajan ottamista huomioon, jotta niiden tasapainottaminen olisi mahdollista liiallisen kuormittumisen ja työuupumuksen ehkäisemiseksi.

3 Sosiaali- ja terveysalan kielikoulutuksen nykytilanne

Tässä luvussa esittelemme ensin sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöiden (lääkäri, hammaslääkäri, sairaanhoitaja ja lähihoitaja) yleistä kielikoulutustarjontaa taulukkomuodossa (ks. taulukko 5). Yksityisten rekrytointiyritysten tarjoamasta kielikoulutuksesta ei ole saatavilla julkista tietoa ja ne voivat osin olla liikesalaisuuksia. Sen jälkeen kuvaamme lääkäreiden, hammaslääkäreiden ja sairaanhoitajien laillistamisväylään tai lähihoitajan tutkintoon johtavaan koulutukseen liittyvän kielikoulutuksen jokaisen ammattiryhmän kohdalta erikseen, koska näiden ammattioikeuden saamiseen johtavat polut ovat erilaiset.

Taulukko 6.

Koulutus	Toteuttaja	Toteutusmuoto	Sisältö lyhyesti
Terveysalan suomea (kurssin aiempi nimi Sairaanhoitajan suomi)	Savonia ammatti- korkeakoulu	verkkokurssi	Avoimia amk-opintoja, 3 eritasoista (A, B1, B2) 5 op:n kurssia
Terveystieteiden suomen	Tampereen, Helsingin ja Itä-Suomen yliopisto	monimuoto-opetus; osallistujille ilmainen; OKM:n rahoitus (päättynyt)	Lääkäreille, hammaslääkäreille, sairaanhoitajille, lähihoitajille ja farmaseuteille suunnattu kielikoulutus, lähtötaso A2. Suunniteltu sillaksi kotoutumiskoulutuksen ja Lääkärin Suomi -koulutusten välille.
Terveystieteiden suomea	Duodecim Oppiporssi	verkkokurssi; ilmainen	Interaktiivisia tehtäviä, kuunteluharjoituksia ja videoita sisältävä 5 verkkokurssin kokonaisuus, jonka yhteislaajuus 3,5 tuntia, lähtötaso B1

Suomea sairaalaympäristössä	MEDI Connection	verkkokurssi; osallistujille maksullinen	3 verkkokurssia eri taitotasoiille. Opiskelu tapahtuu opettajan ohjauksessa virtuaaliluokahuoneessa muiden opiskelijoiden kanssa. Kurssin kesto 13 viikkoa, 8 tuntia viikossa, josta lähiopetusta 75 min.
Kielenhuoltokurssi	MEDI Connection	verkkokurssi; osallistujille maksullinen	Suomen kielen kurssi jo Suomessa työskenteleville lääkäreille ja hoitajille. Itsenäistä opiskelua opettajan tuella. Kurssin kesto 4 kuukautta, n. 10 tuntia itsenäistä opiskelua viikossa.
Lääkäriksi Suomeen	Savonia ammattikorkeakoulu	ohjaussivusto	Ohjaussivusto, josta saa tietoa lääkärin polusta Suomessa, ja lisäksi voi harjoitella vähän lääkärin tarvitsemaa suomen kieltä.
Sote-Suomi-kielikoulutus	Keuda Koulutuspalvelut Oy	monimuotokoulutus; maksullinen	Kielikoulutus on suunnattu Suomessa työskenteleville terveydenhuollon ammattilaisille, kuten lääkäreille ja sairaanhoitajille, jotka haluavat kehittää suomen kielen taitojaan erityisesti sosiaali- ja terveysalan työtehtävissä.
Hoitoalan itseopiskelumateriaali	Kielibuusti	materiaalipankki	Eri toimijoiden tuottamaa materiaalia sekä itseopiskeluun että suomenopettajien käyttöön.
Hoivaa suomeksi	Taitotalo	digitaalinen oppimateriaali hoivalan suomen kieleen; maksuton	Oppimateriaali on Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukes-

			kuksen rahoittama. Oppimateriaali on avoimesti käytössä (CC-BY-lisenssillä).
Suomea hoitajille	Lehtori Hanna Aho, Metropolia ammattikorkeakoulu	jatkuvasti päivittyvä avoin suomen kielen oppimateriaali	Padlettiin koottu monipuolinen kokoelma hoitoalan suomen kielen opiskeluun tarjolla olevia oppimiskäsitteitä.

Taulukko 6: Yleinen kielikoulutustarjonta terveysalalle.

Terveystieteiden ruotsin opetusta järjestetään verkko-opetuksena. Learn-mera Oy:n toteuttama ruotsin kielen verkkokurssi Vårdsvenska sisältää myös tietoa työskentelystä Suomessa ja mm. laillistamisprosessista.

3.1 Lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentava koulutus

Lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentavaa koulutusta järjestävät Tampereen, Helsingin ja Itä-Suomen yliopisto. Lääkäriin Suomi -nimellä markkinoitava koulutus sisältää kielen opetuksen lisäksi laillistamisprosessissa oleville lääkäreille räätälöityä ammatillista opetusta. Koulutuksessa ei opeteta varsinaisesti lääketiedettä, eikä opetusta ole integroitu lääkärien tutkintokoulutukseen.

Koulutuksen taustalla on vuosina 2015–2017 toteutettu Maahanmuuttajalääkärin koulutuspolku -hanke, jota rahoittivat OKM, STM ja TEM. Hankkeen valmistelussa oli mukana sekä yliopistotoimijoita (TaY, TY, UEF ja HY) että muita sidosryhmiä, kuten Duodecim, Lääkäriliitto, Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Koordinaatiosta vastasi Tampereen yliopisto. Tuolloin luotiin modulaarinen kokonaismalli, jonka pohjalta on sen jälkeen toteutettu koulutusprojekteja. Koulutuksia ovat rahoittaneet esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskus ja OKM.

Vuosina 2021–2024 TEM:n ja OKM:n Talent Boost -toimenpideohjelman puitteissa jatkettiin koulutuksen edelleen kehittämistä ja toteuttamista (HY, UEF,

TAU). Talent Boost -rahoitus päättyy vuoden 2024 lopussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoitti sopimuskaudella 2021-2024 rahoitettuja yliopistoja vielä erillisellä kertaluontoisella rahoituksella (1,2M€) vuodelle 2025. Rahoituksella turvataan lääkäreiden ja hammaslääkäreiden pätevöitymiskoulutuksen jatko yhdeksi vuodeksi kun päätöksiä sote-alan kv-rekrytoinnin asiantuntijaryhmän työstä ei vielä ole tehty. Tämän jälkeisestä rahoituksesta ei ole tietoa.”

Yhteiseen koulutusmalliin pohjautuva Lääkäriin Suomi -koulutus toteutetaan Tampereen, Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen yhteistyönä. Osallistujajoukko on rajattu EU:n ulkopuolisiin, laillistamisprosessissa oleviin lääkäreihin. Myös aiemmin ELY-keskusten rahoituksella toteutetuissa koulutuksissa EU:n ulkopuoliset lääkärit olivat etusijalla, mutta mukaan saatettiin harkinnanvaraisesti ottaa mukaan myös EU-lääkäreitä. Tällä hetkellä tilanne on se, että EU:n sisältä tuleville lääkäreille ei ole koulutustarjontaa lainkaan.

Lääkäriin Suomi 1 -koulutus on suunnattu ensimmäiseen laillistamiskoulusteluun valmistautuville lääkäreille ja Lääkäriin Suomi 2 toiseen ja kolmanteen koulusteluun valmistautuville. Lääkäriin Suomi 1 -koulutukseen voi hakeutua siinä vaiheessa, kun Valvira on hyväksynyt tutkintotodistuksen. Kielitaidon osalta lähtötasovaatimuksena on B1 kaikilla kielitaidon osa-alueilla.

Lääkäriin Suomi 1 kestää noin neljä kuukautta (huom. eri vuosina erilaisia toteutuksia, joista osassa mukana myös amanuenssuuri). Opintopisteinä suomen kielen opetuksen laajuus (ilman amanuenssuuria) on 15–17 op. Opetuksesta noin puolet on ammatillista ja puolet kielen opetusta, joita on yhteensä 1–2 lähipäivää viikossa sekä lisäksi itsenäistä työskentelyä.

Ammatillisessa opetuksessa keskitytään suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän toimintaan ja suomalaisiin hoitokäytäntöihin, mutta muuten lähtökohdana on, että kliininen osaaminen on hankittu kotimaassa. Opiskelijaa ohjataan itsenäisesti täydentämään osaamistaan niillä aloilla, joilla hänellä on puutteita. Tavoitteena on, että laillistettavan lääkärin osaaminen vastaa vastavalmistuneen suomalaisen lääkärin osaamista.

Kielen opetus sisältää mm. peruskieliopin kertausta siten, että erityistä huomiota kiinnitetään potilaskertomusteksteissä tarvittaviin rakenteisiin; ammatti-kielen sanastoa (huom. ammattikieltä opitaan myös lääkäriopettajilta) ja puhekieltä; potilaan haastatteluun ja tutkimiseen tarvittavia fraaseja, mutta koros-

taen samalla, että pitää ymmärtää konteksti ja käyttötarkoitus eikä vain opetella ulkoa fraaseja; vuorovaikutusharjoituksia; potilaskertomusten ja muiden tekstien kirjoittamista; ääntämisharjoituksia; erilaisia kuuntelutehtäviä (sekä autenttista materiaalia että näyteltyjä videoita).

Koko koulutusmalli perustuu kielen ja ammatillisen opetuksen integroimiseen opetussuunnitelmatasolta (ks. kuvio 3) yksittäisiin oppimistilanteisiin.

Kuvio 3: Kielen opetusta ja ammatillista opetusta integroiva opetussuunnitelma lääkärien laillistamiskokeisiin valmistavassa koulutuksessa^{xxi}.

Kielen opetuksen sisällöt suunnitellaan niin, että niissä joko pohjustetaan tai kerrataan ammatillisten päivien teemoja. Samoja harjoitteita (kirjoitustehtäviä tai vuorovaikutusharjoituksia) käsitellään sekä kielen että ammatillisen toiminnan näkökulmasta ja molemmat opettajat antavat palautetta. Lääkäriopettajat ja suomenopettajat tekevät koko ajan tiivistä yhteistyötä: suunnittelevat opetusta yhdessä ja osittain myös opettavat yhdessä, mikä on vuosien aikana lisännyt lääkäriopettajien kielitietoisuutta ja ymmärrystä siitä, millainen kieli ja millaiset opetusmenetelmät soveltuvat tälle kohderyhmälle. Yhteistyötä tehdään myös opetusmateriaalin tuottamisessa: lääkäriopettajilta saadaan aineis-

toa kielenopetuksen pohjaksi, ja kielenopettajat puolestaan saattavat kommentoida ammatillisen materiaalin sopivuutta kyseisen ryhmän kielitaitotasolle.

Opetusmenetelminä käytetään monipuolisia ja joustavia menetelmiä, joihin kuuluu niin lähi- kuin etäopetusta sekä opiskelijan itsenäistä työskentelyä. Toiminnalliset menetelmät (esim. roolisimulaatiot ja videointiharjoitukset näyttelijäpotilaiden kanssa, erilaiset pelit ja ryhmätyöt) korostuvat opetusmenetelmissä mutta mukana on myös analyyttisempaa kielen rakenteiden opetusta. Lisäksi on erillinen kielitukipaketti kielen perusrakenteiden kertaamiseen ja hakeutukseksi. Opiskelijat saavat vaikuttaa opetuksen sisältöön. Samalla opetetaan opiskelijoille erilaisia tapoja oppia ja kannustetaan ottamaan itse vastuuta oppimisesta.

Oppimateriaaleissa käytetään selkeää yleiskieltä, huomiota herättäviä tehostekeitä teksteissä esim. lihavointi tai huomioväri, materiaaalidiat pyritään pitämään ulkoasultaan väljinä ja dioille lisätään mahdollisuuksien mukaan asiaa havainnollistavia kuvia.

Lääkäreille on suunniteltu modulaarinen malli, jossa kullekin opiskelijalle voitaisiin valita sopivat osat, joko kieliopintoja tai lääketieteellisiä sisältöjä painottaen. Toistaiseksi mallia ei ole kuitenkaan pystytty toteuttamaan niin, että moduulit olisivat osallistujille valinnaisia, vaan kaikki suorittavat samat moduulit. Nykyisen koulutuksen sisällä eriyttämistä tehdään siten, että opiskelijaa ohjataan tekemään Kielitukipaketista omaan taitotasoonsa sopivia tehtäviä. Kirjoitustehtävistä annetaan henkilökohtaista palautetta, joka ohjaa opiskelijaa kiinnittämään huomiota oman kehittymisensä kannalta olennaisiin asioihin.

Osaan koulutuksista on kuulunut 3 kuukauden mittainen amanuenssuurijakso. Jakson aikana koulutettaville järjestetään s2-etäopetusta. Opetuksessa käydään läpi amanuenssijakson aikaisia kielikysymyksiä. Opetuskerroilla on myös tietty ennakoon koulutettaville ilmoitettu teema, joka liittyy amanuenssina toimimiseen.

3.2 Hammaslääkäreiden pätevyitysmiskoulutus

Hammaslääkäreiden pätevyyskuulusteluihin valmentavaa koulutusta järjestetään Itä-Suomen ja Turun yliopistoissa. Molemmissa lukuvuoden kestäväään koulutukseen valitaan vuosittain neljä hammaslääkärinä. Koulutus sisältää hammaslääketieteen tutkinto-opetukseen integroitua ammatillista opetusta sekä hammaslääkäreille räätälöityä suomen kielen opetusta. Turun yliopistossa kielen opetuksesta vastaa Kieli- ja viestintäopintojen keskus. Itä-Suomen yliopistossa kukin pätevöityjä saa henkilökohtaista suomen opetusta omien tarpeidensa mukaisesti. Molemmissa yliopistoissa suomen opetuksen laajuus on 3–4 op yhden lukuvuoden aikana. Lisäksi ammatillisen suomen kielen oppiminen toteutuu integroidusti hammaslääketieteen opetuksen yhteydessä. Koulutukseen osallistuville räätälöidyn hammaslääketieteen opetuksen laajuus on n. 50–55 op/lukuvuosi.

Pätevyyskuulusteluihin valmentava koulutus on kohdennettu niille henkilöille, joilla on ollut hankaluuksia selviytyä kuulustelukokonaisuudesta mutta joilla on kuitenkin vähintään yksi hyväksytysti suoritettu teoriakuulustelu. Kielitaidon lähtötasovaatimuksena on B1, jota vaaditaan myös pätevyitysmiskoulusteluihin ilmoittauduttaessa. Turun yliopistossa ei ole erikseen kielitaidon lähtötason testausta, Itä-Suomen yliopistossa lähtötaso testataan ja kielioopinnot räätälöidään sen mukaisesti.

Kielen opetuksessa keskitytään vuorovaikutukseen potilaan kanssa. Hammaslääketieteellistä sanastoa ja ammatillisten fraasien käyttöä sekä rakenteellisten kirjausten laadintaa opitaan myös eri oppiaineiden ammatillisessa opetuksessa.

Pätevyyskuulusteluihin valmentava koulutus toteutetaan kokonaan suomen kielellä, eikä tukikieltä käytetä.

Kontaktiopetus sisältää mm. pienryhmäkeskusteluja, erilaisia harjoituksia ja palautekeskusteluja. Ammatillisen kielen oppiminen toteutuu osallistumalla lukuvuoden ajan eri oppiaineiden luennoille, seminaareihin sekä harjoitustöihin yhdessä perusopiskelijoiden kanssa, jolloin myös hyödynnetään vertaisoppimista. Koulutuksessa hyödynnetään mm. suomenkielisiä Käypä hoito -suosi-

tuksia, Terveystieteen aineistoja sekä oppiaineiden tuottamia opetusmateriaaleja (mm. luennot, seminaariaineistot, harjoitustehtävät, opetusvideot ja itsearviointimateriaalit).

Koko opiskeluprosessin ajan hyödynnetään formatiivisia ja summatiivisia arviointimenetelmiä, joiden avulla opetushenkilökunta arvioi, miten kukin koulutukseen osallistuva on omaksunut oppimaansa ja saavuttanut asetetut osaamistavoitteet. Vastuuopetushoitaja, joka koordinoi pätevoityjien koulutusta, toimii myös pätevoityjien mentorina.

Formatiivisessa arvioinnissa on käytössä palautekeskustelujen lisäksi myös esim. erilaiset ohjeistetut luento- ja oppimispäiväkirjat, välitehtävät ja harjoitusten itsearviointiraportit. Kerätyn arviointitiedon avulla pystytään tarjoamaan välitöntä palautetta ja tukea opetuksen yhteydessä, jolloin mahdolliset vääринym-märrykset ja osaamisen aukkokohdat pystytään tarvittaessa korjaamaan jo opintojaksojen aikana.

Summatiivinen arviointi kohdistuu oppimisen lopputulokseen, kuten esimerkiksi opintojakson lopussa järjestettävien harjoitustenttien muodossa. Arvioinnissa testataan opiskelijan senhetkisten tietojen ja osaamisen tasoa ja valmistaudutaan varsinaisiin hammaslääketieteen pätevyyskoulusteluihin, joiden avulla varmistetaan, että henkilö omaa Suomessa työskentelevältä laillistetulta hammaslääkäriltä edellytettävät tietotaidot (ml. riittävän ammatillisen kielitaidon).

Hammaslääkäreitä on ollut mukana myös lääkärin laillistamiskokeisiin valmistavissa koulutuksissa, mutta kouluttajien mukaan kokemukset eivät ole olleet hyviä. Hammaslääkäreille tyypilliset kielenkäyttötilanteet samoin kuin sanasto ovat erilaisia kuin lääkäreillä ja sairaanhoitajilla. Hammaslääkäreillä vuorovaikutusta potilaiden kanssa on vähemmän, ja heillä korostuu ammattilaisten keskinäisessä viestinnässä tarvittavan ammattisanaston ja lyhenteiden hallinta. Lääkäreiden kanssa yhteisissä kielenopetusryhmissä opiskelu ei siten palvele kovin hyvin hammaslääkäreitä.

3.3 Sairaanhoitajien pätevyitysmiskoulutus

Sairaanhoitajien pätevyitysmiskoulutus on maassamme järjestetty määräaikaissa hankkeissa. Esimerkiksi Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella on toteutettu hanke Sote-silta – korkeakoulutetun maahanmuuttajan pätevyitysmiskoulutus, jossa toimijoina olivat DIAK, Lapin ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu ja Metropolia-ammattikorkeakoulu. Hanke päättyi 31.12.2020. Lisäksi on käynnissä Toiminnallisesti kaksikielinen sairaanhoitajakoulutus -hanke (TOKASA), jossa opetus alkaa englannin kielellä ja suomen kielen osuus kasvaa vähitellen integroituna substanssiopintoihin.

Vuoden 2023 alusta käynnistyi Jatkuvan oppimisen ja työllistymisen JOTPA-rahoituksella kolme hanketta, joiden kautta tarjottiin pätevyitysmiskoulutusta EU ja ETA-maissa tutkinnon suorittaneille terveysalan ammattilaisille: Terveysalan ammattilaisten pätevyitysmiskoulutus sairaanhoitajille (Metropolia), Ulkomaisen sairaanhoitajatutkinnon (Bachelor) suorittaneiden suomen kieltä vahvistava ja pätevyttävä koulutus (DIAK) sekä EU- ja ETA-maiden ulkopuolella sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneille sairaanhoitajille Sairaanhoitajaksi Suomessa 2 (Laurea, OAMK, Savonia, TAMK, TurkuAMK). Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeeseen otettiin hankkeen edetessä täydennyskoulutukseen myös EU- ja ETA-maissa sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneita. Vuoden 2024 alusta käynnistyivät valtakunnalliset SAILA -hankkeet: OKM:n rahoittama Sairaanhoitajan pätevyitysmallien kehittäminen -hanke ja JOTPA:n rahoittama Sairaanhoitajaksi pätevytyvien osaamispalvelut -hanke. Hankkeissa kehitetään ja pilotoidaan ulkomailla sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneille kansallista laillistamisen edellyttämää koulutusta.

Tätä selvitystä varten lähetettiin elokuussa 2024 sähköpostilla kysely vuonna 2023 käynnistyneille JOTPA hankkeille: Terveysalan ammattilaisten pätevyitysmiskoulutus, (Metropolia), Ulkomaisen sairaanhoitajatutkinnon (Bachelor) suorittaneiden suomen kieltä vahvistava ja pätevyttävä koulutus (DIAK) ja EU- ja ETA-maiden ulkopuolella sairaanhoitajan tutkinnon suorittaneille sairaanhoitajille Sairaanhoitajaksi Suomessa (Laurea, OAMK, Savonia, TAMK, TurkuAMK).

Kyselyssä oli avoimet kysymykset, joilla kartoitettiin hankkeessa toteutunutta

- a) suomen kielen osaamisen arviointia laillistamiskoulutuksen aloitusvaiheessa, laillistamiskoulutuksen aikana ja päättyessä
- b) suomen kielen opetuksen järjestämistä laillistamiskoulutuksen aikana
- c) laillistamiskoulutuksessa olevien ammattilaisten opiskelutaitojen ja hyvinvoinnin tukemista.

Vastauksiin toivottiin S2-opettajan ja ammattiaineenopettajan yhteistä näkemystä.

Vastaukset saatiin kolmelta hankkeelta. Vastaajista osa toimi myös menossa olevissa Saila-hankkeissa ja he toivat esille tämän hankkeen toimintatapoja, jotka on myös sisällytetty kysymyksittäin koottuihin vastauksiin, yhteensä 17 sivua tekstiä, joka analysointiin laadullisella sisällönanalyysillä. Tulokset esitetään pääluokkien 1) laillistujien suomen kielen osaamisen arviointi, 2) laillistujien suomen kielen opetus ja 3) laillistujien opiskelutaitojen ja hyvinvoinnin tukeminen.

Laillistujien suomen kielen osaamisen arviointi

Laillistujien suomen kielen osaamisen arviointia tehtiin koulutukseen hakiessa ja opintojen alussa sekä jatkuvana arviointina koko hankkeen ajan. Koulutusorganisaatioilla on erilaisia tapoja arvioida laillistujien suomen kielen eri osa-alueiden (puhuminen, kirjoittaminen, tekstin ymmärtäminen, puheen ymmärtäminen) osaamista.

Kielitaidon arvioinnissa laillistamisväylälle hakeutuvien osalta käytettiin valintakoea (Sairaanhoitajaksi Suomessa- hanke) ja kielitaidon kartoitusta (DIAK ja Metropolia) laillistujien aloittaessa opinnot.

Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa mukana olevista ammattikorkeakouluista useimmat arvioivat suomen kielen osaamisen tason valintakokeen yhteydessä. Vaadittu kielitaitotaso oli A2. Saila-hankkeen laillistamisväylällä on pilotoitu pisteyttävää arviointia, jossa parempi kielitaito (B1) on johtanut isompaan pistemäärään valintakokeen tuloksissa ja siten parantanut hakijan mahdollisuutta saada opiskelupaikka. Valintatilaisuuksien suomen kielen arvioinnit ovat painottuneet terveysalan suomen käyttöön kielen kaikilla osa-alueilla. Esimerkiksi tekstinymmärtämisen arviointi on pohjautunut epikriisitekstin

ymmärtämiseen. Puheen ymmärtämisen ja käytön arviointi puolestaan on perustunut tilanteeseen, jossa on tehtävänä potilaan kivun kokemuksen selvittäminen. Suomen kielen osaamisen arvioinnin on tehnyt S2-opettaja, joka on osallistunut valintatilaisuuteen.

Kielitaidon arviointia hyödynnettiin laillistujien opintojen suunnitteluun.

”Kukin opiskelija sai informaatiota kielitaidosta ja sen kehittämisen tarpeista ennen opintoja. Opiskelijoita tuettiin yksilöllisten tarpeiden mukaan. Opiskelijoille ei tehty yksilöllisiä suomen kielen suunnitelmia. Kurssitehtävien avulla eriytettiin sekä ylös- että alaspäin.”

Esimerkiksi Metropoliasa ”A2-tasolla olevat ohjattiin Hoitotyön suomi –opintojaksolle (5 op), jonka tavoitteena oli nostaa opiskelijan suomen kielen osaamisen tasolle B1 kielitaidon eri osa-alueilla. Kielitaidon riittävyys arvioitiin uudestaan Hoitotyön suomi –opintojakson jälkeen. Opiskelijat, joilla suomen kielen taidon taso neljällä osa-alueella oli B1, pääsivät aloittamaan suoraan varsinaisista substanssiopinnoista eikä heidän tarvinnut osallistua Hoitotyön suomi 1 –opintojaksolle.” (Metropolia)

Laillistujan kielen oppimisprosessia tuettiin yksilöllisesti. Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa jokaiselle laillistuvalla sairaanhoitajalle tehtiin suomen opettajan ja tutoropettajan yhteistyössä yksilöllinen HOPS, jossa huomioitiin suomen kielen kehittyminen. Henkilökohtaista oppimisen suunnitelmaa pidettiin tärkeänä, koska se sitouttaa opiskelijaa ja auttaa ymmärtämään suomen kielen tärkeyden laillistumisprosessissa ja laajemmin hoitotyössä.

Suomen kielen oppimisen osalta nähtiin tärkeänä kielitaidon jatkuva-arviointi, jota toteutettiin lähiopetuksessa, verkkokursseilla ja harjoittelussa. Jatkuva arvioinnissa laillistuja saa suullista ja kirjallista palautetta ja ohjausta suomen kielen oppimiseen koko laillistumiskoulutuksen ajan. Harjoittelujen aikana laillistujan kielitaitoa arviointiin suhteessa osaamistavoitteisiin. Kielen oppimisen arvioinnin teki S2-opettaja. Esimerkiksi Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa arviointi toteutui ohjaustuokioiden yhteydessä, jotka olivat harjoittelun viikoilla 1., 3. ja 5.

Laillistujien suomen kielen osaamisen tavoitetasona oli YKI 3 eli B1, jota Valvira edellyttää laillistamista varten. ”Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opintojen valmistumisvaiheessa YKI3-tason (B1) tai on lähellä sitä.” (DIAK)

B1 tason saavuttamista edellytettiin kaikilta neljältä kielen osa alueelta potilas-turvallisuuden takaamiseksi.

Vastauksissa tuotiin esille, että YKI-testit ovat pullonkaula, koska niitä järjestetään vain tiettyinä aikoina ja kaikki halukkaat eivät mahdu suorittamaan testiä haluamanaan aikana. Testin suorittaminen edellyttää matkustamista, mikä lisää kustannuksia. Moni myös suorittaa testin monta kertaa, sillä mikäli yksikin kielen osa-alue on alle 3 testi, ei ole hyväksytty

Puutteena todettiin, että YKI testi mittaa yleiskielen osaamista eikä se anna riittävää tietoa terveystieteen kielitaidosta. Toistaiseksi sairaanhoitajan laillistamisväylälle ei ole kehitetty alan kielen osaamista mittaavaa suomen kielen loppukoetta tai vastaavaa yhtenäistä arviointimenetelmää. Savonia amk toi esille, että sen toteuttamisessa TopUp -koulutuksissa oli suuntaa antava loppukoe, jolla voi osoittaa kielitaidon osaamisen työnantajalle. Sairaanhoidon hankkeissa pohditaan parhaillaan, voisiko työnantajan lausunto olla YKI-testille vaihtoehtoinen tapa osoittaa suomen kielen osaaminen ja millä tavalla työelämässä tehtävä kielen osaamisen osoittaminen saataisiin vietyä osaksi laillistamisprosessia. Esimerkiksi niin, että kielen arvioinnissa olisi koulutusorganisaation S2-opetuksesta vastaavan opettajan kaikki kielen osa-alueet kattavaa todistus työnantajan lausunnon liitteeksi.

Laillistujille korostettiin hankkeen aikana, että Suomessa sairaanhoitajan laajan työnkuvan hallinta edellyttää B2-tason kielitaitoa, jota suositellaan esimerkiksi ammattikorkeakouluihin kielten ja viestinnän suosituksissa suomenkielisten tutkinto-ohjelmien opiskelun aloittamisen tasoksi. Sairaanhoidajaksi Suomessa -hankkeesta todettiin kokemuksen osoittavan, että laillistetun sairaanhoitajan työtehtävät ovat varsin suppeat, mikäli laillistunut aloittaa sairaanhoitajan työt B1-tasolla. Tämän vuoksi kielitaitotasoa C1-C2 pidettiin tavoiteltavana sairaanhoitajan työssä, mikä edellyttää laillistamisen jälkeen työelämässä toteutuvaa kielitaidon oppimisen tukea.

Laillistujien suomen kielen opetus

Suomen kielen opintojen laajuus hankkeissa vaihteli 10–20 opintopisteeseen riippuen laillistujan kielitaidosta. Esimerkiksi DIAK:n hankkeessa kaikille pakollista suomen kielen opetusta oli 3 x 5 opintopisteen laajuinen alkumoduuli, joka sisälsi kielen rakenteet, suullisen ja kirjallisen viestinnän sekä lisäksi Sai-

raanhoitaja viestijänä 3 opintopisteen laajuisen kokonaisuuden, jossa sisältonä ovat omaisen, kollegan ja potilaan kanssa kommunikointi. Lisäksi oli tarjonnassa vapaaehtoinen 2 op:n kurssi, jonka tarkoituksena on valmistaa opiskelijaa kohti YKI-kielikoetta. Yhteensä opetusta on DIAK:n hankkeessa ollut 18–20 opintopistettä. Metropoliassa suomen kielen opintoja oli saatavilla 5 opintopistettä ennen ammattialan opintoja ja tarvittaessa lisäopintoina 5 opintopistettä ammattialan opintojen ohessa.

Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa suomen kielen opintojen osuus vaihteli ammattikorkeakouluittain. Opetuksessa hyödynnettiin ammattikorkeakoulujen omaa suomen kielen opintojen verkkotarjontaan sekä järjestettiin erillistä suomen kielen opetusta. Esimerkiksi Savoniassa pakollista suomen opiskelua oli 10 opintopistettä sisältäen noin 10 opettajajohtoista oppituntia puolen vuoden aikana. Pakollisten opintojen lisäksi suositeltiin kaikille verkko-opintoina viiden opintopisteen B2 tason Terveysalan suomi.

Hankkeissa suomen kielen opetus aloitetaan heti laillistamiskoulutuksen alussa ja se integroidaan koko laillistamisväylän opintoihin. Kielen opintoja järjestetään jo ennen ammattialan osaamista täydentäviä opintoja. Kaikki opetus toteutetaan suomen kielellä alusta alkaen. Englantia on käytetty opinnoissa lähinnä tukikielenä, silloin kun on ollut tarve varmistaa asiasisällön ymmärrys. Laillistujilta ei edellytetty englannin kielen osaamista. S2-opetuksen osalta todettiin, että laillistujien englannintaito ei ole useinkaan niin hyvä, että sitä voitaisiin käyttää opetuksessa. ”...S2-opetuksessa ei juuri voida käyttää muuta kuin suomea suomeksi -menetelmää, koska osalla opiskelijoista ei ole hyvää englannin kielen osaamista. HOPSien tekovaiheessa on tarvittu tukikieliä (venäjä, englanti), mutta S2-opetuksessa ei tätä mahdollisuutta ryhmän kanssa ole. ” (Sairaanhoitajaksi Suomessa, Savonia)

Ammattikorkeakouluissa on hyödynnetty englanninkielisen sairaanhoitajakoulutuksen opetusmateriaaleja niin, että englanninkielisissä opetusvideoissa on käytetty suomeksi tekstitystä ja vastaavasti suomenkielisissä videoissa englanniksi tekstitystä.

Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa Savonia-ammattikorkeakoulu kehitti viiden opintopisteen laajuisia suomen kielen verkkokursseja ”Terveysalan suomea” kielitaidon tasoille A2, B1 ja B2. Verkkokurssit ovat integroitu työelä-

mässä tarvittavaan kielen osaamiseen käyttäen puhekielellä toteutettuja dialogeja hoitotyön tilanteissa. Dialogeista on tehty audioita ja videoita, joista jälkimmäiset auttavat tutustumaan myös hoitotyön ympäristöihin Suomessa. Audio-videoiduista hoitotyön tilanteista on myös selkotunnuksen saaneet selkomukautukset, jotka oppijat ovat arvioineet erittäin tarpeellisiksi, koska suomen puhekieli eroaa niin paljon kirjoitetusta kielestä. *”Erityisesti A2- ja B1-tasoilla selkomukautukset auttavat ymmärtämään hoitotilanteiden dialogien kulkua.”* (Sairaanhoitajaksi Suomessa/ Savonia).

Terveysalan suomi -verkkokurssit ovat opiskeltavissa avoimessa ammattikorkeakoulussa, mikä mahdollistaa ulkomailla valmistuneen sairaanhoitajan ammattisuomen kielen opiskelun jo ennen laillistamisväylälle hakeutumista. Lisäksi Savoniassa kehitetään A2-tasolle yhden opintopisteen laajuista Startti terveystalan suomen kieleen -verkkokurssia, joka voisi toimia johdantona isompaan kielen oppimisen kokonaisuuteen ja innostaa Suomeen muuttaneita sairaanhoitajia lähtemään laillistamaan tutkintoaan.

Suomen kielen verkkokursseilla opetetaan kielellisen osaamisen lisäksi myös kielen oppimisen strategioita, kuten kynä-paperityöskentelyn käyttöä sekä kannustetaan laillistujaa puhumaan suomea omassa arjessa antaen vinkkejä puhetilanteista selviämiseen natiivipuhujan kanssa. Saila-hankkeessa suomen kielen opettajat ovat pitäneet laillistujille yksilötapaamisia mm. oppimisstrategioiden vahvistamiseen tai muihin yksilöllisiin kielen oppimisen tuen tarpeisiin vastaamiseksi.

Verkkokurssien lisäksi opettajajohtoista suomen opetusta on tarjottu pääosin etänä, mutta myös integroituna kampuspäiviin. Suomen kielen opetuksessa keskustellaan laillistujien kanssa kulttuurisista tekijöistä, jotka vaikuttavat hoitotilanteissa toimimiseen. Esimerkkeinä mainittiin erot potilaan ja omaisten ohjaamisessa ja sairaanhoitajan työn itsenäisyys suomalaisessa hoitotyössä.

Suomen kielen ja ammattiaineiden opetuksen integrointi

Kaikissa hankkeissa on suomen kielen ja ammatillisen osaamisen integrointia tehty sekä kielen opinnoissa että hoitotyön opinnoissa. *”Hoitotyöhön liittyvää sanastoa ja kieliainesta integroidaan alusta alkaen suomen kielen opintojaksoille ja ammatillisia tilanteita tarkastellaan aina sekä substanssin että kielen näkökulmista. Opetus vaatii ennakkosuunnittelua ja kielitietoista työskentelyä opettajien kesken.”* (Metropolia)

Suomen kielen opetus ja ammattiaineiden opetus kulkevat rinnakkain, jolloin sairaanhoitajan työssään tarvitseman kirjaamistaidon opettaminen, kirjallisten tehtävien kirjoittamisen tuki, suullisten esitysten ohjaus, harjoittelutuki ja palautteen antaminen sekä hoitosuunnitelman tekeminen ovat osa suomen kielen opetusta. Potilaan ohjausta ja kohtaamista harjoitellaan hoitotyön oppitunneilla, jolloin korostuu suomen kielen käyttäminen ammatillisissa vuorovaikutustilanteissa ja tiimityössä.

Suomen kielen opettaja on osa opettajatiimiä. S2-opettaja on mukana taitopajoissa ja simulaatioissa, joissa yhteisopettajuus mahdollistaa sekä kliinisen että kielellisen osaamisen yhdistämisen. Harjoituksia on potilasohjaukseen ja kliinisen tiedon keräämiseen. Esimerkkeinä mainittiin potilaan esitiedot, hoidon tarpeen arviointi, erilaisten mittareiden kuten MMSE tai GDS käyttö ja IS-BARin mukaisen raportoinnin ja lääkärin konsultoinnin. Laillistujan kliinisen taitotason ja kielen osaamistason mukaan voitiin oppimista edistää vaiheittaisesti, jolloin ensin harjoitellaan teknisesti tarvittava hoitotoimenpide ja sen jälkeen hoitotoimenpiteen edellyttämä potilaan ohjaaminen suomen kielellä. Jos laillistujan kliininen taito tai suomen kieli on jo vahva, voi harjoituksessa hoitotoimenpiteen tekemiseen yhdistää potilaan ohjaamisen. Esimerkiksi EKG:n ottamisessa opiskelija asettaa elektrodit samalla keskustellen potilaan kanssa.

Vastauksissa korostettiin, että laillistujien opetuksessa tiivis yhteistyö S2-opettajien ja hoitotyön opettajien kesken on auttanut rakentamaan kielitietoisten periaatteiden mukaista suomen kielen tukea taitopajoihin ja simulaatioihin muun muassa etukäteen valmisteltujen sanalistojen ja dialogien muodossa. Esimerkiksi Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa on kehitetty videoihin perustuvaa Verkkotaitopajat-kokonaisuutta, joka auttaa valmistautumaan kampuksilla järjestettäviin taitopajoihin ja simulaatioihin aidoissa hoitotyön ympäristöissä tehdyin videoin. Tärkeänä nähtiin se, että suomen opettaja on päässyt tutustumaan etukäteen taitopajojen ja simulaatioiden aiheisiin ja sanastoihin ja pystynyt siten syventämään omaa ymmärrystään.

Myös harjoittelujen ohjaus on tehty hoitotyön ja suomen opettajien yhteistyönä. Harjoittelujen aikaiseen suomen kielen oppimiseen on käytetty Kieli-
buusti-hankkeessa kehitettyä kielisopimusta. Sen avulla työyhteisö saadaan sitoutumaan harjoittelun onnistumiseen. Harjoittelujen keskeisenä tavoitteena on suomen kielen haltuunotto hoitotyön tilanteissa, koska harjoitteluissa kliininen osaaminen on useimmilla laillistujilla jo hallussa.

Suomen kielen opetuksessa käytetyt opetusmenetelmät

Laillistujien koulutuksessa käytettiin eri opetusmenetelmiä, kuten luentoja, kotehtäviä, tenttejä, itsenäisesti suoritettavia tehtäviä. Kielen oppimisen osalta korostettiin aktiivisia opetusmenetelmiä niin lähiopetuksessa kuin verkossa opiskeltaessa. Käytössä oli esimerkiksi oppimistilanteiden videointi ja niiden analysointi, työelämätilanteiden hyödyntäminen oppimistilanteissa (simuloitu tai opiskelijan aloitteesta rakennettu tilanne), vertaisoppiminen ja toinen toiselle -opettaminen sekä ohjaaminen suomen kielen aktiiviseen käyttöön työpaikalla.

Opetuskeskustelut toteutuvat läpi koulutuksen, koska ne edistävät kielen puhumisen oppimista. Keskusteluja tehdään pareittain, pienryhmissä ja koko ryhmän kesken sekä verkossa että lähiopetuksessa. Lisäksi opetuksessa mahdollistetaan porinahetkiä, jolloin voi vapaamuotoisesti keskustella toisten laillistujien kanssa. Eri äidinkieliä puhuvat laillistujat käyttävät suomea yhteisenä kielenä keskinäisessä kommunikoinnissaan. Lisäksi laillistujia kannustetaan hakemaan itsenäisesti arkielämän puhetilanteita ja ohjataan kirjastosta selkokirjojen lainaamiseen.

Opiskelijaa ohjataan harjoittelun aikana taskuvihkon, post-it-lappujen ja digitaalisten muistioiden/käsitekarttojen laatimiseen kielen oppimisessa. Harjoittelujen aikaiset tehtävät ovat case-tyyppisiä, jolloin laillistuja tutustuu yhden potilaan tilanteeseen, kerää näyttöön perustuvaa tietoa ja kirjoittaa raporttia sekä käy suullisestikin läpi potilaan kanssa esimerkiksi hoitoon liittyviä ohjeita.

Vertaistukea hyödynnetään mentoroinnissa sekä luennoilla että pari- ja ryhmätyöskentelyssä. Lisäksi mahdollistetaan rauhallinen eteneminen niin, että jos luennolla esim. jokin asia, sana tai aihe on tuntematon voi ryhmä auttaa ymmärtämisessä. Osalla verkkokurssien videoista on vertaisia eli maahanmuuttajaopiskelijoita toimijoina hoitotyön tilanteissa, mikä voi osaltaan tukea laillistujaa tavoitteiden saavuttamisessa. Laillistujilla on omat WhatsApp-ryhmät vertaistuen saamiseksi.

Laillistujan opiskelutaitojen ja hyvinvoinnin tukeminen

Laillistujien opiskelutaitoja arvioidaan heti koulutuksen alussa, jotta heille voidaan antaa tarvittavaa tukea.

Lähiopetusta suomen kielessä on pystytty hankkeessa lisäämään niin, että se on vastannut laillistujien tarvetta. Oppimista on tuettu mm. tarjoamalla mahdollisuus täydentää tehtäviä, mahdollistamalla tehtävien palautukselle ja ten-teissä lisäaika tai arvioimalla osaamista eri tavalla (tentit, näytöt, suullinen kuulustelu). Tarvittaessa on järjestetty ns. rästipäivät puuttuvien suoritusten, taitopajojen ja simulaatioiden suorittamiseksi. Havaituissa suomen kielen oppimisvaikeuksissa on ollut mahdollista saada laillistujan oppimisen tueksi erityispedagogiikan asiantuntijan ja kv-kuraattorin tuki.

Laillistujaryhmän vastuu- / tuutoriopettajan rooli on ollut tärkeä, koska hän vastaa osaamisen arvioinnista, opintosuunnitelmasta ja seuraa ja motivoi opinnoissa etenemistä. Tarvittaessa laillistujilla on ollut käytettävissä ammattikorkeakoulujen eri asiantuntijoiden, kuten opintopsykologin, opintokuraattorin, kv-kuraattorin osaaminen oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseen. Metropoliassa on lisäksi käytössä uravalmentaja, joka auttaa yleisiin työelämään ja koulutukseen liittyvissä kysymyksissä sekä ohjaa erinäisiin elämäntilanteisiin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi Savoniassa on pilotoitu sosionomiharjoittelijan ottamista ryhmän tutoriksi, mistä on ollut hyviä tuloksia esimerkiksi tilanteessa, jossa lehtorit ovat kesävapailta ja sosionomiharjoittelija on vastannut ryhmän kysymyksiin sekä koonnut ryhmän keskustelemaan yhdessä.

Opiskelijat hyödyntävät tarjottua tukea pääosin hyvin. Savoniassa lähes kaikki laillistajat ovat käyttäneet mainittuja tukipalveluja. Laureassa tukea on tarjottu tarpeen mukaan osalle laillistujia. Opinnoissa edistymistä seurataan tuutoriopettajan taholta, jolloin opiskelijat tunnetaan hyvin ja tukea voidaan kohdistaa sitä tarvitseville.”...*suurin tuen tarve liittyy ehdottomasti harjoittelupaikkojen saamiseen.*” (Metropolia)

Kielen oppimisessa tärkeänä nähtiin motivaatio ja omaehtoinen opiskelu. Sairaanhoidajaksi Suomessa -hankkeessa käytettiin eri kulttuureista tulevien kanssa keskustelua oppimisen tavoitteista, ja motivointia opiskelemaan itseä, ei opettajaa, varten. Erityisesti S2-opetuksessa opetetaan omaehtoisia oppimisstrategioita, *”kuten taskuvihkotekniikan käyttöä harjoitteluissa ja selkouutisten ottamista päivittäiseen ohjelmaan sekä suomalaisen opiskelun itsenäisyyttä (mm. opettamalla käyttämään verkkokurssien Edistymisen seurannan työkaluja).*”(Sairaanhoidajaksi Suomessa/ Savonia)

Opiskelijoiden työnantajien kanssa on hankkeissa tehty yhteistyötä opintojen sujuvuuden mahdollistamiseksi. Työelämässä mentorit ja heidän kanssaan säännölliset tapaamiset ovat tukeneet laillistujan suomen kielen oppimista.

3.4 Lähihoitajan tutkintoon johtava koulutus

Lähihoitajan ammattinimikkeen käyttäminen Suomessa edellyttää sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittamista. Lähihoitajakoulutusta (närsvårdare utbildning / practical nurse education) ei juurikaan ole tarjolla Suomen ulkopuolella ja Valvira on tehnyt rekisteröintejä vain muutamalle Ruotsissa tai Virossa vastaavat opinnot suorittaneelle. Tutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä (osp) ja se muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osp) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osp). Ammatilliset tutkinnon osat koostuvat kaikille pakollisista tutkinnon osista (55 osp), osaamisalakohtaisista pakollisista tutkinnon osista (60–75 osp) sekä valinnaisista tutkinnon osista (15–30 osp).^{xxiv}

Ammatillisten perustutkintojen yhteiset tutkinnon osat (35 osp) ovat Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (11 osp), Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen (6 osp), Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen (9 osp) ja Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet (9 osp).

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä – pakollinen osa-alue suoritetaan ja sitä opetetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Opiskelijan valinnan mukaan osa-alue voidaan suorittaa ja opettaa myös opiskelijan toisena kielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä, mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa tämän mahdollisuuden.

Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet ovat tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita, jotka tukevat kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä tavoitteita.

Vieraskielisten opiskelijoiden suomen kielen osaaminen on usein riittämätöntä erityisesti opintojen alkuvaiheessa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteen mukaisten suomi toisena kielen osaamistavoitteiden tai ammatillisten

tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten mukaisen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen. Koulutuksen järjestäjät ovat ohjanneet opiskelijoita vahvistamaan ammatillista kielitaitoaan opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin tai tarjoamalla yhteisten tutkinnon osien paikalliseen tarpeeseen suunniteltuja valinnaisia osaamistavoitteita peruskielitaidon vahvistamiseen.

Taulukko 7. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä lähihoitajakoulutuksessa

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Opiskelija viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti, asettaa viestinnälleen tavoitteita, perustelee mielipiteensä ja väitteensä ymmärrettävästi, toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa, esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita tarkoituksenmukaista alan käsitteistöä käyttäen. Opiskelija ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa. Opiskelija kehittää suomen kielen taitoaan tavoitteellisesti.
Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen	Opiskelija, tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita, tunnistaa erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä, hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta, tekee muistiinpanoja ja tiivistää keskeisiä ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta ja noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti.
Erialaisten tekstien tuottaminen	Opiskelija viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään, tuottaa oman alansa ja työelämätekstikäytänteiden mukaisia tekstejä, käyttää pääosin kielen perusrakenteita, käyttää kirjoitetun kielen käytänteitä tarkoituksenmukaisesti ja käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintätekniologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen	Opiskelija tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkitystä, tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja lukee suomenkielistä kirjallisuutta.
Erialaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen	Opiskelija tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja, tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa, antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä, muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.
Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	Opiskelija esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään, edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja ja noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Taulukko 7: Suomi toisena kielenä 4 osp pakollinen ja 3 osp valinnainen, osaamistavoitteet.

Selvitystyötä varten elokuussa 2024 tehtiin kirjalliset haastattelut sähköpostitse lähihoitajakoulutuksen järjestäjille (Gradia, Lappia, Omnia, Riveria, Sakky, Sedu ja Tredu). Kysymykset lähetettiin seitsemälle opetushenkilöstöön kuuluvalla suomi toisena kielenä -opettajalle. Vastaukset saatiin kuudelta opettajalta. Vastaukset teemoitettiin ja analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Tulokset esitetään analyysissä muodostuneiden teemojen mukaisesti.

Lähtömaan suomen kielen valmennus

Opiskelijat olivat saaneet eri laajuista ja erilaisilla menetelmillä toteutettua valmennusta lähtömaissaan. Valmennukset sisälsivät suomen kielen opintoja ja suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään perehtymistä. Valmennusten toteutukset olivat pääasiassa itsenäisiin verkko-opintoihin perustuvia ja lisäksi osalla interaktiivista kieli- ja kulttuurivalmennusta. Lähtömaassa toteutettujen valmennusten kestoissa oli vaihtelua muutamasta kuukaudesta jopa yhteen vuoteen saakka.

Suomi toisena kielenä opettajat kuvasivat lähihoitajakoulutuksen alkaessa opiskelijoiden kielitaidon lähtötasoa muun muassa seuraavasti. *”Vaihtelee lähtömaan kouluttajasta riippuen A0-A2 tasoilla.” ”Viimeisin 25 opiskelijan ryhmä oli rekryfirman mukaan koulutettu B1-tasolle, opintojen alussa kielitasotestien tulokset olivat A1-A2 tasolla, vain 2 opiskelijaa ryhmästä ylsi tasolle B1.”*

Vastaajista yhden koulutuskuntayhtymän omistama yhtiö oli hoitanut opiskelijoiden rekrytoinnin ja valmennuksen lähtömaassa. Yhtiön palveluksessa oleva suomi toisena kielenä opettaja oli käynyt paikan päällä toteuttamassa kolme kertaa suomen kielen intensiivijakson aikataulutettujen vuorovaikutteisten verkko-opintojen lisäksi ennen opiskelijoiden Suomeen saapumista. Näiden opiskelijoiden kohdalla lähihoitajaopintojen aloitus oli onnistunut erityisen hyvin, koska kaikkien opiskelijoiden suomen kielitaito oli tasolla A2.2 opintojen alussa. Osa valmennuksista oli sisältänyt kieliopintojen rinnalla jonkin verran hoiva-avustajakoulutukseen kuuluvia ammattiopintoja.

Kielitaidon testaus

Suomi toisena kielenä opettajat olivat selvittäneet koulutuksen alussa opiskelijoiden kielitaidon lähtötasoa erilaisilla opetuksessa käytettävillä arviointimenetelmillä. Jotkut oppilaitoksista järjestivät osaamiskartoituksia, joissa mitattiin

suomen kielen osaamisen lisäksi matemaattisia perustaitoja. Vastaajien mukaan opiskelijoiden suomen kielen lähtötason vaihtelua selittivät muun muassa eri tasoiset oppimaan oppimisen taidot, eri laajuinen ja eri tavoin toteutettu lähtömaan kielikoulutus ja muut aiemmat opinnot.

Arvioinnin tai testauksen tuloksena havaittiin, että osalla opiskelijoista kielitaitotaso oli huomattavasti odotettua heikompi. Opiskelijat aloittivat tavallisimmin opintonsa kielitaitotasoilta A1.1–A2.1, mikä aiheutti käytännössä kaikille haasteita alkuvaiheen tutkintoon kuuluvissa opinnoissa. *”S2-opettajan kokemukseksi kautta olen tullut siihen tulokseen, että koulutukseen tulevien vieraskielisten opiskelijoiden suomen kielen lähtötasoa tulee testata. Jos opiskelija siirtyy oppisopimuskoulutukseen A1.3-tasolla, ei lyhyiden kieliopintojen aikana pysty saavuttamaan A2.2 tai B-tasoa suomen kielestä, joka olisi välttämätön edellytys, että pystyisi suoriutumaan koko tutkinnosta ja ymmärtämään oikeasti opintojen sisällöt. Heidän odotetaan omaksuvan esimerkiksi suomen kielen rakenteet ja kielioppi suurimmaksi osaksi vapaa-ajalla.”*

Joidenkin opiskelijoiden opiskeluajat pitenevät merkittävästi, koska he eivät suoriutuneet riittämättömän kielitaidon vuoksi ammattitaidon osaamisen osoittamisesta käytännön työtilanteissa.

Vastaajat pitivät tärkeänä, että opiskelijoiden kielitaidon lähtötasoa ja kielitaidon kehittymistä testattaisiin standardoidulla testillä opintojen eri vaiheissa. Yksi vastaajista tähdensi, että jokaisen opiskelijan olisi tärkeää saada virallinen todistus suomen kielitaidosta yhdessä tutkintotodistuksen kanssa. *”Meillä englanninkielisestä ryhmästä valmistunut opiskelija ei saanut oleskelulupaa, koska hänellä ei ollut virallista kielitaitotestiä. Tämä tapaus osoittaa, että virallinen kielitaitotesti voi olla tärkeä valmistumisvaiheessa, jotta opiskelija voi todentaa kielitaitonsa.”*

Kieliopintojen ajoitus

Suomi toisena kielenä opettajien mukaan suomen kieliopintojen tulisi alkaa mahdollisimman pian opintojen alussa. *”Kieliopinnot pyritään aloittamaan mahdollisimman pian opintojen aloitettua, tosin riippuu, onko opiskelijan opintojen aloitusvaiheessa aloittamassa tarpeeksi iso ryhmä. Osalla opetusta on ensimmäisen puolen vuoden aikana, osa joutuu, ikävä kyllä, odottamaan jopa yli vuoden.”*

Koulutuksen alussa käytettiin tukikielenä yleensä englantia, jotta opiskelijat ymmärsivät opetuksen sisällön ja oppimistehtävien ohjeet. Tukikielen käyttö väheni ajan myötä, kun opiskelijoiden suomen kielen osaaminen vahvistui. Kaikki opiskelijat eivät osanneet englantia, tällöin monikielisyyttä voitiin hyödyntää siten, että samaa kieltä äidinkielenään puhuvista opiskelijoista muodostettiin pienempiä ryhmiä, joissa he saivat keskustella ja tehdä yhdessä oppimistehtäviä.

Taulukko 8. Opintojen tarjonta

Koulutuksen järjestäjät	Opiskelu- valmiuksia tukevat opinnot	Suomi toisena kielenä, pakolliset opinnot 4 osp	Tutkinnon perusteen mukaiset valinnaiset opinnot 3 osp	Koulutuksen järjestäjän valinnaiset opinnot 6–9 osp	Ruotsin kielen kohtuullis- taminen
Oppilaitos 1	ei	kyllä	ei	kyllä	kyllä
Oppilaitos 2	ei	kyllä	ei	kyllä	kyllä
Oppilaitos 3	ei	kyllä	ei	kyllä	kyllä
Oppilaitos 4	Työnantaja osti oppisopimuskoulutuksen tarjoavan koulutuksenjärjestäjän yhtiöltä suomi toisena kielenä koulutuksen, jota tarjottiin aina lähiopetuspäivän lopuksi kaksi tuntia kerrallaan.				
Oppilaitos 5	kyllä	kyllä	kyllä	en osaa sanoa	en osaa sanoa
Oppilaitos 6	ei	kyllä	ei	kyllä	ei
Oppilaitos 7	ei vastannut haastattelupyyntöön				

Taulukko 8: Suomi toisena kielenä opetus sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa.

Koulutuksen järjestäjien esihenkilöiden mukaan kansainvälisen rekrytoinnin kautta tulleiden opiskelijoiden suomen kielen osaamisen kirjava taso aiheutti merkittäviä haasteita kielenopetuksen tarjonnalle. Osalle opiskelijoille oli opintojen alussa tarjottu opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja ammatillisen kielitaidon ja muiden perustaitojen vahvistamiseksi. ”*YTO-opintojen ulkopuolisia ovat vain treeniopinnot suomen kielessä, 22 tuntia per tutkinnonosa.*”

Suomi toisena kielenä -opetuksen tarjonta vaihteli paljon eri koulutuksen järjestäjien kesken. Vähimmillään opiskelijoille tarjottiin ainoastaan tutkinnon perusteen mukaiset pakolliset suomi toisena kielenä opinnot. Lisäksi osalle opiskelijoista tarjottiin tutkinnon perusteen mukaista suomi toisena kielenä valinnaista opintoa, jonka osaamistavoitteet ovat varsin korkeat, eivätkä siitä syystä sovellu alkeiskielitaidon hankkimiseen. Osa koulutuksen järjestäjistä oli hyödyntänyt yhteisten tutkinnon osien valinnaisia osaamistavoitteita ja laatinut paikallisia toteutuksia suomen peruskielitaidon ja ammatillisen kielitaidon vahvistamiseksi.

Opetuksen toteutus

Yksi vastaajista kertoi tarkemmin 9 osp laajuisen koulutuksenjärjestäjän paikalliseen tarpeeseen suunnitellun valinnaisen opintokokonaisuuden koostuneen kolmesta toteutuksesta: Arkisuomea 3 osp, Työsuomea 3 osp ja Toiminnan suomea 3 osp. Toiminnan suomea opiskeltiin työelämässä, jolloin Arki- ja Työsuomen teoriassa opittua harjoiteltiin samaan aikaan työpaikalla aidoissa kielenkäyttötilanteissa ikääntyneiden tai vammaisten asukkaiden ja henkilöstön kanssa. Harjoitteet ja niiden tehtäväksi annet olivat verkko-oppimisalustalla ja niistä saatuja kokemuksia refleктоitiin itsearviointin ja vertaispalautteiden avulla opettajan ohjauksessa.

Suullisen kielenkäytön ohella opiskelijat perehtyivät kirjalliseen tuottamiseen esimerkiksi opettelemalla hoiva- ja hoitoyön rakenteista kirjaamista sähköisesti asiakastietojärjestelmiin.

Kyseisten opiskelijoiden (N=16) suomi toisena kielenä valinnaisien osaamistavoitteiden 9 osp arvosanojen keskiarvo oli 3,4 asteikolla 1–5. Tutkinnon perusteiden mukainen neljän osaamispisteen laajuinen pakollinen suomi toisena kielenä osa-alue tarjottiin vasta paikallisten valinnaisopintojen jälkeen, jolloin opiskelijoilla oli paremmat edellytykset saavuttaa kiitettävän tason osaamistavoitteet. Ammatillisten tutkinnon osien näyttöjen arvosanojen keskiarvo oli 4,3, asteikolla 1–5 ja kaikille tarjottiin valmistumisen jälkeen työpaikkaa Suomessa. Lisäksi lähes kaikki ilmoittivat hakeutuvansa jatkossa sairaanhoitajakoulutukseen.

Viestintä toisella kotimaisella kielellä, ruotsi oli usein kohtuullistettu opiskelijoille ja korvattu suomi toisena kielenä 1 osp valinnaisopinnolla. Elokuussa

2024 voimaan tulleen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon ammattitaitovaatimusten mukaan toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen osaaminen osoitetaan jatkossa työelämässä näyttämällä. Toisen kotimaisen kielen käyttö työtilanteissa alkeistasolla riittää näyttössä vaadittavan tyydyttävän tason osaamiseen. Vastaajat korostivat ruotsin kieliopinnot tarjoamista jatkossa kaikille opiskelijoille. Yksilöllinen päätös kohtuullistamisesta tulisi tehdä vasta, kun on todennettu opiskelijan kielenoppimisen vaikeudet, joiden johdosta ratkaisuun on päädytty.

Opetusmenetelmät

Suomi toisena kielenä opettajat kertoivat painottavansa opetuksessaan funktionaalista kielenkäyttöä, jossa keskityttiin kielen oppimiseen todellisissa vuorovaikutustilanteissa. *”Sote-alan sanasto ja fraasit painottuvat erityisen paljon. Opetusaika on tosi lyhyt, joten on painotettava sosiaali- ja terveysalaa, että opetus tukisi ammatillisista tutkinnon osista suoriutumista. Lisäksi tarvittaisiin enemmän kieliopin ja yleiskielen opetusta”*

Alkuvaiheen kieliopinnoissa korostettiin kontaktiopetuksen merkitystä. Erityisesti sosiaali- ja terveysalan sanasto ja fraasit olivat opetuksessa keskeisessä roolissa, ja opetusaika käytettiin mahdollisimman tehokkaasti ammattikielen kehittämiseen. Myöhemmässä opintojen vaiheessa myös kielen rakenteiden opetukselle toivottiin riittävästi aikaa. Peruskielitaidon hankkimisen jälkeen vastaajien mukaan osaamista on mahdollista kerryttää myös verkko-opinnoilla.

Kielenopetuksessa käytettiin mahdollisimman toiminnallisia menetelmiä, kuten sanaston ja fraasien, kuullun ja luetun ymmärtämisen, suullisen kielenkäytön harjoituksia ja monipuolista tekstien tuottamista. Esimerkkeinä mainittiin

- ennen hoitotyön toimenpiteiden opetusta käydään läpi, mitä hoitovälineitä kussakin toimenpiteessä tarvitaan
- suullista kielenkäyttöä opitaan asiakastyön dialogienpariharjoituksissa, joissa opiskelijat puhuvat suomeksi hoitonukeille tai toisilleen
- valmennan ja rohkaisen vähäisenkin kielitaidon käyttämiseen aidoissa vuorovaikutustilanteissa työpaikoilla.

Tukikielenä käytettiin useimmiten englantia, jos kaikki opiskelijat sitä osasivat. Tukikielen käyttötavoista opetuksessa mainittiin konkreettisia esimerkkejä.

Kaikki vastaajat korostivat, että tukikieltä tulisi käyttää vain tilanteissa, joissa opetus ei muuten olisi edennyt.

Useissa oppilaitoksissa suomen kielen opiskelua oli integroitu ammatillisiin opintoihin, erityisesti hoitotyön käytännön tilanteisiin, koska ammatillinen perussanasto ja aktiivinen suomen kielen käyttäminen olivat keskeistä lähihoitajan työssä tarvittavaa osaamista. S2-opettajien mukaan vieraskieliset opiskelijat tarvitsivat paljon rohkaisua uskaltaakseen käyttää suomen kieltä aktiivisesti työtehtävissä.

Vertaisoppiminen

Vertaisoppimista käytettiin osana kielen oppimista, esimerkiksi ryhmätehtävien ja keskusteluharjoitusten kautta. Vertaisten kanssa työskentely tuki opiskelijoiden kielitaidon kehittymistä vuorovaikutuksen avulla. Menetelmä oli käytössä vain osassa oppilaitoksia. Näiden vastaajien mukaan vertaisoppiminen nähtiin tehokkaana tapana tukea kielen oppimista. *”Olen käyttänyt opetuksessani mm. PBL-menetelmää, jossa opiskelijat ovat ratkoneet esimerkiksi työelämässä vastaan tulleita haasteita.”*

Oppimateriaalien kehittäminen

Oppimateriaaleissa käytettiin englannin kieltä keskeisten käsitteiden ymmärtämisen tueksi. Opettajat olivat selkeyttäneet omia oppimateriaalejaan ja muokanneet niitä saavutettaviksi ja käytettäviksi myös mobiililaitteilla. *”Sisällytän oppimateriaaleihin Wordwall-tehtäviä esim. luokittele verbit oikeisiin verbityypeihin, käytän dialogiharjoituksia parin kanssa tai ryhmissä. Videot kielioppiasioista ovat hyödyllisiä, samoin kuin kuuntelutehtävät ja sanelut hoitoalan sanoista ja fraaseista.”*

Lisäksi opettajat hyödynsivät opetuksessaan mm. kehittämishankkeissa tuotettuja moni- ja selkokielisiä oppimateriaaleja, jotka olivat avoimesti saatavilla Opetushallituksen Avoimet oppimateriaalit verkkokirjastossa. Kotisuomessa ja Osaamisen paikka -avoimet verkkomateriaalit koettiin myös hyödyllisiksi. Oppimateriaaleja oli tuotettu multimodaalisiksi esimerkiksi H5P-aktiiviteeteilla ja koottu interaktiiviseksi kirjaksi verkko-oppimisalustalle. Opettajat kokivat tarvitsevänsä täydennyskoulutusta moni- ja selkokielisten ja opiskelijoita aktivoivien oppimateriaalien tekemisestä.

Opetuksen eriyttäminen

Joissakin oppilaitoksissa opetusta eriytettiin opiskelijoiden kielitason mukaan, ja esimerkiksi opiskelijan kielitaidon ollessa riittävä, suomi toisena kielenä -opinnot oli mahdollista suorittaa osittain itsenäisesti verkossa ja opiskelija pääsi etenemään nopeammin opinnoissaan. *"Käytän eriyttämistä ja räätälöin oppimateriaaleja opiskelijoiden tarpeiden mukaan."*

Kaikissa oppilaitoksissa rajalliset tuntiresurssit eivät kuitenkaan mahdollistaneet eriyttämistä, ja opiskelijat opiskelivat samoissa ryhmissä riippumatta heidän kielitaitonsa lähtötasosta. Tällöin opetus koettiin haasteelliseksi, ja opettajat joutuivat itse tekemään valintoja, minkä tason mukaan tarjosivat opetusta. Toisaalta osa kielenopettajista oli sitä mieltä, että heterogeenisissä ryhmissä heikommin kieltä osaavat opiskelijat saavat hyvää vertaistukea paremmin osaavilta opiskelijoilta.

Tuen tarve

Suomi toisena kielenä opettajien vastausten perusteella opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja ei aina ollut riittävästi tarjolla, ja opiskelijat olivat jääneet ilman tarvittavaa tukea erityisesti isojen opetusryhmien etäopetuksessa, jossa opettajien on vaikeampi havainnoida opiskelijoiden yksilöllistä työskentelyä ja oppimisprosessia. Tosin jotkut opettajista kertoivat tarjonneensa opiskelijoille lisätukea pienemmissä ryhmissä ja ohjanneensa heitä hakemaan yksilöllistä ohjausta. *"Ohjaan opiskelijan tarvittaessa esimerkiksi erityisopettajalle tai S2-pajaan saamaan tukea."*

Palaute osaamisen kehittymisestä ja osaamisen arviointi

Suomi toisena kielenä -opettajien mukaan palaute osaamisen kehittymisestä on erittäin tärkeää uuden kielen oppijalle. Opettajat pitivät säännöllisin väliajoin toistuvaa kielitaidon kehittymisen seuraamista välttämättömänä, jotta opiskelijoiden kieliopintoja oli mahdollista henkilökohtaistaa. Menetelminä käytettiin opiskelijan omaa ja vertaisryhmien yhteisöllistä reflektointia. Opiskelijat saivat opettajilta osasta oppimistehtävistä laadullista palautetta ja verkko-oppimisalustojen harjoituksista automatisoitua palautetta. Opettajat pitivät tärkeänä, että opetusryhmät olisivat riittävän pieniä, jotta opiskelijoiden yksilöllistä oppimista olisi mahdollista tukea paremmin henkilökohtaisissa ohjauskusteluissa.

Opiskelijoiden suomen kielen osaamista arvioitiin pääsääntöisesti muun arvioinnin avulla oppilaitoksessa. Opiskelijoille kerrottiin etukäteen, mitkä toteutusten oppimistehtävistä kuuluivat osaamisen hankkimiseen ja mitkä kuuluivat puolestaan osaamisen arviointiin. Opettajat hyödynsivät opiskelijoiden omaa arviota osaamisesta ja työpaikkaohjaajan antamaa palautetta. Sen lisäksi, että opiskelijoiden suomen kielen osaamista arvioitiin tutkinnon perusteen mukaisilla geneerisillä arviointikriteereillä, useat opettajat kertoivat peilaavansa opiskelijoiden oppimistuloksia EVK:n taitotasoihin. Opettajat olivat myös kiinnostuneita kehittämään todellisiin työelämän kielenkäyttötilanteisiin perustuvaa arviointia. *”Olisihan se hienoa, jos opiskelijoiden suomen kielen osaamista arviointiin myös ammatillisten tutkinnon osien näytöissä työelämässä.”*

Koulutuksen järjestäjien haastattelut

Touko-kesäkuussa 2024 tehtiin erilliset haastattelut Teams verkkokokousten välityksellä seitsemälle lähihoitajakoulutuksen järjestäjälle (Gradia, Lappia, Omnia, Riveria, Sakky, Sedu ja Tredu). Haastateltavat (N=10) olivat opetushenkilöstön lähiesihenkilöitä. Haastateltujen vastaukset teemoiteltiin ja analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Vastaukset esitetään sisällönanalyysissä muodostuneiden teemojen mukaisesti.

Vastaajien mukaan lähihoitajien ulkomaisen työvoiman rekrytointi on pääasiassa yksityisten sosiaali- ja terveysalan henkilöstöpalveluyritysten liiketoimintaa. Suomessa ei ole tällä hetkellä lainsäädäntöä, joka säätelisi sote-alan kansainvälistä rekrytointia, vaan työmarkkinoilla toimitaan sote-alan rekrytointiyritysten palvelutarjonnan mukaisesti. Yritykset tuovat Suomeen mm. Filippiineiltä sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä, jotka koulutetaan oppisopimuksella hoiva-avustajiksi ja lähihoitajiksi ikääntyneiden hoivakoteihin tai vammaisten palvelukoteihin. Oppisopimuskoulutus on ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Opiskelijoiden tulee antaa tutkinnon osien osaamisen osoittamiseen kuuluvat näytöt työelämässä ennen työskentelyn aloittamista henkilöstövahvuuteen kuuluvina hoiva-avustajina tai lähihoitajina. Työnantaja on rekrytoinut heidät palvelussuhteeseen ja maksaa opiskelijoille aluksi harjoittelijan vähimmäispalkkaa, jota tehtävien vähitellen muuttuessa vaativammiksi määritellään uudelleen.

Osa vastaajista ilmaisi huolensa siitä, että lähihoitajien oppisopimuskoulutusta markkinoidaan etenkin EU/ETA-alueen ulkopuolella sairaanhoitajille ja ohja-

taan heidät opiskelemaan omaa korkea-asteen tutkintoaan alempiasteista toisen asteen ammatillista perustutkintoa. Heistä suurin osa ilmoittaa lähihoitajaksi valmistuttuaan hakeutuvansa jatkossa mahdollisimman pian sairaanhoitajakoulutukseen. Vastaajat korostivat, että ulkomailta rekrytoitujen sairaanhoitajien olisikin tärkeää saada ensisijaisesti koulutustaan vastaava ammattipätevyys ja työllistyä sairaanhoitajan työtehtäviin Suomessa. Heille tarjottavien suomen tai ruotsin sekä yleis- että ammattikielen opintojen olisi tärkeää olla keskeinen osa pätevyitysmiskoulutusta. Sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöiden työtehtävissä tarvitaan sujuvaa suullista ja kirjallista kielitaitoa viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen ja työn perustana olevan tiedon ja turvallisten menetelmien hallinnan vuoksi.

Lähtötilanne ja alkuvaihe

Kansainvälinen rekrytointi oli aloitettu vastauksena alueelliseen sosiaali- ja terveysalan työvoimapulaan. Rekrytointi oli toteutettu yhteistyössä kansainvälisten toimijoiden kanssa, ja opiskelijat olivat saapuneet Euroopasta mm. Virosta, Venäjältä ja Kosovosta. Kolmansista maista opiskelijoita oli saapunut eniten Aasiasta (Filippiinit, Intia, Myanmar, Thaimaa ja Vietnam), lisäksi jonkin verran Afrikasta.

Opiskelijoille oli järjestetty lähtömaissa suomen kielen alkeisopintoja ja perehdytystä suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. *”Siellä lähtömaassa, tiedän että sitä valmennusta järjestävät, mutta se että he eivät avaa sitä kauhien tarkkaan, se on osin ehkä liikesalaisuus, koska näistä käydään aika kova kilpailu.”*

Vastaajien kokemuksen mukaan opiskelijoiden suomen kielen taito oli varsin heikko opintojen alkaessa. *”Kyllä siellä pysytään ihan A-tason alkupuolella, ikään kuin ihan peruskielitaito ja muut perusvalmiudet ovat lähtökohtaisesti vielä varsin heikkoja”*

Osa haastatelluista toi esiin myös huolensa kansainvälisen rekrytointiprosessin vastuullisuudesta ja eettisten periaatteiden toteutumisesta. *”Kun ruvetaan puhumaan näistä maksuasioista, niin ei aina oikein tiedä, ovatko he joutuneet antamaan rahaa kohdemaassa ja keille kaikille ja miten suuria summia he ovat joutuneet maksamaan”.*

Opiskelijoiden asettautuminen ja kotoutuminen Suomeen

Osalla vastaajista oli huoli vastikään maahan tulleiden opiskelijoiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta, kun oppisopimuskoulutus oli alkanut hyvin pian maahantulon jälkeen. *“On ihan luonnollista, että näin suuri elämänmuutos saa aikaan kulttuurishokin. Monille Suomen ilmasto ja pimeys tulevat täytenä yllätyksenä. Tosin pahinta näyttää olevan koti-ikävä. Näiden tunteiden kohtaaminen ja käsitteleminen ottaa oman aikansa ja kuluttaa henkisiä voimavaroja, jolloin uuden kielen omaksuminen voi hidastua.”*

Vastikään maahan muuttaneet tarvitsevat asettautumisvaiheessa aikaa uuteen asuin-, kieli- ja työympäristöön sopeutumiseen. Marraskuussa 2022 julkaistun Valtion tarkastusviraston raportin^{xxii} mukaan ulkomaalaisten työntekijöiden asettautumista Suomeen helpottaisi, jos heillä olisi nykyistä nopeampi pääsy sähköisiin viranomaispalveluihin. *“Ei opettaja jouda lähtemään pankkiin ihmisten mukaan asioita hoitamaan. Kyllä opetusalan ihmisten pitää pysyä omalla tontillaan.”*

Työntekijän tulisi voida hakea jo ennen Suomeen saapumista suomalaista verokorttia, rekisteröintiä väestörekisteriin ja kotikuntaan sekä Suomen sosiaaliturvaan kuulumista. Ulkomaan kansalaiset voivat saada oleskeluluvan myöntämisen jälkeen suomalaisen henkilötunnuksen Digi- ja väestötietovirastosta tai Verohallinnosta. Suomen poliisin myöntämä henkilökortti on välttämätön kansalaisvarmenteen tai verkkopankkitunnusten saamiseksi. Kaikkien näiden on tärkeää olla opiskelijalla kunnossa, jotta hän voi aloittaa oppisopimuskoulutuksen.

Kansainvälisen rekrytoinnin kautta tulevat opiskelijat eivät osallistuneet Suomessa tarjottavaan kototutustumiskoulutukseen, vastaavaa osaamista olisi kuitenkin tarvittu heti opintojen alusta lähtien. Osassa oppilaitoksia oli käytössä yhteiskuntaorientaation valtakunnallinen monikielinen oppimateriaali (yhteiskuntaorientaatio.fi). Opiskelijoilla oli myös ilmennyt suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä toimimisessa niin suuria vaikeuksia, joiden vuoksi joissakin oppilaitoksissa päädyttiin palkkaamaan työntekijä antamaan opiskelijoille ohjausta ja tukea uuteen elinympäristöön kotoutumisessa. *“Meillä on maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille sosionomikoulutuksen käynyt sosiaaliohjaaja. Sosiaaliohjausta kyllä voi sitten tarvittaessa saada.”*

Lisäksi haastatellut kertoivat, että osa koulutuksenjärjestäjistä tarjosi samasta syystä opintojen alussa opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja. Vastaajien mukaan erityisesti A2.2-tasoinen suomen kielen taito ja opinnoissa tarvittava digi-osaaminen sujuvoittavat tutkintoon johtavia opintoja ja ammattipätevyyden saavuttamista.

Opintojen henkilökohtaistaminen

Opiskelijoille oli laadittu henkilökohtaiset osaamisen kehittämissuunnitelmat (HOKS), jotka olivat yksilölliset opiskelijan lähtötason, aiemmin hankitun osaamisen ja nykyisten oppimistarpeiden mukaisesti. Oppisopimuskoulutuksessa noin 80 % osaamisesta hankitaan työelämässä. Opiskelijoiden suomen kielen lähtötaso aiheutti huolta monille vastaajista. *”Käytännön ymmärrys, mikä minulla on, niin aika alkeista lähdetään liikenteeseen. Se ihan peruskielitaito ja perusvalmiudet ovat lähtökohtaisesti vielä varsin heikot.”* Suomen kielen oppimiselle ei yleensä ollut laadittu erillistä HOKS:ia, mutta tarve tällaiselle suunnitelmalle oli tunnistettu useissa oppilaitoksissa.

Ammatillisten tutkinnon osien opetus

Opiskelijoilla oli ”Bachelor of Nursing” tai ”Caregiver” -koulutus lähtömaasta. Vastaajien mukaan heidän opiskelijoilleen ei ollut tähän mennessä sisällytetty tai rinnastettu EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolella suoritettuja tutkintoja sosi-aali- ja terveysalan ammatilliseen perustutkintoon. Opiskelijoilla oli paljon aiemmin hankittua ammatillista ja yleissivistävää osaamista, mutta heidän todistuksistaan tai opintosuoritusotteistaan ei ollut mahdollista saada riittävästi tietoa opintojen sisällöistä ja laajuuksista arvosanojen muodostamista varten. Opiskelijat hankkivat puuttuvan osaamisen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) perusteella, etenivät opinnoissaan yksilöllisessä aikataulussa ja osoittavat tutkinnon osien osaamisen näytöissä aidoissa työtilanteissa työpaikalla.

Yhteisten tutkinnon osien opetus

Yhteisten tutkinnon osien osalta aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisia ja tunnustamisia (OSTU) oli tehty arvioinnin kautta seuraavissa osa-alueissa: Viestintä- ja vuorovaikutus vieraalla kielellä englanti, Toiminta digitaalisessa ympäristössä, Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta ja Kestävän kehityksen edistäminen. Osaamisen osoittaminen suomen kielellä koettiin hankalaksi ja opiskelijoiden mukaan heidän todellinen osaamisensa ei päässyt esiin vasta

kehittymässä olevan kielitaidon vuoksi. Matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osasta opiskelijoille tunnustettiin aiemmin hankittu osaaminen lähes poikkeuksetta, koska numeeriset laskutehtävät olivat ymmärrettävissä vähemmällä kielitaidolla.

Suomen kielenopetuksen lisääminen ja yleissivistävän osaamisen osoittaminen opintojen myöhemmässä vaiheessa paransivat huomattavasti OSTUi:sta saatuja arvosanoja. Yhdessä oppilaitoksista oli laadittu monikielinen valmentava oppimateriaali Yhteisten tutkinnon osien kertaamista ja harjoittelua varten. Opiskelijat saivat verkko-oppimateriaalin ja sen sisältämät tehtävät ja harjoitukset käyttöönsä ennen, kuin osoittivat aiemmin hankitun osaamisensa suomen kielellä. Opiskelijat saivat harjoituksiin ja tehtäviin liitetyt automatisoidut palautteet osaamisen kehittymisestä.

Työelämässä oppiminen

Työpaikalla tapahtuva oppiminen oli vastaajien käsityksen mukaan keskeisin osa oppisopimuskoulutusta, ja se tarjosi opiskelijoille mahdollisuuden kehittää ammattitaidon ohella suomen kielitaitoa ja muuta yleissivistävää osaamista käytännön työtilanteissa. Vastaajien kokemusten mukaan kielenoppimistulokset olivat vaihtelevia ja niihin vaikuttivat oppilaitoksen ja työpaikan välinen yhteistyö ja opiskelijoiden työpaikkaohjaajilta saama rohkaisu, ohjaus ja tuki. Vastaajat korostivat, että jatkossa olisi tärkeää kiinnittää enemmän huomiota työpaikalla tapahtuvan tavoitteelliseen kielenoppimisen ohjaamiseen. Haastatteluihin osallistuneet antoivat useita esimerkkejä tavoista, joilla oli tehostettu suomen kielen oppimista työelämässä

- ammattitaitovaatimuksiin pohjautuvat selkokieლისet oppimateriaalit tutkinnon osittain opiskelijoille ja työpaikkaohjaajille
- suomi toisena kielenä -opettajan yhteydenpito työpaikoille
- työpaikalle jalkautuva ammattiohjaaja tai kielitsemppari
- harjoitusvihko opiskelijalle
- työnantajan tarjoama mobiilisovellus kielenopiskelua varten
- työpaikkaohjaajakoulutukset
- ohjaan.fi -verkkopalvelu työpaikkaohjaajille
- epäviralliset tapaamiset opiskelijoiden, työpaikkaohjaajien ja opettajien kesken esim. nokipannukahvit ja tikkupullien paistoa nuotiolla.

Vastaajat korostivat, että työyhteisön ohjausosaaminen ei kehity itsestään kieli- ja kulttuuritietoiseksi ja toimintakulttuuri vastaanottavaksi. Siihen tarvitaan johtamista, valmentavaa esihenkilötyötä, henkilöstön yhteistä keskustelua ja tahtotilaa.

Opiskelijahuolto ja oppimisen tuki

Oppisopimusopiskelijat olivat solmineet työsopimuksen työnantajan kanssa, jolloin he saivat käyttöönsä työterveyspalvelut. Oppilaitoksissa oli saatavilla opinto-ohjaajan, psykologin, kuraattorin ja erityisopettajan palvelut. Näiden palvelujen käyttö oli ollut vähäistä. Opiskelijoiden vapaamuotoisia yhteisöllisiä tapahtumia pidettiin tärkeänä opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamiseksi. Yksi vastaajista kertoi, että heillä oli käytetty tulkin palveluita, kun opiskelijan opinnot eivät lähteneet etenemään odotetusti. Hän korosti myös varhaisen puuttumisen ja tuen tarjoamista, jos opiskelijoilla ilmeni esimerkiksi traumakokemuksista aiheutuneita psykososiaalisia ongelmia.

Haastateltavien antamia kehitysehdotuksia

Esihenkilöt tunnistivat tarpeen vahvistaa opiskelijoiden suomen kielen osaamista ennen tutkintoon johtavan koulutuksen alkamista ja sen aikana. Heidän mukaansa suomen kielen opetusta oli tarpeen tehostaa sekä lähtömaassa että Suomeen asettautumisvaiheessa, jotta opiskelijoiden kielitaito olisi A2.2 tasolla kaikilla kielitaidon osa-alueilla ennen lähihoitajaopintojen alkamista. Vastaajat korostivat, että kielenoppimiseen on tärkeää varata riittävästi aikaa.

Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen rahoituksen päätyminen aiheutti haastatelluissa huolta. *”Lähdettäisiin siitä, että joku vastaava malli tarvitaan, en ymmärrä mikä olisi sitten se tapa, jos tällaisia tämänhetkisiä apuja ei pystytä heille järjestämään, niin on se vaan valtavan hankalaa.”*

Kansainvälisen rekrytoinnin kautta tulevat oppisopimusopiskelijat eivät osallistuneet kotoutumiskoulutuksiin Suomessa, joten osa heistä tarvitsi tukea esimerkiksi ammatillisen kielitaidon vahvistamiseen ja yhteiskunta- ja työelämätaitoihin, jota oli mahdollista tarjota opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen avulla.

Esihenkilöiden mukaan kynnys oli korkea monille ammattiopettajista lähteä opettamaan äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvia opiskelijoita oppisopi-

muksella lähihoitajiksi. Vastaajien mukaan ammattiopettajille olisi tärkeää järjestää täydennyskoulutusta kieli- ja kulttuuritietoisesta opetuksesta ja oppisopimuskoulutuksen pedagogisista lähtökohdista ja menetelmistä. Yksi vastaajista kertoi palkanneensa mentorin tukemaan opettajia monikulttuurisessa opetustyössä.

Osa vastaajista korosti lähiopetuksen merkitystä oppisopimuskoulutuksessa erityisesti kielenoppimisen ja kielitaidon kehittymisen seuraamisen vuoksi. Yksi koulutuksenjärjestäjä oli linjannut, että he ottavat oppisopimuskoulutukseen opiskelijoita ainoastaan omalta hyvinvointialueeltaan ja opiskelijat tulivat opetuspäivien ajaksi ”kivijalkakouluun”. Toisaalta oli myös työnantajia, jotka keräsivät opetusryhmän omalta hyvinvointialueeltaan ja tilasivat oppisopimuskoulutuksen paikalliselta oppilaitoksesta lähiopetuksen turvaamiseksi.

Avoimia suomen kielen verkko-oppimateriaaleja oli runsaasti saatavilla ja niitä hyödynnettiin aktiivisesti. Lisäksi tarvittaisiin työelämässä oppimiseen soveltuvia selkeitä ammattikielen oppimateriaaleja, joiden tuottaminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä ja erillistehtävään kohdennettua vuosityöaika. Vastaajat kaipasivat myös opiskelijoiden ohjaukseen uusia oppimisratkaisuja, joissa integroitaisiin suomen kieliopintoja ammattiopetukseen ja osa opinnoista toteutettaisiin tiimiopetuksena. Erityisesti kielen oppimisen ohjaamiseen työpaikalla kaivattiin hyvien käytänteiden kehittämistä ja jakamista. *”Sen huomaa selvästi, että sellaiset työpaikat missä koko henkilökunta on päättänyt, että tämä ihminen otetaan tänne ja me pidetään huolta, että tämä nyt onnistuu ja kaikki puhuu hänelle ja ottaa häntä mukaan ja vie häntä, niin kieli kehittyy ihan eri lailla.”*

Vastaajat olivat huolissaan opiskelijoiden jaksamisesta ja yhdenvertaisesta kohtelusta oppisopimuskoulutuksen aikana. Osa opiskelijoista oli töissä koko-aikaisesti ja suoritti oppisopimusopinnot vapaapäivinä ja loma-aikoina. Toisaalta jotkut työnantajista olivat maksanut opiskelijoille palkkaa myös niiden päivien ajalta, kun opiskelijat osallistuvat kontaktiopetukseen, jolloin heille jäi kaksi vapaapäivää työviikkoa kohden. Työnantajalla on oikeus päättää, maksaako oppisopimusopiskelijalle palkkaa oppilaitoksen oppimisympäristöissä tapahtuvan opiskelun ajalta. Opiskelijoiden keskuudessa tämä aiheuttaa hämmennystä, koska samassa opetusryhmässä saattaa olla opiskelijoita, jotka saavat tai jäävät ilman palkkaa opiskelupäiviltä. Vastaajien mukaan erityisesti opiskelijoiden jaksamisen ja opintojen etenemisen kannalta olisi hyvä, että

opiskelijoilla olisi yhdenmukaiset taloudelliset lähtökohdat ammattipätevyyden hankkimiseen.

Haastatellut kertoivat myös äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvien opiskelijoiden tai työkavereiden ohjaamisen kuormittavan työyhteisöjä. *”Työnantajan olisi tärkeää saada jotakin taloudellista tukea työyhteisölle, kun palkkaa heikosti suomea puhuvan työntekijän ja työpaikkaohjaaja saisi jotakin ekstraa siitä, että ottaa muunkielisen työparikseen ja opettaa hänelle työpaikan käytänteet, selkosuomen, murteen ja toimintatavat.”*

3.5 Terveysalan kielikoulutuksissa käytetyt pedagogiset ratkaisut

Kielen oppiminen vaatii monipuolisia mahdollisuuksia osallistua ja harjoitella kieltä^{xxiii}. Terveystieteiden ammattilaiset osaavat usein ammattisanastoa ja terminologiaa hyvin, mutta suomen puhekielen ymmärtäminen tuntuu vaikealta. Usein vaikeimpia ovat arjen sosiaaliset tilanteet. Kielioppia on voitu opiskella paljonkin, mutta eri murteita tai epäselvästi puhuvien potilaiden kanssa keskustelu tai vapaamuotoiset juttutuokiot työkavereiden kanssa eivät onnistu^{xxiv}.

Ammatillisen kielen opetus pohjautuu toiminnalliseen kielikäsitteeseen^{xxviii} ^{xxix}, jonka mukaan ammatillinen kielitaito ei ole vain ammattiterminologian hallintaa vaan taitoa toimia ammatille tyypillisissä kielenkäyttötilanteissa. Toisaalta etenkin ylemmillä taitotasoilla tärkeää on myös kyky ilmaista täsmällisiä merkityksiä kielen avulla, jolloin kieliopin rakenteiden ja sanaston hallinta tulevat tärkeiksi.

Luvuissa 3.1–3.4 on kuvattu tällä hetkellä olemassa olevia terveysalan kielikoulutuksia ja niiden suunnittelun lähtökohtia. Seuraavassa kootaan yhteen nykyisten koulutusten hyviä käytäntöjä ja haasteita S2-opettajien ryhmähaastattelun pohjalta.

Hyviä käytäntöjä

1 Suomen kielen opetuksen ja ammatillisen opetuksen integrointi:

Kaikkien ammattiryhmien S2-opettajat korostivat suomen kielen opetuksen ja ammatillisen opetuksen integroinnin tärkeyttä.

Lääkäreillä on lääkäriopettajien ja S2-opettajien yhteistyönä tehty opetussuunnitelma, jossa sekä substanssiopetuksella että kielellä omat osaamistavoitteet, jotka limitetään yhteen. Koulutuksen toteutusvaiheessa järjestetään säännöllisiä suunnittelupalavereja, ja käytössä on yhteinen suunnittelumatriisi lääkäriopettajien kanssa. S2-opettajat saavat lääkäriopettajilta apua termikysymyksiin ja ammatillisiin sisältökysymyksiin. Taus-talla on pitkä yhteistyö, jonka aikana lääkäriopettajien kielitietoisuus on lisääntynyt ja S2-opettajat oppivat tuntemaan terveydenhuoltoalaa.

Sairaanhoitajilla suomen kieli integroituna substanssiopintojaksoille ja rinnalla kulkee suomen kielen opintojakso. Suomen kielen opettaja ja hoitotyön lehtori tekevät yhteis-työtä opintojaksojen suunnittelussa, arvioinnissa ja toteutuksessa (yhteisopettajuus), esimerkkinä kliinisen osaamisen opintojakso, jolla esimerkkipotilaan tapausta käsitel-lään sekä hoitotyön että kielen näkökulmasta. Siihen sisältyy verkkotaitopajoja, joissa simuloidaan hoitotyön tilanteita, interaktiivisia videoita sekä etukäteis- ja jälkikäteisma-teriaalia lähiopetusta tukemaan. S2-opettajat korostavat, että yhteisopettajuudesta on eniten hyötyä, kun opiskelijat tulevat lähiopetukseen hyvin valmistautuneina.

Lähihoitajakoulutuksessa lähtökohtana on, että kaikki opetus on myös suomen kielen-opetusta. Tämä edellyttää pysyvää opettajatiimiä, joka jakaa yhteisen kieli- ja kulttuuri-tietoisien näkemyksen oppimisesta. Opintojen alkuvaiheessa suomen peruskielitaidon opetus ja ammattiopetus toteutetaan erillään, tosin aiheintegraatio ja ammattisanaston harjoittelu on todettu hyödylliseksi myös kielenoppimisen kontekstissa.

Oppisopimuskoulutuksessa peruskielitaidon opetuksen rinnalla opiskelijoita ohjataan käyttämään työtilanteissa aktiivisesti suomen kieltä ja osaamisen kehittymistä reflektoi-daan vertaisoppijoiden kesken verkko-oppimisalustalla, samalla opettaja ohjaa ja antaa opiskelijoille palautetta osaamisen kehitymisestä. Ammattiopetukseen on kehitetty suomi toisena kielenä ja ammattiopettajien yhteistyönä selkeäkieliset oppimateriaalit, joissa keskitytään ammattitaitovaatimusten mukaisen keskeisen osaamisen hankkimi-seen. Opetuksen integraatiota ja tiimiopettajuutta käytetään siinä vaiheessa, kun opis-kelijat ovat saavuttaneet toimivan kielitaidon.

2 Erilaiset itseopiskelumateriaalit/kurssit:

Erilaista itseopiskelumateriaalia on tuotettuna varsin paljon. Osaa itseopiskelumateriaalista käytetään kontaktiopetukseen liitettyä ja osa on täysin itsenäisesti opiskeltavaa. [Kielibuusti](#)-hankkeen verkkosivuille on koottuna eri toimijoiden tuottamaa itseopiskelumateriaalia.

Lähihoitajakoulutuksessa hyödynnetään laajasti kehittämishankkeissa aiemmin tuotettua avointa suomi toisena kielenä oppimateriaalia. Näiden pohjalta suomi toisena kielenä opettajat ovat tuottaneet suomen kielenopetukseen esimerkiksi funktionaalisia oppisopimuskoulutukseen soveltuvia multimodaalisia oppimateriaaleja. Lisäksi oppimateriaalien selkeäkielisyys on kiinnitetty erityistä huomiota.

Lähihoitajien oppisopimuskoulutuksen aikainen itseopiskelu lisää opintojen kuormittavuutta ja siksi opetuksessa käytetään mahdollisimman paljon toiminnallisia tapoja oppia kieltä. Itseopiskelumateriaalit voisivat soveltua hyvin myös lähihoitajille ammattipätevyyden hankkimisen jälkeen osana työelämässä tapahtuvaa suomen kielen oppimista.

3 Ohjaus:

Lääkäreillä opiskelijan henkilökohtainen ohjaus on järjestetty kieliklinikoissa eli henkilökohtaisissa ohjaustapaamisissa, joissa opiskelija voi kysyä itseään askarruttavia kieliasioita. Myös työharjoittelu/työssäoppiminen ovat ohjattua toimintaa kielen oppimisen kannalta. Lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentaviin koulutuksiin on ollut liitettyä S2-opettajan pitämiä ryhmäohjauksia amanuenssuurin aikana. Lisäksi on kokeiltu kieli-valmentajia työpaikalla.

Sairaanhoitajilla on rakennettu työssä oppimisen mallia, jossa kielen oppijaa kannustetaan asettamaan riittävän pieniä tavoitteita kerrallaan (alkuun esim. vain tervehtiminen ja kuulumisten kysyminen). Konkreettisenä välineenä tässä on mm. kielisopimus sekä ohjeistusta selkokielen puhumiseen työpaikalla. Sekä hoitotyön opettaja että S2-opettaja ovat tiiviisti yhteydessä harjoittelutyönantajiin. Harjoittelun arviointi sisältää kielitaidon arvioinnin.

Lähihoitajien oppisopimuskoulutuksessa opiskellaan lähtökohtaisesti työpaikalla ja oppimistilanteet suunnitellaan niin, että opiskelija pääsee harjoittelemaan tutkinnon perusteissa olevia suomi toisena kielenä osaamistavoitteita opintojen aikana. Opiskelijalla on nimetty työpaikkaohjaaja, joka auttaa vieraskielistä opiskelijaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ohjaa ja antaa palautetta kielen osaamisen kehittymisestä. Suomen kielen käyttämiseen rohkaiseminen ja kannustaminen edistävät merkittävästi opiskelijan suomen kielen oppimista. Hyviä kokemuksia on saatu esimerkiksi kielitsempparista, joka tulee työpaikalle tukemaan sekä kielenoppijaa että työpaikkaohjaajaa opintojen alussa ja myöhemmin tarvittaessa, jos opiskelijan kielitaito ei kehity odotetusti. Vihkometelmän avulla on saatu laajennettua esimerkiksi opiskelijan työtehtävissä käyttämää sanastoa ja fraaseja. Opiskelijat ovat antaneet myönteistä palautetta mobiilisti käytettävistä kielen itseopiskeluun tarkoitetuista sovelluksista (esim. WordDive). Edellä kuvatut ohjauskäytänteet ovat toteutuneet vain osassa työpaikoista, jonka vuoksi tarvitaan lisää työpaikkaohjaajakoulutusta. Työpaikkaohjaajat puolestaan odottavat tiiviimpää yhteistyötä kielenopettajien kanssa.

Haasteita

Eri ammattiryhmillä S2-opettajien esiin tuomat haasteet ovat osin erilaisia. Kaikille yhteiset haasteet liittyvät työssäoppimisen järjestämiseen. Työpaikoilla ei aina suhtauduta myönteisesti äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvaan opiskelijaan tai suomen kielen opettajan osallistumiseen opiskelijan ohjaukseen. Työnantajien kesken on eroja siinä, kuinka paljon annetaan työaikaa kielen opiskeluun. Toinen haaste on opettajien vaihtuvuus ja pula S2-opettajista.

Lähihoitajia kouluttavat S2-opettajat nostavat lisäksi erityisenä ongelmana sen, että lähtömaakoulutusten taso vaihtelee. Ammatilliset opinnot eivät etene sujuvasti, jos opiskelijan suomen kielitaitotaso on alle A2.2. Lähihoitajilla haasteena on myös se, että oppisopimusopiskelijoita on ympäri Suomea, jolloin suomen kielen kontaktiopetusta on käytännössä välttämätöntä toteuttaa lähiopetuksen sijaan aikataulutetusti verkkokoukous välityksellä.

Pedagogisia päätelmiä

Suomen kielen opetuksen ja ammatillisen opetuksen integroiminen on koulutusten vahvuus, mutta integroinnin onnistuminen edellyttää pitkää yhteistyösuhdetta kielen opettajien ja ammattiopettajien välillä, jolloin opettajat kokevat omistajuutta tähän kohderyhmään. Koulutusta suunniteltaessa olisi hyvä tehdä selväksi, milloin ja millaisissa (ammatillisissa) opetustilanteissa suomen kielen opettajan mukanaolosta on lisäarvoa, jotta S2-opettajan rooliksi ei jäisi toimia kliinisen opettajan avustajana. Tarvitaan myös omat tavoitteet suomen kielen opinnoille.

Yhteisopettajuus on parhaimmillaan silloin, kun on sama aihekokonaisuus ja yhteiset oppimistehtävät, joita voidaan tarkastella sekä kielellisestä että ammatillisesta näkökulmasta. Yhteisopettajuus vaatii myös yhteistä suunnitteluresurssia. Alemmilla kielitaitotasoilla yhteisopettajuudesta ei ole yhtä suurta lisäarvoa kuin edistyneempien kielenopijoiden kanssa.

Moniammatillisuus ei ole aina ongelmatonta. S2-opettajien kokemukset eri ammattiryhmille yhteisesti tarjotuista koulutuksista eivät aina ole olleet hyviä. Esimerkiksi hammaslääkäreiden kielelliset tarpeet ovat hyvin erilaisia kuin lääkäreiden tai sairaanhoitajien.

Itseopiskelupaketit toimivat varsin hyvin ylemmillä B/C-kielitaitotasoilla, mutta A-tasolla tarvitaan lähiopetusta. Vuorovaikutustaitojen opetuksessa lähiopetus on tehokkainta kaikilla taitotasoilla.

4 Vertailu muihin Pohjoismaihin

4.1 Kansainvälisten työntekijöiden kotoutumiskoulutukset

Ulkomailta maahan muuttaneet sosiaali- ja terveysalan työntekijät hakeutuvat yleensä Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa kotoutumiskoulutusten kautta pätevyitysmiskoulutuksiin, jotka tuottavat riittävän kielitaidon ja lähtömaan sosiaali- ja terveysalan koulutusta vastaavan ammattiosaamisen. Kehittyvän kielitaidon osalta minimivaatimus on kaikissa kolmessa maassa B1, jotta kotoutuja selviydy arjessa ja työelämässä suorittavan tason tehtävissä. Jatkokoulutukseen pääsemiseksi tai vaativampiin tehtäviin työllistymiseksi vaaditaan parempaa kielitaitoa.

Kielikoulutuksen lisäksi kotoutumiskoulutuksissa korostetaan yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemusta, kotoutujien työmarkkina-aseman vahvistamista ja aktiiviseksi kansalaiseksi integroitumista. Kotoutumiskoulutuksiin kuuluu yleensä työharjoittelujakso.

Ruotsissa kotoutumiskoulutus on nimeltään Etableringsprogrammet, Norjassa Introduksjonsprogrammet ja Tanskassa Introduktionsprogrammet. Koulutusten järjestämisessä on maiden välisiä eroja hallinnollisissa rakenteissa ja koulutusorganisaatioiden toiminnassa. Samoin kielikoulutukset ovat tavoitteiltaan, sisällöiltään ja kestoiltaan jonkin verran erilaisia.

Ruotsissa Svenska för invandrare (SFI) tarjoaa ruotsin kielen perusopetusta aikuisille maahanmuuttajille. Kurssit etenevät tasoilla A-D, ja tavoitteena on saavuttaa kielitaitotaso B1-B2 mukaisesti. Ruotsissa koulutus kestää yleensä 1–2 vuotta, mutta voi jatkua pidempään tarvittaessa. Kunnat, kansanopistot ja yksityiset koulutusorganisaatiot vastaavat koulutuksesta^{xxx}. Arbetsförmedlingen vastaa puolestaan uraohjauksesta ja työmarkkinoille siirtymisen tuesta^{xxxi}.

Norjassa kielikoulutus sisältää Fag- og Svenneprøve-kurssit, jotka tähtäävät riittävään kielitaitoon arjen ja työelämän tarpeisiin. Tavoitteena on vähintään B1-tasoinen kielitaito. Norjassa ohjelman kesto on tyypillisesti enintään 2

vuotta, mutta erityistilanteissa se voi jatkua 3 vuoteen. Koulutusta järjestävät kunnat, työvoimaviranomaiset ja ammattioppilaitokset. Norjan hallitus tukee koulutuksia kansallisen ohjelman toimeenpanon kautta^{xxxii}.

Tanskassa Danskuddannelse-ohjelma kattaa kielikurssit tasoilla A1-C1. Hyväksytty kielitesti on edellytys pysyvän oleskeluluvan tai kansalaisuuden hakemiselle. Tanskassa koulutuksen kesto riippuu kotoutujan yksilöllisestä suunnitelmasta sekä vastaanottavan kunnan järjestelyistä. Kuntien tehtävänä on huolehtia kotoutumiskoulutusten järjestämisestä, koulutusten sisällöt voivat vaihdella paikallisten tarpeiden mukaan^{xxxiii}.

Muiden pohjoismaisten kielten oppimisen etuna on, että kielet kuuluvat englannin kielen kanssa samaan kieliperheeseen, useimmilla maahan tulevilla sote-ammattilaisilla on jo englannin kielen taitoa ja mahdollisesti myös maan yleiskielitaitoa. Suomen kieli kuuluu eri kieliperheeseen eikä englannin kielen osaamisesta ole vastaavaa hyötyä. Suomeen muuttavat ammattilaiset opettelevat kokonaan uuden kielen. Siksi Suomen kielitaitovaatimuksia ei voi suoraan verrata muiden Pohjoismaiden kielitaitovaatimuksiin.

Pohjoismaisen työmarkkinoille integroitumisen asiantuntijaryhmä on epävirallinen verkosto alan asiantuntijoille. Osallistujat, 2–3 kustakin Pohjoismaasta, edustavat pääasiassa kansallisia ministeriöitä tai integraatiosta vastaavia viranomaisia tai paikallis- ja alueviranomaisien kattojärjestöjä. Suomen edustajat ovat Työ- ja elinkeinoministeriöstä ja Kuntaliitosta. Asiantuntijaryhmää koordinoi Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen Nordic Integration -hanke.

Asiantuntijaryhmän päätarkoituksena on tukea hankkeen työtä ammatillisella asiantuntemuksella ja toimia ammatillisena foorumina, jossa vaihdetaan tietoa ja kokemuksia integraatiosta kollegoiden kanssa eri puolilla Pohjoismaita^{xxxiv}. Asiantuntijaryhmän keskeinen tehtävä on varmistaa, että hankkeen pohjoismaiset toimet käsittelevät ajankohtaisia kysymyksiä ja ovat merkityksellisiä kansallisissa yhteyksissä tehtävän työn kannalta. Asiantuntijat jakavat ajankohtaista tietoa ja hyviä käytänteitä kotouttamisasioista omista maistaan. Yhteistyön tuloksena on syntynyt mm. maahan muuttaneiden integraatiota koskeva politiikkasuositus [Nordic Migrant Expert Forum: Policy recommendation](#).

4.2 Sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöiden kansainvälinen rekrytointi muihin Pohjoismaihin

Kansainvälisten sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden rekrytointi on tärkeä osa terveydenhuollon henkilöstötarpeen täyttämistä Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Pätevöitymisprosessi koostuu useista vaiheista, kuten tutkintojen tunnustamisesta, vaadittavan kielitaidon hankkimisesta, täydentävistä opinnoista ja työharjoittelusta. Näillä toimenpiteillä varmistetaan, että kansainväliset työntekijät pystyvät toimimaan turvallisesti kohdemaiden terveydenhuollossa.

Jokaisella maalla on kuitenkin omat prosessinsa ja vaatimuksensa kansainvälisten työntekijöiden tutkintojen tunnustamisessa, ammattipätevyyden täydentämisessä ja kielikoulutuksissa.

Tutkintojen tunnustaminen on pätevöitymisprosessin ensimmäinen vaihe. Ruotsissa Socialstyrelsen vastaa tutkintojen ja työkokemuksen arvioinnista sekä määrittää mahdollisen lisä- tai täydennyskoulutuksen tarpeen. Norjassa prosessia hallinnoi Helsedirektoratet, ja arviointimenettely on samanlainen. Tanskassa tutkintojen tunnustamisesta vastaa Sundhedsstyrelsen, joka arvioi hakijan aikaisemman koulutuksen ja työkokemuksen. Mikäli puutteita havaitaan, hakijalta voidaan edellyttää lisäkoulutusta.

Kielitaito on olennainen osa kansainvälisten työntekijöiden pätevöitymistä. Ruotsissa kielen osaamista arvioidaan [Swedex](#)-testillä, joka mittaa ruotsin kielen taitoa erityisesti työelämän tarpeisiin. Testi painottaa käytännön kielitaidon arviointia. Norjassa kielitaito osoitetaan [Norwegian Language Proficiency Test](#) -kokeella, joka arvioi neljää kielitaidon osa-aluetta: lukemista, kuullun ymmärtämistä, kirjallista tuottamista ja suullista kielitaitoa. Tanskassa vastaava koe on [Prøve i Dansk](#), joka mittaa kielitaitoa samoilla osa-alueilla. Kaikissa kolmessa maassa vaaditaan kielitaitoa vähintään B-tasolla lähihoitajilta ja sairaanhoitajilta ja C-tasolla lääkäreiltä ja hammaslääkäreiltä. Ruotsissa EU/ETA-alueen ulkopuolisten lääkärien laillistamisprosessi on samankaltainen kuin Suomessa.^{xxxv xxxvi}

Tutkintojen tunnustamisen yhteydessä osalle voi ilmetä tarve ammatillista osaamista täydentävään koulutukseen. Lisäkoulutus voi sisältää teoreettisia opintoja, käytännön harjoittelua tai molempia. Koulutuksen tavoitteena on varmistaa, että kansainväliset työntekijät hallitsevat kohdemaansa terveydenhuoltajärjestelmän, lainsäädännön ja eettiset periaatteet sekä potilasturvallisen hoidon toteutuksen perustana olevan tiedon, prosessin ja menetelmät.

Käytännön työharjoittelu on keskeinen osa pätevyisyysprosessia. Se auttaa kansainvälisiä työntekijöitä sopeutumaan paikalliseen työkuultuuriin, toimintatapoihin ja lainsäädäntöön. Työharjoittelu antaa myös mahdollisuuden kehittää ammattitaitoa ja kielitaitoa todellisessa työympäristössä. Yleensä työharjoittelu on pakollinen osa ammattipätevyyden saavuttamista.

Edellä kuvatun osaamisen hankkimisen ja osoittamisen jälkeen kansainvälisen rekrytoinnin kautta tulleet sosiaali- ja terveysalan työntekijät voivat hakea ammatinharjoittamisoikeutta kohdemaassa. Ruotsissa ammattioikeudet rekisteröidään [Socialstyrelsenin](#) rekisteriin, Norjassa ne kirjataan [Helsepersonellregisteri](#)in ja Tanskassa [Autorisationsregisteri](#)in.

4.3 Lääkärien, hammaslääkärien ja sairaanhoitajien kielikoulutustarjonta

Lääkäreille tarkoitettu kielikoulutustarjonta keskittyy yliopistokaupunkeihin ja niiden ympäristöön, ja lisäksi on tarjolla verkkokursseja. Lähiopetuksena toteutettu koulutus voi olla integroituna kotoutumiskoulutuksen tyypilliseen koulutukseen. Esimerkiksi Huddingen aikuiskoulutuskeskus (Vux Huddinge) järjestää lääkäreille tarkoitettua ruotsin kielen opetusta aikuisten maahanmuuttajien yleisen kielikoulutuksen rinnalla. Terveysalan ruotsia voi opiskella myös verkko-opintoina. Tukholman, Uppsalan, Göteborgin, Lundin ja Uumajan yliopistojen verkosto Folkuniversitetet tarjoaa useita erilaisia verkkokursseja, joista osa on suunnattu kaikille terveydenhuoltoalan ammattilaisille ja osa on erikseen lääkäreille ja sairaanhoitajille. C1–C2-tason koulutusta tuottaa Online Swedish, jonka taustalla on Azerbaijan University of Languages -yliopiston skandinaavisten kielten laitos.

Taulukko 8.

Koulutuksenjärjestäjä	Vux Huddinge	Folkuniversitetet	Online Swedish
Toteutustapa	Lähiopetus	Pääasiassa itsenäistä verkko-opiskelua sekä 5–10 Zoom-tapaamista opettajan kanssa. Kurssit ovat osallistujille maksullisia. Hinnat vaihtelevat 2450 ja 6750 kruunun välillä riippuen ryhmäkoosta ja opettajalta saatavan palautteen määrästä. Kalleimmilla kursseilla ryhmäkokoon on noin viisi opiskelijaa.	Verkkokurssi taitotasolle C1–C2. Maksullinen (hintoja ei ole saatavissa verkkosivuilla)
Lähtötaso ja laajuus	Koulutukseen voi hakeutua nollakielitaitotasolla, jolloin koulutus kestää 18 kuukautta, jonka jälkeen kielitaidon tavoitetaso on C1, joka on laillistamiseen vaadittava taitotaso. Yleistä kielenopetusta on 15 tuntia viikossa ja ammattiruotsia 3 tuntia viikossa.	Lähtötaso B1. Tarjolla useita eritasoisia ja -sältöisiä kursseja. Yksi kurssi koostuu 15 oppitunnista.	Lähtötaso C1. Laajuus 20 x 3 tuntia
Sisältökuvaus	Tavoitteena valmentaa työelämään Ruotsissa tai täydentäviin opintoihin, joiden kautta voi hakea laillistamista. Opiskellaan lääketieteellistä ruotsia, Ruotsin terveydenhuoltojärjestelmää, ruotsalaista terveydenhuoltokulttuuria, potilastietojen kirjaamista ja lääkelainsäädäntöä sekä harjoitellaan laillistamis-	Pääpaino suullisessa vuorovaikutuksessa ja potilaan kanssa keskustelussa. Lisäksi harjoitellaan potilastietojen kirjaamista. Osalla kursseista ei opeteta kielioppia lainkaan, vaan opiskelijat ohjataan täydentämään kielioppiosaamistaan yleisillä ruotsin kielen kursseilla. Lukemis- ja kuuntelutehtäviä, automaattisesti tarkistettavia sanastotehtä-	Keskittyy enemmän lääketieteen terminologiaan ja lääketieteellisiin sisältöihin eikä niinkään potilaan kanssa keskustelemiseen. Oppituntien teemat on rakennettu elinjärjestelmien ja niiden sairauksien ympärille.

kokeisiin. Lisäksi opintokäyntejä ja vierailijaluentoja.	viä, saneluita ja kirjoitustehtäviä. Kirjoitustehtävät lähetetään opettajalle korjattavaksi ja kommentoitavaksi.
--	--

Taulukko 8: Lääkäreiden kielikoulutukset Ruotsissa.

Norjassa lääkärin kielitaitovaatimus on B2. Lisäksi laillistamista varten pitää suorittaa Norjan terveydenhuoltojärjestelmää ja siihen liittyvää lainsäädäntöä, norjalaista yhteiskuntaa ja turvallista lääkehoitoa käsittelevät kurssit sekä pätevyyskoe. Lääkäreille, hammaslääkäreille ja sairaanhoitajille on omat kokeensa, joissa mitataan sekä käytännön taitoja että teoreettista osaamista.^{xxxvii} Laillistamiseen valmentavia kursseja järjestää Folkeuniversitetet, ja ne ovat maksullisia. Kielikoulutustarjonta on vähäistä. Muutamilla kielikoulutusyrityksillä on tarjolla terveysalan norjan kielen kursseja.

Tanskassa laillistamisprosessi on samankaltainen kuin Norjassa ja laillistamiseen vaadittava kielitaitotaso B2.^{xxxviii} Kielikoulutustarjontaa on runsaasti sekä verkossa että lähiopetuksena. Ammatikielen kurssit on tarkoitettu täydentämään yleiskielen kursseja. Osa kursseista on lääkäreille ja sairaanhoitajille erikseen, osa on kaikille terveydenhuollon ammattilaisille yhteisiä. Joihinkin kielikursseihin on yhdistettävissä osio, joka sisältää klinisiä luentoja tai taito-opetusta, joiden on tarkoitus samalla toimia kuullun ymmärtämisen harjoituksena.

4.4 Lähihoitajan koulutusta vastaava koulutus muissa Pohjoismaissa

Ammatillinen koulutus

Sosiaali- ja terveysalan ammatillinen koulutus Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa valmistaa opiskelijoita työskentelemään terveydenhuollon, vanhustenhoidon ja kotihoidon tehtävissä. Lähihoitajakoulutusta vastaavaa koulutusta järjestetään Ruotsissa ammattilukiossa tai aikuiskoulutuskeskuksissa. Norjassa ja Tanskassa koulutukset järjestetään ammattioppilaitoksissa tai aikuis-koulutuskeskuksissa.

Koulutusten tavoitteet ovat yhdensuuntaiset kaikissa kolmessa maassa: ammattitaidon kehittäminen, kielitaidon parantaminen ja työelämävalmiuksien vahvistaminen. Ammattinimikkeet ovat Ruotsissa undersköterska, Norjassa helsefagarbeider ja Tanskassa SOSU-assistent. Kielikoulutukset on integroitu osaksi ammatillisia opintoja ja kielitaitotason tavoitteena on B1-B2. Kielikoulu-
tuksissa painotetaan terveys- ja hoivasanastoa ja työtehtävissä tarvittavaa osaamista. Koulutuksen kesto vaihtelee maittain. Norjassa opiskelu kestää 3–4 vuotta, Tanskassa 2–3 vuotta, ja Ruotsissa kesto määräytyy yksilöllisesti. Kielellistä ja erityistä tukea tarjotaan pienryhmäopetuksen ja mentoroinnin avulla. Lisäksi käytössä on tarpeen mukaan alan sanakirjoja, kieliapplikaatioita ja tulkkauspalveluita. Työharjoittelu on keskeinen osa koulutusta, ja oppisopimusten avulla edistetään opiskelijoiden työllistymistä tutkinnon suorittamisen jälkeen. xxxix xl xli xlii

Språkombud-malli Ruotsissa

Ruotsissa kielen merkitys on erityisen suuri sosiaali- ja terveysalalla, sillä alalla toimivat työntekijät ovat usein tekemisissä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kanssa, jotka tarvitsevat selkeää ja ymmärrettävää kommunikaatiota. Ruotsin kielilaki edellyttää, että palveluissa käytetään ruotsia, mutta samalla muiden kielten käyttö on sallittua. Tämän vuoksi työnantajilla on vastuu tukea monikielisiä työympäristöjä.

Kuvio 4. Kielivastaavat ovat työntekijöitä, joiden tehtävänä on tukea vieraskielisiä kollegojaan kielenoppimisessa. Språkombud (suom. kielivastaava) on Ruotsissa kehitetty malli, jonka tarkoituksena on tukea vieraskielisten työntekijöiden ammatillisen kielitaidon kehittämistä työpaikoilla, erityisesti sosiaali- ja terveysalalla. Malli perustuu kielivastaavien rooliin työyhteisöissä. Kieliagentit, jotka toimivat yleensä lähihoitajaa vastaavissa työtehtävissä (undersköterska), saavat täydennyskoulutusta kielitietoisuudesta ja kielitaitojen tukemisesta työpaikalla. He toimivat työyhteisöissään kielivastaavina ja auttavat vieraskielisiä kollegoitaan kehittämään ammatillista kielitaitoa.

Kielivastaavat saavat perusteellisen koulutuksen, joka keskittyy kielitietoisuuden lisäämiseen ja ammatillisen kielitaidon kehittämiseen työpaikalla. Koulutuksen aikana he oppivat, miten mentoroida kollegojaan kielenkäyttöön liittyvissä haasteissa, kuten asiakaspalvelussa, tiimityöskentelyssä ja raportoinnissa. Kielivastaavat voivat tukea vieraskielisiä kollegojaan myös vertaisoppimisen ja opintopiirien avulla. Kielivastaavien keskeinen tehtävä on valmentaa työyhteisöä selkeään kielen käyttöön ja luomaan ilmapiiri, jossa vieraskielinen

työntekijä tuntee olevansa tervetullut osaksi työyhteisöä. Kielivastaava jakaa kollegalleen työpaikan toiminnan taustalla olevaa hiljaista tietoa ja ottaa mukaan ”kahvipöytäkeskusteluihin”^{xliii}.

Ruotsissa on havaittu, että Språkombud-malli tuottaa merkittäviä etuja työpaikoilla. Kielivastaavien lisäämä kieli- ja kulttuuritietoisuus ja vertaisoppiminen ovat vähentäneet työntekijöiden sairauspoissaoloja, parantaneet työilmapiiriä, lyhentäneet perehdytysaikoja ja vähentäneet virheitä työssä. Vieraskieliset työntekijät kokevat saavansa enemmän tukea kielen osaamisessa, ja tämä on omiaan lisäämään heidän työmotivaatiotaan.

5 Suomen kielen oppimisen tuki työpaikoilla – hyvät käytänteet ja kehittämistarpeet

Työelämässä oppimisella on useissa tutkimuksissa todettu olevan tärkeä rooli vieraskielisen sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen kielen oppimisen (Korpela & Lehtimaja 2023)^{xliv} ja ammatti-identiteetin rakentumisen kannalta (Kela & Komppa 2011)^{xlv}. Tämän selvityksen yhtenä tavoitteena oli saada kokonaiskuva, millaista ohjausta ja tukea vieraskieliset lääkäreiksi ja sairaanhoitajiksi laillistuvat ja lähihoitajiksi opiskelevat ovat saaneet suomen kielen oppimiseen sosiaali- ja terveysalan työpaikoilla.

5.1 Työnantajien kokemuksia kielen oppimisen tukemisesta työpaikoilla

Selvitystä varten tehtiin elokuussa 2024 Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueille, Helsingin yliopistolliseen sairaalaan ja Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalle sähköpostikyselyt. Kyselyn kohderyhmäksi valittiin työnantajan edustajia, joiden työpaikoilla tiedettiin olevan vieraskielisiä laillistamiskoulutuksen osallistuvia sairaanhoitajia ja lääkäreitä ja/tai lähihoitajiksi opiskelevia oppisopimuskoulutuksessa. Kohderyhmältä pyydettiin vastauksia avoimiin kysymyksiin:

1. Miten työpaikoilla edistetään ja tuetaan suomen kielen oppimista?
2. Miten työpaikoilla arvioidaan suomen kielen oppimista?
3. Millaista tukea tai yhteistyötä työpaikoilla toivotaan koulutuksen järjestäjiltä?

Vastaukset analysoitiin laadullisella sisällön analyysillä ja esitetään kysymyskohtaisesti muodostettujen pääluokkien mukaisesti.

Kielenoppimisen edistäminen työpaikoilla

Maahanmuuttajataustaisen tai ulkomailla tutkinnon suorittaneen sosiaali- ja terveystieteen ammattilaisen riittävän suomen kielen taidon tärkeys tuotiin esille kaikissa vastauksissa. Sen nähtiin olevan edellytys turvalliselle ja laadukkaalle hoidolle. Suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa ulkomaisen työvoiman osuus on jo nyt merkittävä, ja selkeästi tiedostetaan, että määrä tulee edelleen kasvamaan, koska henkilöstön vaihtuvuus on runsasta ja ammattitaitoisista sote-alan työntekijöistä on jatkuva pula. Suomen kielitaidon nähtiin olevan edellytys turvalliselle ja laadukkaalle hoidolle.

Uuden äidinkielenään muuta kuin suomea puhuvan työntekijän aiemmin hankittua kielitaitoa arvioitiin jo rekrytointivaiheessa, ja sen perusteella laadittiin henkilökohtainen perehdytysuunnitelma, jonka yhtenä keskeisenä osana oli suomen kielenoppiminen. Työtehtävissä tarvittavan kielitaidon varmistamisen tulisi sisältää kielen osaamistason kartoitus ja sen perusteella tehtävä tavoitteellinen kielen opiskelun suunnitelma, kuvaus monipuolisista kielen osaamisen hankkimisen menetelmistä ja kielen osaamisen arvioinnista. Vastaajat korostivat erityisesti yksilöllisen ohjauksen ja tuen merkitystä työntekijän suomen kielen oppimisen edistämiseksi.

Yhdeksi käytännön ratkaisuksi ehdotettiin **TOKASA**-hankkeessa kehitetyn kielisopimuksen käyttöön ottamista. Kielisopimus on työväline, jonka avulla voidaan sopia ja luoda yhdessä kielitietoinen, turvallinen tila, jossa opiskelija voi kuvata suomen kielen osaamistaan, asettaa tavoitteita oppimiselleen ja seurata edistymistään. Näin hänelle kertyy jatkuvan itsereflektion kautta syntyneen tiedon avulla käsitys omasta kehitysvaiheesta kielenoppijana ja -käyttäjänä.

Työnantajat kertoivat tarjoavansa henkilöstölleen työuran eri vaiheissa suomen kielitaidon vahvistamiseksi lisäkoulutusta ja tukea, kuten suomen kielen kursseja, joita on mahdollista opiskella työajalla. Husissa on tarjolla yleisiä kaikille ammattiryhmille avoimia kielikursseja, jotka alkavat kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa räätälöityjä kielikursseja esimerkiksi tiettyä ammattiryhmää ja jopa yksittäistä työntekijää varten. Hoitotyön kliniset opettajat järjestivät kielitaitotyöpajoja ja tapaamisia, joissa harjoiteltiin hoitotyön ammattisanastoa, potilastilanteita ja kirjaamista. Lisäksi vastaajat toivat esiin tarpeen kehittää työelämässä käytettävälle arviointimenetelmälle, esimerkiksi kielitestille,

jonka avulla mitattaisiin työntekijän yleiskielen rinnalla ammattikielen osaamista kaikilla kielitaidon osa-alueilla.

Hyvinvointialueilla on myös omia kehittämistoimia, joissa ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden suomen kielen oppimisen edistämiseksi on ollut keskeinen rooli. Esimerkiksi Husissa on päättymässä projekti, jossa tuotettiin suomen kielikursseja. *”Uusille työntekijöille tuotettiin kielikursseja, joita voidaan tarjota 1,5 kk välein ja tarvittaessa tiheämmin. Kursseilla on eri aloitustasoja ja kouluttaja testaa aloittajan kielitaidon kurssin alussa ja lopussa. Jatkona on tarjolla kielenoppimisen tehokurssi.”*

Helsingin kaupunki järjesti lyhyitä suomen kielen A2-B2 tasoisia kursseja, joiden tavoitteena oli kehittää erityisesti ammatillista kielitaitoa. Kurssien suunnittelusta ja opetuksesta vastasi kyseisen toimialan suomen kielenopettaja. Opettaja oli tutustunut työyksiköiden henkilöstön kielenoppimisen tarpeet ja haasteet. Näin ollen hän kykeni suunnittelemaan kohdennettuja opintokokonaisuuksia ja kehittämään samalla koko toimialaa tunnistamiensa suomen kielenoppimisen tarpeiden mukaisesti. Koulutuksista kerättiin palautetta, jota hyödynnettiin oppimiskäytäntöjen kehittämisessä ja koulutusten vaikuttavuuden arvioinnissa.

Työnantajat toivat esiin huolensa sosiaali- ja terveysalalta puuttuvista yhtenäisistä kielitaitovaatimuksista ja arviointikriteereistä, joissa olisi määriteltynä koulutukseen pääsyyn vaadittava, koulutuksen suorittamisen aikana saavutettava, palvelussuhteen alussa edellytettävä osaaminen ja myöhemmin työuran aikana hankittava osaaminen. Yhteisiä ohjeita ja toimintamalleja tarvittaisiin myös, miten toimia, jos työntekijän kielitaito ei kehity odotetulla tavalla.

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan henkilöstö- ja kehittämispalveluiden lähiesihenkilöille (N=130) tekemän kyselyn tulosten pohjalta palvelualueen intraan rakennettiin kaksi suomen kielen oppimista tukevaa sivustoa: ”Suomen kieli vieraskieliselle” ja ”Työyhteisön monikielisyys”. Lisäksi esiin nousi koko henkilöstön kouluttaminen tukemaan vieraskielisten kollegoiden suomen kielen oppimista. Esimerkkeinä mainittiin Työpaikkasuomi-kielikoulutus henkilöstölle, selkeän suomen kielen käyttö työyksiköissä ja kielimenteriohjelma, jota Helsingin kaupunki pilotoi vuosina 2022–2023. Näiden toimenpiteiden avulla edistettiin työyhteisöjen monikielisyyttä ja sujuvaa vuorovaikutusta.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on käynnistänyt kummitoiminnan Filippiineiltä rekrytoitujen ammattilaisten ryhmälle. Kummit antavat tukea ulkomailta tulleelle kollegalle arjen asioissa ja myös seuraavat kielitaidon kehittymistä. Tavoitteena on, että matalalla kynnyksellä voidaan tarttua tunnistettuihin kielen oppimisen haasteisiin.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueella kaikille kielikoulutusta tarvitseville on työyksiköissä käytössä kollegan tuki mm. perehdytykseen kuuluvien verkkokurssien suorittamiseen. Tällöin perehtyjän vierellä on yksikön työntekijä, jolta perehtyjä saa tulkkausapua. Myös työaikaa perehtymiseen on ulkomaalais-taustaisella enemmän käytettävissä kuin suomea äidinkielenään puhuvilla. Muita kielen oppimista tukevia käytänteitä ovat suomen kielen käyttö vuorovai-
kutuksessa, esimerkiksi osastokokouksissa keskustellaan suomeksi, ja työssä ohjaaminen suomeksi. Lisäksi tuotiin esille kollegoiden aktiivinen kannustami-
nen suomen kielen käyttöön erityisesti työyhteisön vapaamuotoisissa vuoro-
vaikutustilanteissa.

Hyvinvointialueet ovat kehittäneet kielikoulutusta ulkoisesti rahoitetuissa hankkeissa. Esimerkiksi Pohjois-Savon hyvinvointialue on saanut ELY keskukselta rahoitusta ulkopuolisen kielipalveluntuottajan järjestämään kielikoulutukseen syksyllä 2024.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella suomen kielen koulutusta on kehitetty Talent Hub Eastern Finlandin (talenthubeasternfinland.savonia.fi/) Veto- ja pito-
voimaa monikulttuurisesta työyhteisöstä hankkeessa, jossa on ollut hyvinvoin-
tialueen omarahoitusta ja Euroopan unionin rahoitusta. Pohjois-Savon hyvin-
vointialueella on keskitytty työntekijöiden kirjallisen kielitaidon vahvistami-
seen. Suomen kielellä kirjaamista on harjoiteltu ohjatuissa työpajoissa.

Hankerahoitus ja siinä tehtävä yhteistyö nähtiin mahdollisuutena, joskin se koettiin epävarmana hankkeiden rahoituspäätösten vuoksi. VARHASSA ja PIRHASSA mainittiin Kielimuuri matalaksi -hankkeen hakemus, joka oli jätetty yhdessä Tampereen AMK:n ja Turun AMK:n kanssa. Hankkeen tavoitteena olisi nostaa sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiossa osaamista ulkomaalais-
taustaisten opiskelijoiden ohjaamisessa, muunkielisten terveydenhuollon am-
mattilaisten perehdyttämisessä ja monikielisen työyhteisön johtamisessa. VARHASSA kuitenkin todettiin, että hankehakemuksen etenemisestä ei ole

saatu tietoa, joten hankkeen eteneminen on epävarmaa. Hankkeen toteutumisesta riippumatta tavoitteena on lisätä työyksiköille tukea ja työkaluja ulkomaalaistaustaisten kielitaidon ja kotoutumisen parantamiseksi.

Omaehtoinen suomen kielen opiskelu

Vastauksissa korostettiin oppijan omaa vastuuta ja halua opiskella kieltä. Kielikoulutus oli vapaaehtoista, eikä työnantaja voinut velvoittaa siihen. Omaehtoista opiskelua pidettiin hyvin tärkeänä ja tästä syystä työntekijöitä kannustettiin opiskelemaan suomen kieltä. Omaehtoista opiskelua varten oli tuotettu verkko-oppimateriaalia, kuten kuvasanakirjoja (suomi–englanti), suomen kielen sanastoja (suomi–englanti) ja kokonaisiä verkkokursseja, jotka ovat saatavilla työyksikön intrassa. Lisäksi työntekijää motivoidaan opiskelemaan kielikursseille, Helsingin kaupunki on kokeillut vuonna 2023 sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla ”Kielen päällä -kokonaisuutta”, jossa yhden tilaisuuden kohderyhmänä olivat kielen oppijat ja teemana ”Mitä kielen oppija voi itse tehdä oppiakseen paremmin suomea?”

Suomen kielen oppimisen arviointi työpaikoilla

Vieraskielisen työntekijän kielitaidon arviointi on yhdistetty työyksiköissä perehdytykseen ja kehityskeskusteluihin. Tällöin perehdyttäjällä ja erityisesti esihenkilöllä on keskeinen rooli henkilökohtaisten kielenoppimistavoitteiden saavuttamisen arvioinnissa yhdessä työntekijän kanssa. ”.. *kehityskeskusteluissa ym. esihenkilön kanssa käytävissä keskusteluissa arvioidaan kunkin työntekijän osaaminen myös kielitaidon osalta.*” Esihenkilön tulee tarvittaessa ohjata kehityskeskustelussa tehdyn arvioinnin perusteella työntekijä koulutukseen, jossa hänen on mahdollista saada kielitaitonsa työtehtävien edellyttämälle tasolle.

Silloin kun kielenosaamisen arviointi on yhdistetty kielenopetukseen, koulutuspalveluntarjoajan on mahdollista raportoida oppimisanalytiikan avulla kielenoppimisen edistymisestä reaaliaikaisesti. Kielikoulutuksiin sisältyy usein myös kielitaidon testausta työntekijän sen hetkisen kielitaitotason määrittämiseksi. ”...*intrassa on ohje/linkki kielitasotestiin, josta saa eurooppalaisen viitekehityksen mukaisen taitotasotuloksen (A1-C2). Testi voidaan suorittaa suomen lisäksi ruotsista, englannista ja saksasta. Tasotesti on kielikoulutusta tarjoavan yhteistyökumppanimme tuottama ja ylläpitämä. Testi on koko henkilöstömme käytettävissä ja se tulee tehdä ennen kielikoulutukseen ilmoittautu-*

mista oikean tasoryhmän määrittämiseksi. Tasotestin tulos merkitään osaamishallintajärjestelmäämme. Tasotesti on mahdollista uusina vuosittain kehittämisen seuraamiseksi.” (VARHA)

Esihenkilötyössä kielitaidon arviointia pidettiin vaativana ja siihen toivottiin tukea, erityisesti rekrytointivaiheessa. *”Esihenkilöt, kuten esimerkiksi osastonhoitajat kaipaavat lisää tukea kielitaidon arviointiin, sillä he eivät ole kielen arvioinnin asiantuntijoita.”*

Toisaalta tuli esille, ettei työnantajan kielitaidon arvioinnin tueksi tarjottuja työkaluja osattu riittävästi hyödyntää. *”Olemme tarjonneet erilaisia työkaluja esihenkilötyön tueksi ja osaksi henkilöstön kielitaidon arviointia, mm. valmiita kielitaitotestejä, niiden käyttö on kuitenkin ollut vähäistä.”* (Helsingin kaupunki)

Työpaikkojen toivoma yhteistyö ja tuki kouluttavilta organisaatioilta suomen kielen oppimisessa

Kyselyyn saaduissa vastauksissa korostettiin koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä suomen kielen oppimisessa työpaikalla. Kaikki vastaajat korostivat tarvetta varmistaa englanninkielisissä tutkinto-ohjelmissa olevien kansainvälisten opiskelijoiden opintojen aikana ja valmistumisvaiheessa riittävä suomen kielen osaaminen. Lisäksi työelämässä toivottiin kielenopettajien ohjausta ja tukea jo työssä oleville ulkomaalaistaustaisille ammattilaisille.

Ulkomaalaistaustaisten ja englanninkielisistä tutkinto-ohjelmista valmistuneiden kansainvälisten opiskelijoiden kielitaito kuvattiin vaihtelevaksi. Vaikka työnantajan vastuulla onkin arvioida työntekijän kielitaito ja varmistaa, että se on riittävä hänen työtehtäviinsä nähden, työnantajien oletuksena on, että Suomessa tutkinnon suorittaneella sosiaali- ja terveysalan ammattilaisella on Valviran määrittelemä riittävä kielitaito työllistyäkseen alalle ja suoriutuakseen laakisäätöistä tehtävistä, kuten kirjaamisesta.

Lisäksi vastauksissa tuotiin esille sosiaali- ja terveysalalla tarvittava monipuolinen kielitaito ja haasteelliset kielenkäyttötilanteet. Kaksikieliset koulutukset nähtiin hyvinä keinoina varmistaa suomen kielen oppiminen koulutuksen aikana. Puutteellinen kielitaito saattaa estää ammattiin valmistuneen palkkaami-

sen vakinaiseen työsuhteeseen. *”Meillä ei ole resursseja laajamittaiseen suomen kielen opetukseen, vaan työntekijöillä pitäisi olla sujuva työkieli jo oppilaitoksesta valmistuessa.”* (Helsingin kaupunki)

Suomen kielen opetus ja kielitaidon testaaminen osaksi koulutusta

Työelämän edustajilta saaduissa vastauksissa tuotiin esille suomen kielen opetuksen välttämättömyys kaikissa sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksissa, joissa on opiskelijoita, jotka puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea. Tätä korostettiin englanninkielisissä tutkimuksiin johtavissa koulutuksissa opiskelevien kohdalla, koska kyseisille opiskelijoille oli vaikeaa löytää harjoittelupaikkoja. *”Mikäli halutaan, että englanninkielisistä sote-alan koulutuksessa olevat pääsevät sujuvammin harjoitteluihin olisi suomen kielen opiskelua tarpeen lisätä. Tämä lisäisi työnantajia tarjoamaan harjoittelupaikkoja ja valmiutta kehittää erilaisia harjoittelumuotoja lisää.”* (VAKEHYVA)

Vastaajien mukaan ohjattavaksi tulevien opiskelijoiden heikko suomen kielitaito aiheutti työyksikön henkilöstölle lisäkuormittumista. Työpaikoilla ei haluttu ohjata opiskelijoita, jotka tarvitsivat hyvin paljon tukea suomen kielen oppimisessa tai joiden ohjaamisessa tarvittiin englannin kieltä.

Kielen ymmärtämisen ja tuottamisen ongelmat tulivat nopeasti esiin työpaikalla tapahtuvan oppimisen alkuvaiheessa. Suomen kielitaidolla on suuri merkitys opintojen etenemiselle ja tämä näkyi selvästi esimerkiksi vieraskielisten sairaanhoitajiksi opiskelevien harjoittelujaksoilla. Erityisesti huolissaan oltiin erikoissairaanhoidossa tapahtuvassa harjoittelussa edellytettävän kielitaidon riittävyydestä. *”Keskustelua on varmasti käytävä myös siitä, onko tietämysalasta kielitaitotason saavuttaminen edellytys esh harjoittelulle.”* (POHDE)

Vastauksissa huomautettiin myös, että puutteellinen kyky kommunikoida suomeksi muodostaa opiskelijalle esteen selviytyä työelämän kielenkäyttötilanteista esimerkiksi lähihoitajien oppisopimuskoulutuksessa.

Suomen kielen oppimisen ohjausmallit ja kielitaidon arvioiminen

Kyselyyn saaduissa vastauksissa ehdotettiin opiskelijoiden kielellistä osaamista tukevien ohjausmallien kehittämistä yhteistyössä opettajien ja ohjauksesta vastaavien ammattilaisten kanssa. *”... oppilaitosyhteistyöhön on otettava mukaan myös edustus harjoitteluita tarjoavista yksiköistä (lähiesihenkilö, ohjaaja). Tälle on kova tarve.”* (POHDE)

Työelämässä olevien muuta kuin suomen kieltä äidinkielenään puhuvien ammattilaisten kielen oppimiseen toivotaan oppilaitoksilta lisää tukea kielitaidon arviointiin, kielellisen osaamisen kouluttamiseen ja työyhteisön ohjaamiseen, miten tukea suomen kielen oppimista aidoissa työtilanteissa. Suomen kielitaidon arviointi työelämässä koettiin liian vaativaksi ja aikaa vieväksi. Työelämän arviointivastuu aiheutti haasteita rekrytoinnissa, perehdytyksessä ja jatkuvassa osaamisen kehittymisen seurannassa. Erityisesti oppilaitosyhteistyöltä toivottiin toimintamalleja ja konkreettisia työkaluja, joiden keskiössä olisi sosiaali- ja terveysalalla tarvittava suomen kielen osaaminen.

Kielikoulutus jo työssä oleville ammattilaisille

Laajempien kielikoulutusten tarve nousi esille kaikkien työnantajien vastauksissa, koska kansainvälisen työvoiman määrän arvioitiin kasvavan entisestään tulevaisuudessa mm. eläköityvän henkilöstön vuoksi. Kielitaidon tukemista pidettiin myös taloudellisena kysymyksenä, johon tukevaisuudessa tulisi osoittaa valtion resursseja. *”Tarvitaan tukea ja resurssia kielen opettamiseen erikoissairaanhoidossa, aidoissa tilanteissa kansainvälisen työvoiman lisääntyessä. Taloustilanne huomioiden, huonon suomen/ruotsin kielitaidon omaavan työntekijän palkkaaminen syö olemassa olevaa työresurssia, kun ammatillisten koulutusten lisäksi tulevat pitkät kielikoulutukset.”* (HUS). Yhdeksi kehittämiskohteeksi nostettiin esihenkilöiden tukemiseen ja valmennukseen liittyvän organisaation kielistrategian laatimista.

Suomen yleiskielitaitoa pidettiin perustana, jonka päälle ammattikielen osaamisen rakentaminen on mahdollista. Jo työssä oleville ulkomaalaistaustaisille muuta kuin suomea äidinkielenään puhuville ammattilaisille toivottiin räätälöityjä kielikoulutuksia, jotka edistäisivät sosiaali- ja terveysalan ammattisanaston hallintaa. Kielikoulutuksen tarve tunnistettiin erityisesti kielen osaamisen tasoilla B1–B2. Koulutusta ja lisätukea toivottiin luetun ymmärtämiseen ja tekstien tuottamiseen, mutta myös erilasiin vuorovaikutustilanteisiin, kuten asiakkaan kohtaamiseen, puhelinkeskusteluihin ja omaisten kanssa asiointiin.

Kielikoulutusten sisältöalueiksi määriteltiin ainakin lääkehoito ja -luvat, kirjaaminen (Apotti, RAI ja hoitosuunnitelmat), yhteistyö lääkärin kanssa ja moniammatillinen verkostotyö. Toiveena oli, että lisäkoulutus jalkautuisi mieluiten työpaikalle ja painottuisi ammatilliseen kielikoulutukseen. Lisäksi vastaajat tun-

nistivat tarpeen yhteiselle kansalliselle selkeällä suomen kielellä tehdyille oppimateriaalille, josta olisi konkreettista apua vieraskielisen työntekijän perehdytyksessä ja työtehtävien haltuun ottamisessa.

Työelämän edustajille suunnatun kyselyn vastaukset kuvastivat, että terveys- ja sosiaalipalvelualalla arvostetaan monikulttuurista työvoimaa, mutta suomen kielen taidon puute on merkittävä haaste. Vahvuuksiksi tunnistettiin vieraskielisten työntekijöiden tuomat uudet näkökulmat ja osaaminen sekä yhteistyö toisen asteen ammatillisten oppilaitosten kanssa. Kehittämiskohteiksi muodostuivat suomen kielen opetuksen tehostaminen, ja työyhteisöjen valmiudet vastaan ottaa monikulttuurista työvoimaa. Toimenpide-ehdotuksina esitettiin muun muassa kieli- ja kulttuuritietoisuuden sisältäviä monimuotoisuusstrategioita, kielikoulutusten lisäämistä ja monikulttuuristen työpajojen toteuttamista.

5.2 Kielenoppimisen ohjaus ja tuki lähihoitajien oppisopimuskoulutuksessa

Oppisopimuskoulutuksessa suurin osa oppimisesta tapahtuu työpaikalla käytännön työtehtävissä, ja sitä täydennetään oppilaitoksen teoriaopetuksella. Opiskelumuoto sopii hyvin vieraskielisille, koska opiskelijan kielitaito ja ammattiosaaminen kehittyvät samanaikaisesti. Kansainvälisen rekrytoinnin kautta tulleilla opiskelijoilla on taustalla paljon aiemmin hankittua osaamista erilaisten koulutusten ja alan työkokemuksen kautta, joka tunnistetaan ja tunnustetaan suoritettavaan tutkintoon.

Opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma tarvittavan osaamisen hankkimiseen. Koulutus on päätoimista opiskelua, joka vaatii opiskelijalta oma-aloitteisuutta ja itsenäistä otetta opiskeluun. Opiskelijat osoittavat osaamisensa todellisissa työtehtävissä näyttämällä. Opiskelijoilta saadun palautteen mukaan, he ovat olleet erittäin tyytyväisiä saamaansa koulutukseen. Koulutuksen läpäisyaste on korkea ja käytännössä kaikki valmistuneet ovat työllistyneet tai päässeet jatko-opintoihin.

Selvityksessä haastateltiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen työelämäopettajaa, jonka kokemuksen mukaan vieraskielisten lähihoitajaopiskelijoiden

odotukset suomen kielen oppimisesta työpaikoilla ovat erilaisia, koska heidän suomen kielitaidon lähtötasonsa vaihtelee. Kielen oppimisen lähtökohta on, että työpaikkaohjaajat puhuvat suomea opiskelijoiden kanssa. Tukikieltä tulisi käyttää mahdollisimman vähän. Selkokieliset oppimateriaaleista on paljon hyötyä sekä opiskelijoille, että työpaikkaohjaajille.

Yleensä opiskelijat toivovat saavansa harjoitella mahdollisimman paljon käytännön työtehtävissä tarvittavaa kielenkäyttöä yhdessä työpaikkaohjaajan kanssa. Opiskelijat arvostavat myös erittäin paljon säännöllisesti saatua palautetta kielitaidon kehittymisestä.

Kaikki opiskelijat eivät rohkene käyttää vasta kehittymässä olevaa suomen kieltä, vaan arastelevat työelämässä oppimisen vuorovaikutustilanteita. Osa opiskelijoista tuntee riittämättömän kielitaidon vuoksi jäävänsä ulkopuoliseksi työyhteisössä, mikä hidastaa kielenoppimista. Työpaikan kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri auttaa opiskelijoita käyttämään suomea aktiivisemmin ja luotavaisemmin. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on otettu käyttöön työnantajan tarjoama työyhteisövalmennus, jonka tavoitteena on antaa tukea opiskelijoiden työpaikkaohjaukseen, kehittää työpaikkaohjaajien kieli- ja kulttuuritietoisuutta, vastaanottavuutta ja kaksisuuntaista vuorovaikutusta monimuotoisessa työyhteisössä.

Työpaikkaohjaajat suhtautuvat myönteisesti ulkomaalaistaustaisiin opiskelijoihin ja kokevat heidän ohjaamisensa ja kielenoppimisen tukemisen mielekkääksi ja omia työtehtäviä rikastuttaviksi, mutta valitettavasti ohjaukseen käytettävissä oleva aika on riittämätöntä. Opiskelijoiden heikko suomen kielen lähtötaso koetaan ohjauksen kannalta liian kuormittavaksi ja tämä saattaa jopa vähentää työpaikkaohjaajien halukkuutta ottaa ohjattavakseen vieraskielistä oppisopimusopiskelijaa.

Oppilaitosten ja työpaikkojen välille tarvittaisiin tiiviimpää yhteistyötä. Hyviä kokemuksia on saatu esimerkiksi oppilaitoksesta työpaikalle jalkautuvan kieli-mentorin tuesta sekä opiskelijalle että työpaikkaohjaajalle. Erityisesti suomi toisena kielenä opettajien tulisi osallistua enemmän työpaikalla tapahtuvan kielenoppimisen ohjaamiseen.

Työpaikkaohjaajien on tärkeää käyttää selkeää kieltä ja varmistaa, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heille puhutaan. Työtehtävissä tarvittavan kielen oppiminen ja sujuva käyttäminen ovat tärkeä osa ammatillista kasvua, jonka pohjalta ammatti-identiteetti muodostuu. Oppilaitosten opettajien tehtävänä on tukea työpaikkaohjaajia ja valmentaa heitä kieli- ja kulttuuritietoiseen ohjaamiseen. Ammatillisen opettajankoulutuksen opetussuunnitelmaan tulisi sisällyttää kielitietoinen ohjaus, ja opetustehtävissä jo oleville opettajille tulisi tarjota täydennyskoulutusta monikulttuurisesta opetuksesta.

Työpaikkaohjaajakoulutus

Kansainvälisen rekrytinnin kautta tulleiden opiskelijoiden työpaikkaohjaajille tarjotaan räätälöityä työpaikkaohjaajakoulutusta, josta osallistujat ovat antaneet hyvää palautetta. Koulutuksiin osallistuneita kannustetaan käyttämään [Ohjaan.fi](https://ohjaan.fi) on verkkopalvelua, joka tarjoaa tukea ja työvälineitä työelämässä oppimisen ohjaukseen. Palvelu on suunnattu erityisesti työpaikkaohjaajille, mentoreille ja ammatillisille opettajille. Ohjaan.fi sisältää monipuolisia resursseja, kuten verkkokoulutuksia, materiaaleja ja ohjeita, jotka auttavat ohjaamaan opiskelijoita työpaikoilla. Palvelusta löytyvät muun muassa

- verkkokoulutukset, joissa käsitellään työpaikkaohjauksen perusasioita, osaamisen arviointia ja monikulttuurisuusosaamista, koulutukset ovat vuorovaikutteisia ja niitä ohjaavat kokeneet asiantuntijat
- työkalupakki, joka sisältää keskeiset oppimateriaalit ja työkalut työelämässä oppimisen ja ohjaamisen tueksi
- ohjauksen HELP-palvelu, josta voi saada henkilökohtaista apua ja neuvoja työelämässä oppimiseen ja ohjaamiseen liittyvissä kysymyksissä
- tietoa työpaikkaohjaajan, esimiehen, opettajan ja opiskelijan rooleista ja tehtävistä työelämässä oppimisessa.

Kehittämishankkeet

Ulkomaalaistaustaisen opiskelijoiden määrä ammatillisessa koulutuksessa on koko ajan kasvussa, ja suomen kielenoppimisen merkitys työpaikoilla korostuu. Kansallisissa kehittämishankkeissa on edistetty monin tavoin vieraskielisten opiskelijoiden suomen kielen oppimista ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallituksen rahoittamassa [KIELO](#)-hankkeessa kehitettiin ammatillisille kouluttajille ja työpaikkaohjaajille suunnatut valmennusohjelmat. Niiden avulla edistetään maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kielitietoista ohjausta. Hankkeen tuloksia on nähtävillä Kieliverkoston verkkosivuilla.

Marraskuussa 2024 päättyi Opetus- ja kulttuuriministeriön strategiarahoituksella toteutettu [VIERKO/FRIS](#)-hanke. Laaja 62 ammatillisen koulutuksen järjestäjän muodostama verkosto tuotti koulutus- ja kehittämiskokonaisuuden vieraskielisen koulutuksen kehittämiseen ja kotimaisten kielten laadun ja tarjonnan lisäämiseen. Hankekokonaisuutta koordinoi Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda ja ruotsinkielisen koulutuksen osalta Yrkesakademin i Österbotten. Koulutus- ja kehittämiskokonaisuuden teemat on jaettu kolmeen osa-alueeseen.

Vieraskielisten ammatillinen koulutus osa-alue muodosti kokonaisuuden ytimen, ja sen puitteissa tuotettiin työkaluja ja materiaalia opetuksen ja ohjauksen tueksi. Keskeisiä tuloksia olivat englanninkieliset YTO-verkkokurssit, selkokieliset oppimateriaalit, selkokielisten materiaalien koonti, osaamisen tunnistamisen opas, tekoälyn huomioiminen työkaluissa ja prosesseissa ja erilaiset kyselyt.

Monipuoliset oppimisympäristöt osa-alueen tarkoituksena oli lisätä osaamista opetuksen ja koulutuksen tueksi. Kehittämisen tärkeimpiä tavoitteita olivat kielitietoisuuden ja monimuotoisuuden lisääminen kaikissa oppimisympäristöissä. Siinä otettiin huomioon myös työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjauksen ja sen laadun parantaminen. Työpaikkaohjaajille luotiin omat perehdyttämispakettinsa. Hankkeen tuloksina syntyi erilaisia koulutuspaketteja, webinaareja, ohjeita ja esitteitä. Osiossa tehtiin myös kyselykartoitus työllistämisen ja työllistymisen esteistä.

Toimintamallit osa-alueen tulosten avulla koulutusorganisaatiot kehittivät omia prosessejaan ja menetelmiään. Pedagogisia toimintamalleja tehtiin kielitietoisuuden opetuksen edistämiseksi, osaamisen tunnistamiseen ja kielitaidon testaamiseen. Kehittämistyön tuloksia ovat mm. S2-opetuksen ja ohjauksen kehittämissuunnitelma, S2-opiskelijan polku, työkalut HOKS-keskusteluun, kielitaitotasoihin, digipedagoginen käsikirja, opas osaamisen tunnistamiseen, Hoks-Botti, S2-lärstudio ja verkostotyön tuki.

VIERKO-hankkeessa kehitetyt materiaalit on julkaistu Opetushallituksen [AOE.fi](#) -avointen oppimateriaalien kirjastossa yksitellen erillisinä tuotoksina. Materiaalit löytyvät tunnisteiden #vierko ja #vierko2024 avulla. Materiaalin saa ottaa omaan käyttöön ja sitä saa jatkokehittää käyttämällä Creative Commons -lisenssiä CC BY-SA 4.0.

6 Yhteenveto nykytilasta

6.1 Kielitaitovaatimukset ja kielitaidon arviointi

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden nykyiset kielitaitovaatimukset ovat alhaiset työn vaatimuksiin nähden ja myös muiden Pohjoismaiden asettamiin vaatimuksiin verrattuna. Tutkimus^{xlvi} on osoittanut, että esimerkiksi lääkärin työn kielellinen vaativuus on pikemminkin C- kuin B-tasoa. Myös tämän selvityksen mukaan muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden kielitaito ei aina vastaa työelämän todellisissa kielenkäyttötilanteissa vaadittavaa osaamista. Laillistamisen kielitaitovaatimuksen nostaminen C-tasolle merkitsisi kuitenkin käytännössä kohtuutonta hidastetta laillistamiselle, sillä suomen kielen opiskelu C-tasolle vaatii usein lähes 10 vuotta ja edellyttää, että kieltä päästään käyttämään aidossa työympäristössä.

Suomessa edellytetään sairaanhoitajalta, lääkäriltä ja hammaslääkäriltä kielitutkinnon suorittamista ennen laillistusta Suomessa. Lähihoitajista kielikokeen suorittavat ainoastaan ne, joilla tutkintokielenä on ollut muu kuin suomi. Suomeksi lähihoitajan tutkinnon suorittaneiden katsotaan oppivan kielen osana opintojaan. Ammatillisen kielitaidon arviointiin käytetään Yleistä kielitutkintoa eli YKI-testiä tai Valtionhallinnon kielitutkintoa (muista riittävän kielitaidon osoittamisen tavoista ks. lukua 1.3), koska ammatillisen kielitaidon arviointiin ei ole olemassa yhteisesti hyväksyttyä testiä tai arviointimatriisia. Yleiskielitaidon mittaamiseen suunnitellut testit eivät kuitenkaan anna luotettavaa kuvaa ammattikielen taidosta, koska kielenkäyttötilanteet, joiden ympärille testit on rakennettu, ovat erilaisia kuin terveydenhuollon ammattilaisen työtilanteet. YKI-testi saattaa tuottaa paremman tuloksen kuin mitä henkilön ammatillinen kielitaito on: jos henkilöllä ei ole ollut mitään kosketusta työelämään Suomessa, ammatillinen kielitaito ei ole voinut kehittyä, vaikka yleiskielen taito olisi jo riittävällä tasolla. Toisaalta ammattikielen taito voi olla hyvä, mutta henkilö ei pääse läpi YKI-testistä, jos ei hallitse yleiskielen sanastoa ja rakenteita tai ei ole harjaantunut tekemään sentyyppisiä tehtäviä kuin YKI-testissä käytetään. Lisäksi ongelmana on, että YKI-testeihin on pitkät jonot.

Ammatillisen kielitaidon arviointiin on eri hankkeissa kehitelty menetelmiä, joita ei kuitenkaan ole otettu laajemmin käyttöön. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston 2014–2015 toteuttamassa ammatillisen kielitaidon arviointikokeilussa^{xlvii} luotiin työelämän kielenkäyttötilanteisiin perustuva arviointimenetelmä sairaanhoitajille. SAILA-hankkeessa suunnitellaan parhaillaan kielitaidon arvioinnin kehittämistä siten, että harjoittelupaikassa ohjaaja ja S2-opettaja yhteistyössä arvioisivat kielitaidon riittävyyden kyseisessä työtehtävässä. Tavoitteena on, että tämä arviointi voisi korvata YKI-testin laillistamisprosessiin liittyvänä kielitaidon arviointina.

Ammatillinen kielitaito ja yleiskielen taito eivät ole toisistaan erillisiä vaan limityvät toisiinsa monella tavalla. Esimerkiksi kieliopin perusrakenteita ja kielen perussanastoa tarvitaan myös ammattikielessä. Yleiskielenkin taidot kehittyvät samalla ammatillisen kielitaidon karttuessa, kun kielenkäyttäjä oppii käyttämään monipuolisempia ja idiomaattisempia rakenteita ja sanastoa. Toisaalta yksinkertaisia ammattikielen fraaseja voi oppia jo alkeiskielitaidolla. Ammatillista kielitaitoa ja yleiskielen taitoa ei pidä liian tiukasti erottaa toisistaan myöskään siksi, että potilasvuorovaikutukseen tarvitaan myös yleis(puhe)kielen hallintaa.

Koska lääkäreiden ja sairaanhoitajien laillistamisprosessi ei täysin pysty varmistamaan kielitaidon riittävyyttä, työnantajan vastuulle jää arvioida, onko työntekijällä riittävä kielitaito tehtäviinsä.

Tämä koetaan työelämässä haasteellisena, koska esihenkilöillä ja mentoreilla ei ole osaamista kielitaidon arviointiin. Kielitaidon arviointiosaamista ei ole myöskään esimerkiksi lääkäreiden laillistamiskuuasteluihin kuuluvan potilastentin arvioijilla.

STM:n selvitys (2024) ehdottaa, että laillistuja voisi työskennellä rajoitetulla toimiluvalla enintään kaksi vuotta. Työskentely tapahtuisi ammatillaisen valvonnassa, kunnes kielitaito on riittävä. Edelleen on selvittämättä, kuka ja millä menetelmällä kielitaidon arvioisi.

Lähihoitajille Valvira myöntää ammattioikeuden suomen kielellä suoritettun sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteella, eikä kielitaitoa ei erikseen tarkisteta. Tutkinnon suorittaminen ei kuitenkaan välttämättä tuota sosiaali- ja terveysalan työtehtävissä tarvittavaa kielitaitoa. Erityisesti työnantajat kokevat

tämän ongelmalliseksi, koska heillä on viime kädessä vastuu henkilöstön riittävästä suomen kielitaidosta.

Sote-alalta puuttuvat yhtenäiset kielitaidon vaatimukset ja osaamisen viitekehys, jossa olisi määriteltynä suomen kielen osaamisen osalta koulutuksen aloittamisen lähtötaso, koulutuksen suorittamisen aikana saavutettava tavoitetaso, rekrytoinnin lähtötaso ja työssäoppimisen tavoitetaso.

6.2 Laillistusprosessin tai ammattipätevyyden hankkimisen aikainen koulutus

Laillistamisprosessin aikainen kielikoulutus lähtee lääkäreillä B1-tasolta ja sairaanhoitajien pätevyitysmiskoulutuksessa A2-tasolta.

Lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentavaan koulutukseen suuri osa haki-joista tulee kotoutumiskoulutuksen kautta. Kotoutumiskoulutuksessa kielitaidon tavoitetaso on B1.¹⁴ Kyseistä tasoa kutsutaan kynnystasoksi, koska tätä tasoa vaaditaan usein esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen pääsyyn tai Suomen kansalaisuuden saamiseen. Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että kaikki kotoutumiskoulutusten osallistujat eivät saavuta tavoitetasoa, vaan jäävät useimmiten tasolle A2.2^{xlviii}. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että he tarvitsevat kotoutumiskoulutuksen jälkeen vielä muuta kielikoulutusta ennen siirtymistä työelämään. Huomionarvoista lääkäreiden kielitaitotasossa on myös se, että heidän kielitaitoprofiilinsa saattaa poiketa aikuisen maahanmuuttajan tyypillisestä kielitaitoprofiilista. Esimerkiksi Seppälän⁴⁷ sekä Huhdan ym.^{xlix} tutkimusten mukaan useimmilla kotoutumiskoulutuksen päättävillä heikoin kielitaidon osa-alue on kirjoittaminen ja vahvimpia ovat puhumisen taidot. Lääkäreiden kohdalla tämä ei kuitenkaan näytä pitävän paikkansa. Heille tavallisinta on, että jos jokin kielitaidon osa-alue jää alle B1:n, se on puhuminen tai puheen ymmärtäminen. Vahvimpia lääkäreillä ovat luetun ymmärtämisen taidot ja usein myös kirjoittaminen.

Lääkärrien laillistamiskokeisiin valmentavassa koulutuksessa joka vuosi osa hakijoista jää valitsematta koulutukseen siksi, että heidän kielitaitonsa ei täytä

koulutuksen lähtötasovaatimusta B1. Tämä tarkoittaa, että kotoutumiskoulutuksen ja laillistamiskokeeseen valmentavan koulutuksen väliin jää aukko taitotasolle A2.2-B1.1. Laillistamiskokeeseen valmentavan koulutuksen pääsyvaatimuksia ei kuitenkaan ole mahdollista höllentää, koska ammatillisen opetuksen seuraaminen ei onnistu alemmalla kielitaidolla.

Lääkäreiden laillistamiskokeisiin valmentavaa koulutusta on tarjolla vain Tampereella. Tarjontaa olisi hyvä olla myös muissa kaupungeissa, koska lähiopeutukseen osallistuminen on haastavaa eri puolilta Suomea tuleville osallistujille. Osallistujat toivoisivat myös verkko-opetustarjontaa, kun taas koulutuksen opettajat korostavat kontaktiopetuksen tärkeyttä S2-oppijan suullisen kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä.

Sairaanhoitajia kouluttavat ammattikorkeakoulut tarjoavat omille opiskelijoilleen suomen kielen opetusta, josta osa on integroituna ammatilliseen opetukseen. Savonia amk tarjoaa avoimen amk:n opintoina terveystieteiden suomea kolme eri tasoista 5 opintopisteen verkkokurssia, joita ovat opiskelleet eri ammattikorkeakoulujen laillistamiskoulutuksessa olevat.

Sekä lääkäreillä että sairaanhoitajilla laillistamisprosessin aikana tarjottava opetus perustuu kielenopettajan ja hoitotyön-/lääkäriopettajan tiiviiseen yhteistyöhön, jonka rakentaminen on pitkäjänteistä työtä. Toistaiseksi lääkäreiden ja sairaanhoitajien laillistamiskoulutuksia on kuitenkin rahoitettu hankepohjalta. Lisäksi ammattikorkeakouluissa on sairaanhoitajien laillistamiskoulutuksessa ongelmaksi tunnistettu S2-opettajien puute.

Hammaslääkäreiden pätevyyskoulutus sisältää hammaslääketieteen substanssiopetusta ja taito-opetusta perustutkinto-opetukseen integroituna. Erityisen suuri merkitys on taito-opetuksella, koska valmentava koulutus on ainoa paikka, missä laillistamista odottavat hammaslääkärit pääsevät harjoittelemaan toimenpiteitä. Myös suomen kielen opetus oli aiemmin integroitu tutkinto-opiskelijoiden kieli- ja viestintäopintoihin, mutta nyt hammaslääkäreille ollaan kehittämässä räätälöityä S2-opetusta.

Hammaslääkäreiden pätevyyskoulutukseen otetaan alle kymmenen opiskelijaa vuodessa, vaikka tarve olisi huomattavasti suurempi.

Lähihoitajilla alkuvaiheen kielikoulutus toteutetaan lähtömaissa. Lähtömaiden suomen kielikoulutukset ovat yritysten kaupallisia palvelutuotteita, joita pidetään ainakin osittain liikesalaisuuksina. Opetus painottuu verkko-opintoihin, mikä näkyy erityisesti käytännön kielitaidon puutteena työelämässä. Lähihoitajakoulutukseen vaadittava A2-tason suomen kielitaito testataan koulutuksen tarjoajien omilla testeillä, eikä yhteistä standardoitua käytäntöä ole luotu, jotta testitulokset olisivat vertailtavissa.

Koulutuksen järjestäjät toteuttavat eri tavoin suomi toisena kielenä opetusta sosiaali- ja terveysalan tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Yhteisten tutkinnon osien Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osassa on Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä, pakolliset osaamistavoitteet 4 osp. Jotta kyseisen vaatimustason mukainen osaamisen hankkiminen olisi mahdollista, tulisi opiskelijoiden suomen kielen lähtötason olla vähintään A2.2. Osa koulutuksenjärjestäjistä on tarjonnut opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja (OPVA) kyseisen lähtötason saavuttamiseksi. OPVA-opintojen rahoitus päättyy vuoden 2025 lopussa. Osa koulutuksenjärjestäjistä on puolestaan tarjonnut opintojen alussa omia paikallisia yhteisten tutkinnon osien valinnaisia toteutuksia opiskelijoiden suomen kielen lähtötason saamiseksi A2.2 tasolle. Tällöin yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvia valinnaisia opintoja käytetään lähihoitajakoulutuksessa tarvittavan peruskielitaidon hankkimiseen.

6.3 Harjoittelut ja työelämässä oppiminen

Ammatillisen kielitaidon kehittymisen kannalta yksi olennaisimmista kohdista on se, miten laillistamisprosessiin sisältyvä harjoittelu tai työelämässä oppiminen saadaan parhaiten tukemaan kielen opiskelua. Lääkäreillä 6 kk:n amanuenssiharjoittelu tulee suorittaa ennen kirjallisiin laillistamiskuulusteluihin osallistumista. Viralliset kielitaitovaatimukset eivät koske amanuensseja, koska kielitaitotodistus tulee toimittaa Valviralle vasta kliniseen kuulusteluun ilmoittauduttaessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että amanuenssin kielitaidon varmistaminen jää työnantajan vastuulle, jolloin amanuenssina voi periaatteessa olla henkilöitä, jotka ovat suomen kielen opiskelussa hyvinkin alkuvaiheessa. Se saattaa johtaa siihen, että amanuenssi ei suoriudu tehtävistään

ja joutuu seurailemaan sivusta muiden työtä, mikä ei edistä työyhteisöön integroitumista eikä kielen oppimista parhaalla tavalla¹. S2-alalla korostetaan varhaisen työhön pääsyn tärkeyttä kielenoppimisessa, mutta amanuenssin työtehtävät ovat kielellisesti sen verran vaativia, että amanuenssuurin aloittaminen liian aikaisin ei ole tarkoituksenmukaista.

Amanuenssipaikan etsiminen on lääkärin omalla vastuulla. Lääkärien laillistamiskokeisiin valmentavissa koulutuksissa tuetaan amanuenssipaikkojen etsintää mm. auttamalla hakuasiakirjojen päivittämisessä. Muutamassa koulutustoteutuksessa on myös kokeiltu amanuenssipaikkojen etsimistä valmiiksi koulutettaville, mutta se on osoittautunut haastavaksi. Harjoittelupaikkoihin jaettava on laadittu ”harjoittelun lokikirja” eli harjoittelun tavoitteet, joiden toteuttamista on tarkoitus seurata esimiehen kanssa. Lokikirja ei kuitenkaan ole laajemmin käytössä kuin koulutuksen yhteydessä.

Sairaanhoitajilla laillistaminen edellyttää työelämässä harjoittelua puuttuvan tai puuttuvien EU-direktiivin määrittelemien työelämäharjoittelujen osalta. Harjoitteluja ei voi suorittaa, ellei osaa riittävästi suomen kieltä (vähintään B1-taso), koska harjoittelijan on pystyttävä vuorovaikutukseen ammattilaisten, potilaiden ja omaisten kanssa sekä osattava kirjata. Harjoittelupaikan saamisen osalta ei ole kielen osaamisen testiä, vaan kielitaidon riittävyyden arvioi työnantaja esimerkiksi haastattelun perusteella. Harjoitteluun valitsevilta henkilöiltä kuitenkin puuttuu kielitaidon arviointiosaaminen (ks. lukua 6.1), ja tämä johtaa usein siihen, että laillistuja ei saa harjoittelupaikkaa. Jos laillistujalla on Suomessa suoritettu lähihoitajan koulutus, johon on sisältynyt S2-opetusta, Valvira ei edellytä kielikoetta (YKI3), mutta harjoittelupaikan hakijan suomen kielen osaaminen voi olla niin huono, ettei hän pääse harjoitteluun.

Oppisopimuskoulutuksessa olevien vieraskielisten lähihoitajaopiskelijoiden työnantajien mukaan heille jää liikaa vastuuta sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävän kielitaidon varmistamisessa. Työelämässä olevien ulkomaalaistaustaisten lähihoitajien suomen kielitaito koetaan riittämättömäksi sekä opintojen aikana että valmistumisen jälkeen. Tämä ilmenee haasteina ammatillisissa viestintä- ja vuorovaikutustaidoissa, tiimityötaidoissa ja työtehtävien hoitamisessa. Riittämätön kielitaito näkyy esimerkiksi

- kuullun ymmärtämisen ja puheen tuottamisen vaikeutena vuorovaikutuksessa ikääntyneiden kanssa

- vammaispalveluiden asiakkaan toimintakyvyn arvioinnissa käytettävän RAI-testin käsitteiden hallinnan puutteena
- riittämättömänä kielitaitona asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman toteuttamisessa ja päivittämisessä
- rakenteisen kirjaamisen käsitteiden hallinnan puutteena sähköisessä kirjaamisessa
- riittämättömänä työnantajan lääkehoitosuunnitelmassa lähihoitajalta vaadittavan lääkehoidon osaamisena, koska osa lähihoitajaksi valmistuneista ei läpäissyt LOVE-tenttiä riittämättömän suomen kielitaidon vuoksi.

6.4 Kielen oppiminen työssä laillistamisen tai tutkinnon valmistumisen jälkeen

Työntekijän kielitaito pyritään varmistamaan jo rekrytointivaiheessa ja sitä halutaan tavoitteellisesti kehittää ammatillaisen työuran edetessä. Kielen oppimisen tukemisessa työnantajien käytännöt kuitenkin vaihtelevat: osalla työnantajista on käytössään monenlaisia tukimuotoja ja työntekijöitä ohjataan kielen opiskeluun työajalla, mutta on myös työnantajia, joilla ei ole minkäänlaista koulutusta tarjolla eikä opiskeluun saa käyttää työaika.

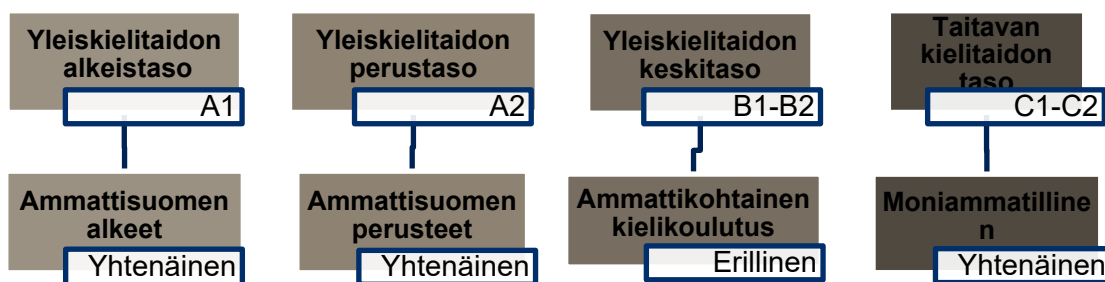
Kansainvälisen rekrytoinnin myötä henkilöstön vastuu vieraskielisten työntekijöiden perehdytyksestä on lisännyt työn vaativuutta. Muuta kuin suomen kieltä äidinkielenään puhuvien suomen kielen oppimisen tuki kuormittaa kollegoita ja henkilöstön hyvinvointi ja työyhteisön kantokyky ovat joutuneet koetukselle. Monikieliset työyhteisöt ovat arkea ja sosiaali- ja terveysalalla on kehitetty muun muassa kielitietoisia käytänteitä edistämään ulkomaisen työvoiman kaksisuuntaista vuorovaikutusta suomen kielellä. Vaikka työyhteisöissä on tehty monia kehittämistoimia, niin tukea ja toimintamallien kehittämistä tarvitaan edelleen.

7 Keskeiset johtopäätökset ja suositukset

Tässä luvussa kootaan yhteen kaikkia tässä raportissa käsiteltyjä ammattiryhmiä koskevat keskeisimmät johtopäätökset ja yhteiset suositukset, jotka ovat sovellettavissa sekä suomen että ruotsin kielen oppimiseen.

7.1 Yhteisen kielikoulutuksen toteutusmalli

Selvitysryhmä suosittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille osittain eriytyvää ja osittain yhteistä kielikoulutusta. Suositeltava toteutusmalli on kuvattu alla olevan kaavion avulla. Yhtenäisellä viitataan terveysalan moniammatilliseen koulutukseen ja erillinen on kullekin ammattiryhmälle erikseen toteutettua koulutusta.

Kuvio 5. Terveys- ja terveydenhuollon ammattilaisille suositeltava koulutusmalli.

Johtopäätös 1: Alkeistason kielitaidon hankkiminen

Yleiskielen alkeistason kielitaidon hankkimiseen on eri ammattiryhmillä käytössä useita reittejä (lähtömaakoulutukset, kotoutumiskoulutukset, valmentavat koulutukset ja itsenäinen opiskelu). Koulutuksentarjoajia on paljon, mutta

koulutusten taso ja oppimistulokset vaihtelevat, eivätkä kaikki osallistujat saavuta tavoiteltavaa taitotasoa.

Suositus: Kansainvälisen rekrytinnin kautta Suomeen tulevien ammattilaisten kielikoulutuksesta ja siinä saavutettavasta tasosta vastaa rekrytoija. Rekrytoiva yritys tai työnantaja voi järjestää koulutuksen itse tai hankkia sen kielikoulutusta tarjoavalta taholta, mutta koulutuksille tarvitaan yhteiset osaamistavoitteet ja arviointikriteerit.

Lähihoitajien alkeistason kielikoulutus vähintään tasolle A1.3 asti tulee hankkia lähtömaassa, mutta siitä eteenpäin koulutus olisi perusteltua toteuttaa Suomessa, jotta oppiminen tapahtuu aidossa kieliympäristössä. Kouluttajilla pitää olla Suomi toisena kielenä -opettajan pätevyys.

Johtopäätös 2: Lääkärien ja sairaanhoitajien laillistamiskoulutuksen tai lähihoitajakoulutuksen pääsyyvaatimusten mukaisen kielitaidon hankkiminen

Laillistamisprosessin tai lähihoitajakoulutuksen aloittaminen edellyttää sairaanhoitajilla ja lähihoitajilla A2 ja lääkäreillä B1 kielitaitotason saavuttamista. Selvityksen mukaan läheskään kaikkien omaehtoiseen koulutukseen tai kotoutumiskoulutuksiin osallistuneiden kielitaito ei ole ollut vaadittavalla tasolla laillistamiskoulutukseen hakeutuessa ja tämän vuoksi osa hakijoista jää valitsematta riittämättömän kielitaidon vuoksi. Hakijan kannalta tämä tarkoittaa, että hänen täytyy itse löytää täydentävää kielikoulutusta, jonka tarjonta on hajanaista ja vaihtelee eri puolilla maata. Lähihoitajilla puolestaan tutkintokoulutuksen alussa ilmenevät kielitaito-ongelmat liittyvät lähtömaakoulutuksen vaihtelevaan laatuun.

Nykyisin tällä taitotasolla A2-B1 tarjolla oleva kielikoulutus keskittyy yleiskielitaitoon, eikä ammatillista kielikoulutusta ole juurikaan tarjolla.

Suositus: Yleiskielitaidon osalta on varmistettava, että kaikille on tarjolla kotoutumiskoulutusta vastaavaa alkuvaiheen kielikoulutusta. Lisäksi tarvitaan sosiaali- ja terveysalan ammattikieleen keskittyvä koulutus, joka voi olla eri ammattiryhmille (lääkäri, sairaanhoitaja, lähihoitaja) yhteinen. Koulutuksen aikana osallistuja hankkii laillistamiskoulutuksen tai lähihoitajakoulutuksen pääsyyvaatimuksena olevan kielitaidon. Koulutus voi olla pääosin verkossa osallis-

tujan omassa aikataulussa toteutettavaa, mutta suullisen kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen osaaminen on varmistettava kontaktiopetuksessa. Koulutuksen suunnittelussa tulee hyödyntää aiemmissa eri koulutusasteiden kehittämishankkeissa tuotettuja hyviä käytänteitä ja oppimateriaaleja.

Selvitysryhmä suosittelee kansallista kehittämishanketta, jonka tavoitteena on suunnitella, pilotoida ja jalkauttaa sosiaali- ja terveysalalle suuntautunut A2.1–A2.2 tasoinen kielikoulutus. Hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa olisivat mukana yliopistokoulutus, ammattikorkeakoulut ja toisen asteen ammatillinen koulutus. Suunnittelutyö tulisi käynnistää mahdollisimman pian, ja arvio hankkeen kestosta olisi noin puolitoista vuotta. Kehittämishankkeen jälkeen koulutuksen voi toteuttaa esimerkiksi työvoimakoulutuksena.

Johtopäätös 3: Laillistamisprosessin tai lähihoitajakoulutuksen aikainen kielikoulutus

Selvitystyö on osoittanut, että laillistamisprosessin / ammattipätevyyden hankkimisen aikana kaikilla ammattiryhmillä on nykyiselläänkin toimivia ratkaisuja suomen kielen opetuksessa, kuten S2-opetuksen ja ammattiosaamisen integrointi, yhteisopettajuus ja henkilökohtainen kielivalmennus. B-taitotasolla ammattiryhmien eriyttäminen on perusteltua, sillä lääkäreiden ja hoitohenkilökunnan tyypilliset kielenkäyttötilanteet eroavat jonkin verran toisistaan, ja lääkäriltä vaaditaan enemmän abstraktia tiedonkäsittelyä ja sitä tukevaa kielitaitoa. Lääkäreille käytössä oleva valtakunnallinen koulutusmalli on toimiva. Sairaanhoidajille on parhaillaan työstettävänä laillistamiskoulutusmalli, joka valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä. Lähihoitajakoulutukseen tarvitaan sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon perusteisiin pohjautuva kansallinen toteutusmalli kansainvälisesti rekrytoitujen oppisopimuskoulutukseen.

Suositus: Nykyisiä ja parhaillaan kehitteillä olevia koulutusmalleja tulee edelleen kehittää ammattikohtaisesti. Kielen opetus tulee integroida ammatilliseen opetukseen kaikilla tasoilla opetussuunnitelmatyöstä yksittäisiin opetustilanteisiin. Kielenopetuksessa tulee ottaa huomioon ammattikielen tilanteisuus ja toiminnallisuus, mutta B-taitotasolla korostuu myös systeemisen kielitaidon eli kielen rakenteiden ja sanaston hallinnan merkitys.

Kielen opetuksen tulee pohjautua yksilöllisten osaamistavoitteiden laatimiseen ja opintojen vaiheittaiseen etenemiseen joustavasti opiskelijan omassa aikataulussa. Oppijalle tulee antaa henkilökohtaista palautetta suomen kielen

osaamisesta kirjallisesti ja suullisesti ja ohjata häntä kielen opiskelussa koko koulutuksen ajan. Yksilöllistetty oppimisen tukeminen vaatii resurssia. Riittävä resurssi tulee varmistaa, kun laillistamisväylä rakennetaan.

Työharjoittelun tai työelämässä oppimisen aikaisen kielen oppimisen tulee olla tavoitteellista ja suunnitelmallisesti ohjattua. Harjoittelun ja työelämässä oppimisen ohjaamiseen tulee kehittää tiiviimpiä yhteistyömuotoja oppilaitoksen ja työelämän välille. Suomi toisena kielenä -opettajalla tulee olla selkeästi määritetty rooli harjoittelun ja työelämässä oppimisen ohjaamisessa. Välineenä voidaan käyttää esimerkiksi kielisopimusta/ kielihopsia/kielihoksia, jossa kuvataan oppijan lähtötaso ja määritellään henkilökohtaiset osaamistavoitteet harjoittelujakson tai työelämässä oppimisen ajalle. Lisäksi kielen oppimisen suunnitelmassa määritellään opiskelijakohtaisesti, millaista tukea ja palautetta opiskelija toivoo ohjaajalta ja muulta työyhteisöltä. Työpaikkaohjauksessa käytettävä kieli on suomi, ja ohjaajalta edellytetään vähintään B2-tason kielitaitoa. Työpaikkaohjaajia ohjataan selkeän suomen kielen käyttöön, ja tukikieltä käytetään ohjauksessa harkitusti siten, että se ei hidasta suomen kielen oppimista.

Johtopäätös 4: Kielen opiskelu työelämässä ammattioikeuden saavuttamisen jälkeen

Ammattioikeuteen vaadittava kielitaitotaso ei ole sama kuin työelämän todellinen vaatimustaso, joka tutkimusten mukaan vastaa useissa tilanteissa lähinnä C-tasoa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kielen oppimisen on jatkuttava työssä ammattipätevyyden saavuttamisen jälkeen.

Lainsäädännön mukaan työnantaja vastaa siitä, että terveydenhuollon ammatihenkilön kielitaito on hänen tehtäviinsä riittävä. Ilman yhdenmukaisia välineitä kielitaidon arviointiin työpaikoilla työnantajien mahdollisuudet noudattaa tätä velvoitetta ovat kuitenkin rajalliset. Myös työnantajien käytännöt tarjota henkilöstölleen kielikoulutusta ovat tällä hetkellä kirjavia.

Selvityksen mukaan työyhteisöjen kieli- ja kulttuuritietoisuus on kehittymässä, ja työpaikoilla on jo käytössä hyviä käytänteitä, esimerkiksi perehdytys suunnitelmat ja kehityskeskustelut, joissa huomioidaan suomen kielen oppiminen. Vahvistusta kuitenkin tarvitaan siihen, että uudet toimintamallit voivat läpäistä koko organisaation, niiden ohjausvaikutus on riittävän läpinäkyvää ja niiden toteutumista arvioidaan.

Suositus: Työnantajan vastuuta työntekijöiden kielitaidon suunnitelmallisesta kehittämisestä ja sen rahoittamisesta on lisättävä. Esimerkiksi yhteistyö- ja hyvinvointialueilla on mahdollista tehdä suunnitelmallista yhteistyötä kielikoulutuksen kehittämisessä osana TKKIO-suunnittelua.

Työpaikoille tulisi luoda kielistrategiat, joissa määritellään kielen oppimisen tuki muuta kuin suomea/ ruotsia äidinkielenään puhuville työntekijöille. Toisen kielen oppimisen asiantuntija tarvitaan mukaan kielistrategioiden laatimiseen. On tärkeää saada luotua tiivis yhteistyö työpaikan ja S2-opetusta tarjoavan koulutuksentarjoajan välille, jotta S2-asiantuntijuutta voidaan hyödyntää työpaikan toimintamallien suunnittelussa ja toisaalta S2-opettaja pystyy kerryttämään asiantuntemusta terveysalan kielen erityistarpeista.

C-taitotasolle tarvitaan työpaikalla tapahtuvaa, moniammatillista kielikoulutusta ja/tai ohjausta, joka ottaa huomioon oppijan yksilölliset tarpeet. Kielen oppimisessa voidaan hyödyntää mentorointia ja kielen oppijoiden vertaistukea, esimerkiksi kielikahviloita, jotka kielen oppimisen lisäksi tukevat yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Lisäksi tarvitaan työpaikoilla toteutettavaa, uusia teknologioita hyödyntävää ja digipedagogista moniammatillista koulutusta, joka sisältää muun muassa simulaatioita, joissa harjoitellaan työelämän kielenkäyttötilanteita. Selvitysryhmä suosittelee kehittämishanketta, jonka tavoitteena on suunnitella ja pilotoida yhteinen, moniammatillinen C-tason kielikoulutus työelämässä oleville. Koulutukseen tarvitaan yhteinen materiaalipankki, jossa olisi esimerkiksi simulaatiotilanteiden kuvauksia (skenaariot), analysoitavia videoita ja tekstejä, oppimistehtäviä sekä ohjauksen malleja. Siihen voisi kuulua myös monialaisia, vuorovaikutteisia terveysalan suomi -webinaareja, aiheina esimerkiksi asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvät sisällöt, turvallisuuskulttuuri työyhteisössä, näyttöön perustuvan toiminnan kehittäminen ja arviointi sekä Käypä hoito ja Hotus -suosituksiin perehtyminen ja niistä keskustelu.

Hankkeessa voitaisiin käynnistää kieliklinikkatoiminta S2-opettajien jatkuvan oppimisen palveluna. Kieliklinikkatoiminnasta on jo olemassa hyviä toimintamalleja (esim. SIMHE).

Johtopäätös 5: Ammatillisen kielitaidon arviointi ja testaaminen

Äidinkielenään muuta kuin suomea/ruotsia puhuvien ammattihenkilöiden kehittyvää suomen/ruotsin kielitaitoa ei nykyisellään testata suunnitelmallisesti.

Ammatissa tarvittavan kielen osaamisen arviointiin ei ole käytettävissä yhdenmukaisia arviointivälineitä, eikä työnantajilla ei ole kielitaidon arviointiin tarvittavaa osaamista.

Suositus: Sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöiltä vaadittavan suomen/ruotsin kielen osaaminen tulee varmistaa sekä yleis- että ammatillisen kielitaidon osalta. Ammattipätevyyden hankkimisen aikaisen kielikoulutuksen jälkeen kaikilla sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöillä tulee olla toimiva itsenäinen suomen/ruotsin kielitaito (B2.2), joka on nykyisiä vaatimuksia korkeampi. Se vastaa valtionhallinnon kielitutkinnon (VTK) tasoa hyvä. (ks. taulukko 5, s.24)

Ammatillisen kielitaidon arviointiin on ryhdyttävä kehittämään yhdenmukaisia arviointimenetelmiä ja otettava käyttöön sosiaali- ja terveysalan YKI-kielitestit asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi vuoden 2028 loppuun mennessä. Testin läpäiseminen olisi laillistamisen edellytys sekä työnantajalle keino varmistaa, että työntekijällä on riittävä kielitaito. Kokonaan uuden kielitestin laatiminen on kuitenkin paljon aikaa ja resursseja vaativa työ. Ensimmäisessä työnantajien käyttöön pitäisi myös laatia yhteisiä arviointimatriiseja välineeksi kielitaidon arviointiin kehityskeskusteluissa. S2-asiantuntija olisi hyvä saada mukaan työpaikalla tehtäviin arviointeihin.

7.2 Kielikoulutuksen kustannukset ja rahoitus

Tässä esitellään esimerkkinä laillistettavien sairaanhoitajien suomen kielen koulutuksen kustannukset. Lääkäreiden kielikoulutus sisältyy laillistamiskokeisiin valmentavaan koulutukseen, ja siitä on toimiva malli käytössä, joten sen rahoitusta ei arvioida tässä. Lähihoitajakoulutus järjestetään valtionosuusrahoituksella, ja koulutus sisältää myös suomen kielen opetuksen. Suomen kielen koulutuksen kustannusten arviointia tehtiin käynnissä olevien sairaanhoitajien laillistamisen JOTPA-hankkeiden tuottaman tiedon pohjalta kielikoulutuksen osuudesta laillistumisprosessin eri vaiheista ja lähihoitajakoulutuksessa sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon rahoitusmallin osalta Toimeksiantajan ohjeen mukaisesti kustannuksia tarkastellaan yhtä laillistujaa kohti. Kustannuslaskentaa suomen kielen oppimisen osalta ei ole aiemmin tehty, joten kustannusten laskenta perustuu pääosin Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeen perusteella tehtyyn arvioon suomen kielen oppimiseen tarvittavasta S2 opettajan työmäärästä. Kustannusten arviointia varten on haastateltu Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeen projektipäällikkö Lotta Tiikkaista, Laurea ammattikorkeakoulusta sekä S2 kielen opettajaa Kukka-Maaria Raatikaista ja hankkeen vastuulehtori Merja Natusta Savonia ammattikorkeakoulusta.

Kustannusten laskennassa on käytetty suomen kielen opettajan (S2) työtunnin palkkakustannuksena 50 €/tunti. Kokonaiskustannusten osalta käytetään 30% yleiskustannusta, joka lisätään S2 opettajien työtuntien määrän laskennalliseen kokonaiskustannukseen.

Kustannuksia tarkastellaan laillistettavan sairaanhoitajan kielen oppimisen neljässä eri vaiheessa: 1. Laillistamisväylään hakeutuessa ja hyväksyttäessä, 2. Terveysalan suomen kielen oppimisessa ennen laillistamisen edellyttävää harjoittelua, 3. Terveysalan suomen kielen oppiminen laillistamisen edellyttämän harjoittelun aikana, 4. Riittävän suomen kielen osaamisen varmistaminen ennen laillistusta.

1. Laillistamisväylään hakiessa ja hyväksyttäessä: Laillistamisväylään hakeuduttaessa lähtötaso vaatimus suomen kielen osaamiselle on A2, Valinnassa suomen kielen arviointi yhdistetään ammatillisen osaamisen arviointiin eli S2 kielen opettaja on mukana laillistujan osaamisen kehittämistarpeen arvioinnissa

S2 opettajan työaika:

- Valmistautuminen laillistujan suomen kielen osaamisen arviointiin osana valintatilaisuutta. Laillistujan suomen kielen osaamista osoittaviin dokumentteihin perehtyminen ja yhteydenpito laillistujan, **2 t/ laillistuja**
- Kirjallisen tuotoksen arviointiin tarvittava työaika **20 min/ laillistuja**
- Ryhmä- tai yksilöhaastatteluun osallistuminen. Arvioinnin kohteena puhutun kielen ymmärtäminen ja puheen tuottaminen käytössä arviointiohjeet, jotka tuotettu hankkeessa, **30 min / laillistuja**
- Yhteenvedo laillistujan suomen kielen osaamisen tasosta eri osa-alueilla ja sen perusteella yksilöllisen kielen oppimisen suunnitelman laatiminen yhdessä laillistujan kanssa, **1 t 30 min/ laillistuja**
- Tuki Valviran hakemuksen laatimiseen, toteutus työpajoissa **40 min/ laillistuja**

Yhteensä S2 kielen opettajan työmäärä: 5 t

2. Terveysalan suomen kielen oppiminen ennen laillistamisen edellyttämää harjoittelua

- Laillistuvan sairaanhoitajan kielen oppiminen on integroitu läpi laillistamisprosessin. Harjoitteluja ennen laillistujan kielitaitotaso B1.

S2 opettajan työaika:

- Sairaanhoitajaksi Suomessa -hankkeessa on Savonia ammattikorkeakoulu tuottanut avoimen ammattikorkeakoulun tarjontaan 3X 5 op Terveysalan suomi opintoja tasoille A2, B1 ja B2 (yhteensä 15 op). Opintojen ylläpidon ja opiskelijakohtaisen suoritusten kirjaamisen osalta Savonia amk:n arvio on 1 t/ laillistuja/ 5 op verkkokurssi. Mikäli laillistuja suorittaa tarjotut kolme verkkokurssia työtuntimäärä on **3 t/ laillistuja**.
- Suomen kielen verkkokurssien lisäksi laillistujien suomen kielen oppimiseen on ammattiaineiden opetuksen kanssa rinnakkain tarjonnassa suomen kielen ryhmä opetusta 1 tunti/ viikko, joka tekee 40 t/ ryhmä eli **2t / laillistuja**.
- Suomen kielen opetusta on integroitu ammattiaineiden opintoihin S2 ja hoitotyön opettajan yhteisopettajuutena. Opetus toteutuu ryhmäopetuksena (10–15 opiskelijaa / ryhmä) työpajoissa ja simulaatioissa, yhteensä 10 opetuskertaa, 4 t/ opetuskerta, yhteensä 40 t/ ryhmä, joka tarkoittaa **4 t/ laillistuja**.

- Lisäksi suurimmalle osalle laillistujista on tarpeellista saada yksilöllistä suomen kielenvalmennusta YKI 3 tason saavuttamiseksi, **2-3 t/laillistuja**

Yhteensä S2 kielen opettajan työmäärä: 12 t/ laillistuja

3. Terveysalan suomen kielen oppiminen laillistamisen edellyttämän harjoittelun aikana

Harjoittelujen määrä vaihtelee laillistujakohtaisesti riippuen hänen koulutuksestaan ja työkokemuksesta. Laskennassa on käyty keskimääräistä harjoitteluviikkojen määrää (10 viikkoa).

S2 kielen opettajan työaika:

- Harjoitteluissa käytetään suomen kielen oppimisen tukena Kieli-
buusti -hankkeessa tuotettua kielisopimusta sekä kielen oppimisen henkilökohtaista oppimissuunnitelmaa, **2 t/ laillistuja**
- Harjoittelun aikainen S2 opettajan tuki laillistujalle (voi olla osin verkossa) 1 t/viikko, yhteensä harjoittelua on keskimäärin 10 viikkoa eli **10 t / laillistuja**

Yhteensä S2 kielen opettajan työmäärä: 12 t/ laillistuja

4. Riittävän yleisen ja terveystalon suomen kielen osaamisen varmistaminen ennen laillistumista

Kielitaidon osaamisen B2 tason varmistaminen ennen laillistumista tarkoittaa tällä hetkellä sitä, että laillistujan tulee läpäistä YKI 3 testi. Vaihtoehtoisena mallina esitetään, että S2 kielen opettaja yhdessä työnantajan kanssa arvioi laillistujan suomen kielen osaamisen. Tällöin laillistuja ei osallistu YKI testiin.

S2 opettajan työaika:

- S2 opettaja arvioi laillistujan suomen kielen osaamista jatkuvan arvioinnin periaatteella koko laillistumisväylän ajan ja voi tarjota laillistujalle henkilökohtaista kielivalmennusta ennen YKI testiä (myös lisätukea, mikäli YKI testi ei ole hyväksytty) ja ennen kielitaidon arviointia ehdotetulla uudella työelämän edustajan ja S2 opettajan yhteisarviointi -mallilla. Henkilökohtaiseen kielivalmennukseen S2 opettajan työmäärä on arvioitu olevan **2 t/ laillistuja**.
- S2 opettajan ja työelämän edustajan yhteisarviointi –malli, Työnantajan ja S2 kielen opettajan yhteinen arviointi ja lausunto kielen osaamisesta, S2 opettajalle varattava aika **2 t/ laillistuja**.

Yhteensä S2 opettajan työmäärä: 4 t/ laillistuja

YHTEENSÄ S2 opettajan työtunnit laillistujan suomen kielen oppimisprosessin aikana ovat 33 t, á tunti hinta 50€ = 1650 € + 30%

**yleiskustannukset (opintotoimiston palvelut, kirjasto, tietokannat, tietohallinto jne.)
= 2 357 €/ laillistuja**

Suomen kielen oppiminen on osana laillistujan täydennyskoulutusta ja se on integroitu substanssiopetukseen ja harjoitteluun. Tämän vuoksi kieliopetusta ei voi irrottaa erilleen laillistumiskoulutuksesta. Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa, että laillistamiskoulutukseen on käytettävissä S2-opettajan työaikaa.

Kielikoulutuksen rahoitusvastuu jakautuu henkilölle itselleen ja hänen työnantajalleen silloin, kun henkilö on työsuhteessa. Ainoastaan kielitestin kustannukset rahoitettaisiin kansallisesti. Kuitenkin kansallinen kielikoulutuksen valmistelu: opetusmateriaalien kokoaminen ja tuottaminen, Internet-alustan luominen ja muu valmistelu on perusteltua rahoittaa kansallisesti. Toteutusvaiheessa kielikoulutuksen kansallinen koordinaatio oppilaitosten yhteistyönä sekä koulutusmateriaalin päivittäminen on tarpeen. Ilman kansallista koordinaatiota vaihtelu kielikoulutuksen toteutuksessa olisi suurta.

Kansallisen kielikoulutukseen soveltuvaa materiaalia on tuotettu hankkeissa ja sen kokoaminen olisi kansallisen kielikoulutuksen suunnittelu- ja koordinaatiohankkeen perusta. Hankkeessa myös kehitettäisiin kielitaidon arviointimenetelmiä ja aloitettaisiin sote-alan YKI-testin valmistelu. Hankkeessa tulee huomioida toisen asteen ja korkea-asteen koulutus ammattikorkeakoulusta ja yliopistosta. Hankkeen toimijoilla tulisi olla asiantuntijuutta S2-kielen opetuksesta, sosiaali- ja terveysalan koulutussuunnittelusta sekä näkemystä työelämän tarpeista valtakunnallisesti. Hankkeen kesto olisi 2 vuotta ja arvioitu resurssitarve 2 htv. Hanke voitaisiin rahoittaa Hyvän työn ohjelmasta.

7.2.1 Jatkovalmistelu

Tämä selvitys sisältää periaatteelliset ehdotukset hallitusohjelman mukaisen kielikoulutuksen toteuttamisesta. Yksityiskohdat ja toimijoiden työnjako täsmentyvät jatkovalmistelussa.

STM virkamiestyönä valmistelee kansallisen kielikoulutushankkeen toteuttamisen edellyttämän hankekuvauksen ja hakee siihen toteuttajat.

Liitteet

Liite 1: Kysely SAILA-hankkeessa Laurean ammattikorkeakoulun sairaanhoitajan laillistamiskoulutuksen valintakokeiseen osallistuneille ulkomaalla sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille

Liite 2: Kysely ulkomailla tutkintonsa suorittaneille lääkäreille

Liite 3: Kysely laillistamisprosessin aikaisesta kielikoulutuksesta, hammaslääkärin pätevyyskoulutus ja lääkärin laillistamiskokeeseen valmentava koulutus

Liite 4: Kysely Jotpa-hankkeille: Terveysalan ammattilaisten pätevyyspolku

Liite 5: Haastattelut sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen järjestäjille

Liite 6: Sähköpostikysely suomi toisena kielenä opettajille sote-alan perustutkinnon oppisopimuskoulutuksessa

Liite 7: Kielisopimus

Lähteet

¹ Valtioneuvosto (2023). Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallitus-ohjelma 20.6.2023. Saatavilla 11.8.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

²

Poistetun tilalle: : KEHA-keskus (2025) . Kysely sote-alan työvoimatilanteesta. [Kysely sote-alan työvoimatilanteesta 2024.pdf](#)

³ Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat (2024). Ulkomaalaisten työntekijöiden rekrytointi: pullonkaulat ja hyvät käytännöt. <https://www.kt.fi/sites/default/files/media/document/ul-komaalaisten-tyontekijoiden-rekrytointi-selvitys-e2-tutkimus-20240517.pdf>

⁴ Sosiaali- ja terveysministeriö (2023). Vastuullisuussuosituksia sosiaali- ja terveysalan henkilöstön kansainväliseen rekrytointiin. https://stm.fi/documents/1410877/2132296/20230215+Vastuullisuussuositukset+sote-henkil%C3%B6st%C3%B6n+kansainv%C3%A4liseen+rekrytointiin_siisti.pdf/712df894-71eb-d0ff-0646-5ad726162cb9/20230215+Vastuullisuussuositukset+sote-henkil%C3%B6st%C3%B6n+kansainv.

⁵ Valvira (2024). Riittävän kielitaidon osoittaminen. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/riittava-kielitaito>

⁶ Kansainvälisen rekrytoinnin laillistamisprosessin ja sitä tukevan koulutuksen asian-tuntija ryhmä

Loppuraportti. STM raportteja ja julkaisuja 2024:10. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7159-2>

⁷ Valvira (2024). EU- tai ETA-valtiossa koulutettu lääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtiossa-koulutettu-laakari>

⁸ Valvira (2024). EU- tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu lääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-laakari>

⁹ Kiuru, L., Kiuru, L., Sumanen, M., Mattila, K., & Kosunen, E. (2021). EU- ja Eta-maiden ulkopuolella valmistuneet lääkärit. Laillistamiskuulustelujen kehitys 2010-luvulla. Lääkärilehti 76, 2801–2806.

¹⁰ Valvira (2024). EU- tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu erikoislääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-erikoislaakari>

¹¹ Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559

¹² Valvira (2024). Riittävän kielitaidon osoittaminen <https://valvira.fi/ammattioikeudet/riittava-kielitaito>

- ¹³ Valvira (2024). EU- tai ETA-valtiossa koulutettu hammaslääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtiossa-koulutettu-hammaslaakari>
- ¹⁴ Valvira (2024). EU- tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu hammaslääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-hammaslaakari>
- ¹⁵ Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. <https://www.finlex.fi/Lki/smur/1994/19940559>
- ¹⁶ Valvira (2024). EU- Tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu sairaanhoitaja. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-sairanhoitaja>
- ¹⁷ Valvira (2023). Valviran tilinpäätös ja toimintakertomus 2023. <https://valvira.fi/documents/152634019/170900119/Valvira-toimintakertomus-2023.pdf/ee618d1e-a52d-362a-af1c-fef42bb71b07/Valvira-toimintakertomus-2023.pdf?t=1709105451305>
- ¹⁸ Valvira (2023). Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön uudistustarpeet. <https://valvira.fi/documents/152634019/162538028/Sosiaali-ja-terveydenhuollon-ammattihenkilöitä-koskevan-lainsaadannon-uudistustarpeet.pdf/bf63d98a-ce12-6a6c-4350-a192d9b13524/Sosiaali-ja-terveydenhuollon-ammattihenkilöitä-koskevan-lainsaadannon-uudistus>
- ¹⁹ Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230681#Pidm45053758009648>
- ²⁰ Kotoutumisen osaamiskeskus (2024). Suomessa voi kotoutua myös ruotsin kielellä. <https://kotoutuminen.fi/ruotsinkielinen-kotoutuminen>
- ²¹ Helander, M. (2015). Kan vi stå till tjänst? Svenska kulturfonden. https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2016/01/Kan_vi_sta_till_tjanst_mika_helander_webb.pdf
- ²² Kotoutumisen osaamiskeskus (2024). Kotoutumislain kokonaisuudistus. <https://kotoutuminen.fi/koto24>
- ²³ Pitkänen, T. & Tervola, M. (2023). Creating a fusion curriculum for migrant doctors in Finland. The 13th International and Interdisciplinary Conference on Applied Linguistics and Professional Practice (ALAPP), 5.9.2023, Glasgow.
- ²⁴ Valtion tarkastusvirasto (2022). Työn perusteella maahan muuttaneille tarjottavat asettautumis- ja kotouttamispalvelut sekä palvelujärjestelmän tehokkuus. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/12/VTV-Tarkastusmuistio-13-2022-Tyon-perusteella-maahan-muuttaneille-tarjottavat-asettautumis-ja-kotouttamispalvelut-seka-palvelujarjestelma.pdf>
- ²⁵ Kurhila, S., & Lehtimaja, I. (2019). Ammattikielen tilanteisuus kielenoppimisen haasteena: Esimerkkinä hoitoala. Teoksessa L. Kotilainen, S. Kurhila, & J. Kalliokoski (toim.), Kielenoppiminen luokan ulkopuolella, s. 143–171. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ²⁶ Kurhila, S. & Lehtimaja, I. (2019). Ammattikielen tilanteisuus kielenoppimisen haasteena: esimerkkinä hoitoala. Teoksessa Kotilainen, L., Kurhila, S. & Kalliokoski, J. (toim.) Kielenoppiminen luokan ulkopuolella. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, s. 143–171.
- ²⁷ Kela, M. & Komppa, J. (2011). Sairaanhoitajan työkieli – yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielenoppimiseen toisella kielellä. Puhe ja kieli 31 (14), 173–192. <https://journal.fi.pk/article/view/4752>
- ²⁸ Pitkänen, T., & Vaattovaara, J. (2024). Medical professionals as reflective practitioners: On the language awareness of L2-speaking doctors. Linguistics and Education, 79, 101269-. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2024.101269>
- ²⁹ Tervola, M. (2019). Maahanmuuttajalääkärien suomen kielen taito ja kielitaitotarpeet: Erityisalan kielitaidon näkökulma lääkärin työhön. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- ³⁰ Aalto, E., Mustonen, S. & Tukia, K. (2009). Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana. – Virittäjä, 113(3) s. 402–423. <https://journal.fi/virittaja/article/view/4204>.

- ³¹ Virtanen, A. (2017). Toimijuutta toisella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoitteluissa. *Viritäjä*, 121(3). <https://doi.org/10.23982/vir.63695>
- ³² Skolverket (2024). SFI - ruotsi maahanmuuttajille. <https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/svenska/sfi>.
- ³³ Arbetsförmedlingen (2024). Etableringsprogrammet. <https://arbetsfor-medlingen.se/for-arbetssoekande/extra-stod/stod-a-o/etableringsprogrammet>.
- ³⁴ Regjeringa.no (2024). Introduksjonsprogram. <https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring-og-integrering/asd/Verkemiddel-i-integreringsarbeidet/introduksjonsprogram/id2343472/>.
- ³⁵ Udlændinge- og integrationsministeriet (2024). Danskuddannelse for voksne udlændinge. <https://uim.dk/arbejdsomraader/integration/danskundervisning-og-danskproever-for-voksne-udlaendinge/danskuddannelse-for-voksne-udlaendinge-mfl/>.
- ³⁶ Pohjoismaiden hyvinvointikeskus (2024). Pohjoismaiden yhteistyö hyvinvoinnin alalla. Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen instituutio. <https://nordicwelfare.org/>.
- ³⁷ Sveriges läkarförbund (2024). Doctors educated outside EU/EEA. <https://slf.se/english/education-outside-the-eu-eea/>
- ³⁸ Socialstyrelsen (2024). Obtaining a licence if you are educated outside EU and EEA. <https://legitimation.socialstyrelsen.se/en/licence-application/outside-eu-eea/doctor-of-medicine-educated-outside-eu-eea/>
- ³⁹ HelseDirektoratet (2024). Authorization and license for health personnel. <https://www.helsedirektoratet.no/english/authorisation-and-license-for-health-personnel/language-requirements-and-course-requirements>
- ⁴⁰ Danish Patient Safety Authority (2024). Medical doctor. Authorization Process. <https://en.stps.dk/health-professionals-and-authorities/registration-of-healthcare-professionals/medical-doctor>
- ⁴¹ Skolverket (2024). Utbildningsguiden. Gymnasieskolan - vård- och omsorgsprogrammet. <https://utbildningsguiden.skolverket.se/gymnasieskolan/gymnasieskolans-program/var-d-och-omsorgsprogrammet>
- ⁴² Utdanningsdirektoratet (2024). Healthcare, childhood and youth development utdanningsprogram. <https://www.vilbli.no/en/no/om/v.hs/healthcare-childhood-and-youth-development?utdanningsprogram=v.hs>
- ⁴³ Danske SOSU-skoler (2024). Foreningen af institutioner, der udbyder erhvervsrettede velfærdsuddannelser. <https://sosu.dk/>
- ⁴⁴ Social- og sundhedsskolen SOSU Nord (2024). SOSU Nord Uddannelser. <https://sosunord.dk/om-sosu-nord/>
- ⁴⁵ Språket på jobbet (2024). Språkombod. <https://www.spraketsjobbet.se/sprakombud>.
- ⁴⁶ Korpela, E. & Lehtimaja, I. (2023). Kielenkäyttäjäprofiilit monikielisen työyhteisön tukena – tutkimuksellinen kehittämistyö kielentutkijan työkaluna. *AFinLan vuosikirja*. <https://doi.org/10.3066/afinlavk.126198>
- ⁴⁷ Kela, M. & Komppa, J. (2011). Sairaanhoitajan työkieli – yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielenoppimiseen toisella kielellä. *Puhe ja kieli* 31 (14), 173–192. <https://journal.fi/pk/article/view/4752>
- ⁴⁸ Pitkänen, T., Tervola, M., Toivonen, M., & Kosunen, E. (2021). Kielellisen merkityksen välittymisen ongelmia maahanmuuttajalääkärien potilastenteissa. *Viritäjä*, 125(3). <https://doi.org/10.23982/vir.95381>
- ⁴⁹ Seilonen, M., Suni, M., Härmälä, M. & Neittaanmäki, R. (2016). Ammatillisen kielitaidon arviointikokeilu terveydenhuollon alalla. Huhta, A. & R. Hildén (toim.) 2016. Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa. *AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 2016 / n:o 9. 110–141.

⁵⁰ Seppälä, T. (2022). Koulutustaustan ja lähtötaitotason merkitys suomen kielen oppimiselle kotoutumiskoulutuksessa. *Puhe ja kieli* 42(1), 17–44.

<https://doi.org/10.23997/pk.119692>

⁵¹ Huhta, A., Tammelin-Laine, T., Hirvelä, T., Neittaanmäki, R. & Stordell, E. (2017). Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen tulosten ennustaminen lähtötason arviointien perusteella. *Aikuiskasvatus* 3/2017, 190–204.

<https://doi.org/10.33336/aik.88429>

⁵² Pitkänen, T. & Vaattovaara, J. (2024). Osalliseksi toisella kielellä? Laillistamisprosessissa olevien maahan muuttaneiden lääkäreiden kokemuksia osallisuudesta terveydenhuollon työyhteisöissä. *Työelämän tutkimus* 4/2024.

VNK TÄYTTÄÄ, MINISTERIÖN JULKAISUSARJAN NIMI JA JULKAISUN VUOSI : SARJANUMERO.

VNK TÄYTTÄÄ, MINISTERIÖN JULKAISUSARJAN NIMI JA JULKAISUN VUOSI : SARJANUMERO.

Liitteet

Liite 1: Kysely SAILA-hankkeessa Laurean ammattikorkeakoulun sairaanhoitajan laillistamiskoulutuksen valintakokeeseen osallistuneille ulkomaalla sairaanhoitajatutkinnon suorittaneille

Liite 2: Kysely ulkomailla tutkintonsa suorittaneille lääkäreille

Liite 3: Kysely laillistamisprosessin aikaisesta kielikoulutuksesta, hammaslääkäreiden pätevyyskoulutus ja lääkäreiden laillistamiskokeeseen valmentava koulutus

Liite 4: Kysely Jotpa-hankkeille: Terveysalan ammattilaisten pätevyyspolku

Liite 5: Haastattelut sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen järjestäjille

Liite 6: Sähköpostikysely suomi toisena kielenä opettajille sote-alan perustutkinnon op-
pisopimuskoulutuksessa

Liite 7: Kielisopimus

Lähteet

- ⁱ Valtioneuvosto (2023). Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallitus-ohjelma 20.6.2023. Saatavilla 11.8.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ⁱⁱ Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat (2024). Ulkomaalaisten työntekijöiden rekrytointi: pullonkaulat ja hyvät käytännöt. <https://www.kt.fi/sites/default/files/media/document/ul-komaalaisten-tyontekijoiden-rekrytointi-selvitys-e2-tutkimus-20240517.pdf>
- ⁱⁱⁱ Sosiaali- ja terveysministeriö (2023). Vastuullisuussuosituksia sosiaali- ja terveysalan henkilöstön kansainväliseen rekrytointiin. https://stm.fi/documents/1410877/2132296/20230215+Vastuullisuussuositukset+sote-henkil%C3%B6st%C3%B6n+kansainv%C3%A4liseen+rekrytointiin_siisti.pdf/712df894-71eb-d0ff-0646-5ad726162cb9/20230215+Vastuullisuussuositukset+sote-henkil%C3%B6st%C3%B6n+kansainv.
- ^{iv} Valvira (2024). Riittävän kielitaidon osoittaminen. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/riittava-kielitaito>
- ^v Kansainvälisen rekrytoinnin laillistamisprosessin ja sitä tukevan koulutuksen asiantuntija ryhmä
- Loppuraportti. STM raportteja ja julkaisuja 2024:10. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7159-2>
- ^{vi} Valvira (2024). EU- tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu lääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-laakari>
- ^{vii} Kiuru, L., Kiuru, L., Sumanen, M., Mattila, K., & Kosunen, E. (2021). EU- ja Eta-maiden ulkopuolella valmistuneet lääkärit. Laillistamiskuu- lustelujen kehitys 2010-luvulla. Lääkärilehti 76, 2801–2806.
- ^{viii} Valvira (2024). EU- tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu erikoislääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-erikoislaakari>
- ^{ix} Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559
- ^x Valvira (2024). Riittävän kielitaidon osoittaminen <https://valvira.fi/ammattioikeudet/riittava-kielitaito>
- ^{xi} Valvira (2024). EU- tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu hammaslääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-hammaslaakari>
- ^{xii} Valvira (2024). EU- tai ETA-valtiossa koulutettu hammaslääkäri. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtiossa-koulutettu-hammaslaakari>
- ^{xiii} Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1994/19940559>
- ^{xiv} Valvira (2024). EU- Tai ETA-valtioiden ulkopuolella koulutettu sairaanhoitaja. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/eu-tai-eta-valtioiden-ulkopuolella-koulutettu-sairaanhoitaja>
- ^{xv} Valvira (2023). Valviran tilinpäätös ja toimintakertomus 2023. <https://valvira.fi/documents/152634019/170900119/Valvira-toimintakertomus-2023.pdf/ee618d1e-a52d-362a-af1c-fef42bb71b07/Valvira-toimintakertomus-2023.pdf?t=1709105451305>
- ^{xvi} Valvira (2023). Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön uudistustarpeet.

<https://valvira.fi/documents/152634019/162538028/Sosiaali-ja-terveydenhuollon-ammattihenkilöitä-koskevan-lainsaadannon-uudistustarpeet.pdf/bf63d98a-ce12-6a6c-4350-a192d9b13524/Sosiaali-ja-terveydenhuollon-ammattihenkilöitä-koskevan-lainsaadannon-uudistus>

^{xvii} Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230681#Pdm45053758009648>

^{xviii} Kotoutumisen osaamiskeskus (2024). Suomessa voi kotoutua myös ruotsin kielellä. <https://kotoutuminen.fi/ruotsinkielinen-kotoutuminen>

^{xix} Helander, M. (2015). Kan vi stå till tjänst? Svenska kulturfonden. https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2016/01/Kan_vi_sta_till_tjanst_mika_helander_webb.pdf

^{xx} Kotoutumisen osaamiskeskus (2024). Kotoutumislain kokonaisuudistus. <https://kotoutuminen.fi/koto24>

^{xxi} Pitkänen, T. & Tervola, M. (2023). Creating a fusion curriculum for migrant doctors in Finland. The 13th International and Interdisciplinary Conference on Applied Linguistics and Professional Practice (ALAPP), 5.9.2023, Glasgow.

^{xxii} Valtion tarkastusvirasto (2022). Työn perusteella maahan muuttaneille tarjottavat asettautumis- ja kotouttamispalvelut sekä palvelujärjestelmän tehokkuus. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2022/12/VTV-Tarkastusmuistio-13-2022-Tyon-perusteella-maahan-muuttaneille-tarjottavat-asettautumis-ja-kotouttamispalvelut-seka-palvelujarjestelma.pdf>.

^{xxiii} Kurhila, S., & Lehtimaja, I. (2019). Ammattikielen tilanteisuus kielenoppimisen haasteena: Esimerkkinä hoitoala. Teoksessa L. Kotilainen, S. Kurhila, & J. Kalliokoski (toim.), Kielenoppiminen luokan ulkopuolella, s. 143–171. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

^{xxiv} Kurhila, S. & Lehtimaja, I. (2019). Ammattikielen tilanteisuus kielenoppimisen haasteena: esimerkkinä hoitoala. Teoksessa Kotilainen, L., Kurhila, S. & Kalliokoski, J. (toim.) Kielenoppiminen luokan ulkopuolella. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, s. 143–171.

^{xxv} Kela, M. & Komppa, J. (2011). Sairaanhoidajan työkieli – yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielenoppimiseen toisella kielellä. *Puhe ja kieli* 31 (14), 173–192. <https://journal.fi.pk/article/view/4752>

^{xxvi} Pitkänen, T., & Vaattovaara, J. (2024). Medical professionals as reflective practitioners: On the language awareness of L2-speaking doctors. *Linguistics and Education*, 79, 101269-. <https://doi.org/10.1016/j.linged.2024.101269>

^{xxvii} Tervola, M. (2019). Maahanmuuttajalääkärien suomen kielen taito ja kielitaitotarpeet: Erityisalan kielitaidon näkökulma lääkärin työhön. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

^{xxviii} Aalto, E., Mustonen, S. & Tukia, K. (2009). Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana. – *Virittäjä*, 113(3) s. 402–423. <https://journal.fi/virittaja/article/view/4204>.

^{xxix} Virtanen, A. (2017). Toimijuutta toisella kielellä. Kansainvälisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen suomen kielen taito ja sen kehittyminen työharjoitteluissa. *Virittäjä*, 121(3). <https://doi.org/10.23982/vir.63695>

^{xxx} Skolverket (2024). SFI - ruotsi maahanmuuttajille. <https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/svenska/sfi>.

^{xxxi} Arbetsförmedlingen (2024). Etableringsprogrammet. <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/extra-stod/stod-a-o/etableringsprogrammet>.

^{xxxii} Regjeringa.no (2024). Introduksjonsprogram. <https://www.regjeringen.no/no/tema/innvandring-og-integrering/asd/Verkemiddel-i-integreringsarbeidet/introduksjonsprogram/id2343472/>.

-
- xxxiii Udlændinge- og integrationsministeriet (2024). Danskuddannelse for voksne udlændinge. <https://uim.dk/arbejdsomraader/integration/danskundervisning-og-dansk-proever-for-voksne-udlaendinge/danskuddannelse-for-voksne-udlaendinge-mfl/>.
- xxxiv Pohjoismainen hyvinvointikeskus (2024). Pohjoismainen yhteistyö hyvinvoinnin alalla. Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen instituutio. <https://nordicwelfare.org/>.
- xxxv Sveriges läkarförbund (2024). Doctors educated outside EU/EEA. <https://slf.se/in-english/education-outside-the-eu-eea/>
- xxxvi Socialstyrelsen (2024). Obtaining a licence if you are educated outside EU and EEA. <https://legitimation.socialstyrelsen.se/en/licence-application/outside-eu-eea/doctor-of-medicine-educated-outside-eu-eea/>
- xxxvii Helsedirektoratet (2024). Authorization and license for health personnel. <https://www.helsedirektoratet.no/english/authorisation-and-license-for-health-personnel/language-requirements-and-course-requirements>
- xxxviii Danish Patient Safety Authority (2024). Medical doctor. Authorization Process. <https://en.stps.dk/health-professionals-and-authorities/registration-of-healthcare-professionals/medical-doctor>
- xxxix Skolverket (2024). Utbildningsguiden. Gymnasieskolan - vård- och omsorgsprogrammet. <https://utbildningsguiden.skolverket.se/gymnasieskolan/gymnasieskolans-program/vard--och-omsorgsprogrammet>
- xl Utdanningsdirektoratet (2024). Healthcare, childhood and youth development utdanningsprogram. <https://www.vilbli.no/en/no/om/v.hs/healthcare-childhood-and-youth-development?utdanningsprogram=v.hs>
- xli Danske SOSU-skoler (2024). Foreningen af institutioner, der udbyder erhvervsrettede velfærdsuddannelser. <https://sosu.dk/>
- xlII Social- og sundhedsskolen SOSU Nord (2024). SOSU Nord Uddannelser. <https://sosunord.dk/om-sosu-nord/>
- xlIII Språket på jobbet (2024). Språkombod. <https://www.spraketsjobb.se/sprakombud>.
- xliv Korpela, E. & Lehtimaja, I. (2023). Kielenkäyttäjäprofiilit monikielisen työyhteisön tukena – tutkimuksellinen kehittämistyö kielentutkijan työkaluna. AFinLan vuosikirja. <https://doi.org/103066/afinlavk.126198>
- xlV Kela, M. & Komppa, J. (2011). Sairaanhoidajan työkieli – yleiskieltä vai ammattikieltä? Funktionaalinen näkökulma ammattikielenoppimiseen toisella kielellä. Puhe ja kieli 31 (14), 173–192. <https://journal.fi/pk/article/view/4752>
- xlvi Pitkänen, T., Tervola, M., Toivonen, M., & Kosunen, E. (2021). Kielellisen merkityksen välittymisen ongelmia maahanmuuttajalääkärien potilastenteissä. Virittäjä, 125(3). <https://doi.org/10.23982/vir.95381>
- xlVII Seilonen, M., Suni, M., Härmälä, M. & Neittaanmäki, R. (2016). Ammatillisen kielitaidon arviointikokeilu terveydenhuollon alalla. Huhta, A. & R. Hildén (toim.) 2016. Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2016 / n:o 9. 110–141.
- xlVIII Seppälä, T. (2022). Koulutustaustan ja lähtötaitotason merkitys suomen kielen oppimiselle kotoutumiskoulutuksessa. Puhe ja kieli 42(1), 17–44. <https://doi.org/10.23997/pk.119692>
- xlIX Huhta, A., Tammelin-Laine, T., Hirvelä, T., Neittaanmäki, R. & Stordell, E. (2017). Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen tulosten ennustaminen lähtötason arviointien perusteella. Aikuiskasvatus 3/2017, 190–204. <https://doi.org/10.33336/aik.88429>
- ¹ Pitkänen, T. & Vaattovaara, J. (2024). Osalliseksi toisella kielellä? Laillistamisprosessissa olevien maahanmuuttaneiden lääkäreiden kokemuksia osallisuudesta terveydenhuollon työyhteisöissä. Työelämän tutkimus 4/2024.